

vt sumit pmo methaur. ergo pariter nec in motu aialis.
C 3º. Celū mouet localr a se: et tm n regit aliqd intrinsecū vñ
 extrinsecū gescēs qd sit sui motº cā. g pariformiter aialia.
 t3 pñā. p hoc qd tā celū qd aial mouentur motu volūtario.
 et assūptū p3. p: qz si qd tale fixū eēt regitū maxie eēt ter-
 ra. Iuxta illud qd dñ. z. celi. Si celū mouetur nece ē terrā
 gescere vel polos: s3 neutrum illoꝝ ē tale: cuiº ges regrať in
 motu celi: vt pbat Arist. in de cā motº aialiu. Nā poli sūt
 idiuisibiles: et p pñs nō gescūt: et terra nō est tāte fixiōis qd
 ta est virtº motiua celi. et p pñs nō sufficit eiº fixio in motu
 celi. Ad oppositū est Arist. in de cā motº aialiu. et in de
 pgressu aialiu. Et idē. ioº. pticula pbleumatū pbleu. 30.
C In ista qōne p ponetur distinctiōes qdā et suppones. 2º
 rñdebiť de q̄sito. **C** Prima distinctio. aialiu qdā sūt mobi-
 lia tm motu dilatatiōis et rstrictionis: vt cōchilia. qdāz p-
 gressiua. qdā nata filia. qdā volatilia. qdā reptilia. qdāz
 mixtū. Hec distinctio pōt sumi pñz in lib. de pgressu aia-
 liu: partiz i de historijs. c. 3. vbi ostēdif rchilia qdā tm dila-
 tationē et rstrictionē facere. **C** 2º distincº partiu q mouen-
 tur. in aiali qdā mouēt et mouenť: vt musculi vel sibi ppor-
 tionales. Quedā mouenť tm vt ossa et multa alia. Ille vō
 que mouētur tm ab alia pte corporea pñt dici quodāmo-
 do p accñs moueri: et de eis nō itēdimº h. relique vō per se.
 Et sumit hec distincº. fen pº. c. de mēbris. **C** 3º distincº. Aliqd
 fixū regri in motu volūtario pōt itelligi vel de vere gescē-
 te: sñ sunt corpa: vel de immobili: sñ possumº dicere. deinde
 esse fixū regitū in motu celi. Et sumit virtualr hec distin-
 ctio ab Arist. in de cā motº aialiu. **C** 4º distincº. corporeuz
 eē gescēs pōt itelligi duobº modis. vno mō: q nullo motu
 moueaf locali. alioº. q a certo motu quiescat: s3 alio motu
 moueaf. quō dicer possūmº nauiz motā gescere ēť regitā
 ad ambulationē hoīs in ea. **C** Ultima distincº. corporeuz ge-
 scens regri in motu volūtario aialiu pōt itelligi duobº mo-
 dis: vel de extrinsecū toti aiali: vel de pte aialis: qz semp ali-
 quā pte oz gescere: et de vtraqz ē pñs dubitatio. **C** Sup-
 pono gº. p motū volūtariū itelligo motū p se psequēť
 cognitionē et appetitū aialis: siue pfectū: siue ipfectū: siue
 gressibile: siue volatile: vel rectile: vel mixtū istis motibº
 mobile. **C** Suppono 2º. q h loqmur de aialibº gnābili-
 bus: et nō de celo in titulo qōnis r. **C** Suppono 3º. q par-
 tes p se mote i istis motibº moueant volūtarie tm. p extē-
 sionē et rctionē. Vñ. n. volūtarie motiua exñs in lacert
 vel pportionalibº mēbris nō est vñs aliter illoꝝ mēbro-
 rum p se motiua: nisi attrahēdo vel extēdēdo. Hec suppo-
 sitio pmo pōt colligi ex mō loquēdi Aui. hic q describēdo
 hāc virtutē p eius ppriaz opationē dicit: q est illa q cho-
 das attrahit et relaxat. p3 etiā gnālr discurredo p oia aia-
 lia: et oēm modū suoz motuū volūtarioꝝ: videbiť q nul-
 lus fit nisi rctiōe et extēsiōe. Sumit etiā ab Arist. in de cā
 motus aialiu. c. 3. Et hec suppo ē fundamētū in assignatio-
 ne solonis pñsentis dubij. Ex qua suppone p3 vtutes volun-
 tarie motiuas nō oino eodē mō motiuas eē i supcelestibº
 et in aialibº hic iferiº. Nā celoz virtº et sine rctiōe et exten-
 sione mouet suū mobile: vt p3 manifeste. **C** Suppono 4º.
 q rctio et extēsiō aialiu vel suaz ptiū q p se mouenť mo-
 tu volūtario fiūt i flexiōe et directiōe. hec suppo colligitur
 ab Arist. in de pgressu aialiu. s3 quotationē meā. ca. 5. Et
 pbat ob eodē ibi de ambulātibº et repetētibº siue fluctuā-
 tibº: vt serpētes: lūbrici: et liachie. et de volātibº: et de na-
 tātibº. **C** Differt aut hec suppo a pōzi: qz extēsiōe et rcti-
 ones possemº imaginari p purā rdefationē et rarefactionē
 corpe maioris q̄titatis facto minoz in eadē figura. et talis
 nō ē rctio et extēsiō necia in motu aialiu: imo oz hāc rcti-
 ones fieri i flexiōe vel directiōe et similr extēsiōe. Nam
 aliter p talē extēsiōe et rctionē aialis nō mutaret fitū to-
 taliter: nec posset i directū bene pcedere. Et hoc vide pba-

tum ibi p iductionē ab Aristo. **C** Supponit 5º inflexionē
 esse ex recto in circulare vel angulū pmutationē: et ecōtra
 rectificatio ex angulo vñ circulari in rectū est trāsmutatio.
C Sexta suppo. q nō gescēte alio cui adberēt vel super-
 stant aialia nālr locata nō gescerēt: hec p3 p se loquēdo de
 gete q cuiusdā motº nō cuiuslibet est pūatio.
C Quātū ad 2º est hec pma rctio. Sumēdo gescēs p eo qd
 nullo motu penitus mouēf locali nō oz i motu volūtario
 aialis aliqd eē gescēs. p3 cōclusio de aiali pñ se totū mo-
 tu volūtarie in aqua fluēte et in aere cōmoto ex vētis: et de
 formica ambulāte sup lanceā motā. et de hoie ambulāte i
 nauī et mult i silibº. **C** 2º rctio. stat aliqd moueri motu vo-
 lūtario nulla eiº parte gescēte gete opposita motui q mou-
 ueť pars p se motā. p3 in saltu post q̄iaz aial a terra ē ele-
 uatus. ipsuz. n. et oēs ptes p certū tēpus versus eadē diffe-
 rentiā mouenť eque velociter. **C** 3º rctio. Necessē ē si aial
 mouēf volūtarie aliquā eiº partē corporeā gescere vñ ge-
 uisse gete opposita motui quo mouēf ps pncipalr p se mo-
 ta in eo. pbat. oē aial mouēf inflexiōe vel rectificatiōe fa-
 cta partiu suarū: sed ipōte est fieri rectificatiōe vel infle-
 xionē sine tali quiete. Nā oibus paribº oino pñlr motis
 nō fieret rectificatio vel inflexio: vt p3 intuēti: qz tenerēt
 adinucē similitē positionē. Et hac rōne vñualr vtit Arist. i
 de pgressu aialiu. c. 5. **C** 4º rctio. Necessē ē si aial mouēf
 motu volūtario aliqd corporeū extrinsecū sibi gescere vñ
 quleuisse. p3. qz nō potuisset ps gescere sine gete alicuius
 cui supstat vel adberet: vt dixit 5º suppositio vltimo. Et h
 loquēdo de aialibº nālr locatis. Nā si imaginaremur bo-
 minē in cētro terre existētē circundatū aere adhuc posset
 brachia mouere: vt p3 intelligēti. **C** 5º cōclusio. Ad motū
 volūtariū aialis regri rresistētia gescētis extrinseci. p-
 batur. aial oz firmari: vel s3 totū: nō s3 partē acqescēs ex-
 trinsecū in motu volūtario: s3 nisi gescēs talē haberet resi-
 stentiā: firmari nō posset. qz r. hec minoz p3 expimēto. nā
 sup aquā ambulare nō possumº: vel in aerē: et male sup sa-
 bulo. Et nulla est alia cā nisi modica resistētia eiº sup quo
 firmari dz. Et maior p3 ex rclonibus phabitis. **C** Ex istis
 p3 pmo cā pp quā saltatores magl saltāt habētes lapides
 in manibº. Nā ad illos lapides firmāt manº pñmēdo eos i-
 ferius velociº qd sint p se mobiles: et sic quasi nouū ipetuz
 recipiētes plōgāt motū in aere. **C** p3 2º. cā pp quā currē-
 tes velociº currāt motis ad latus manibº qd si manº gescē-
 rent. In ipulsione enī aeris p manº aliqd recipiunt firma-
 mentū p motū supioꝝ partiu: s3 tale nō eēt in hoie p se suf-
 ficiēs sine firmamēto pedū. **C** p3 3º. ppter qd oia aialia
 pedes habētia habēt pedes pares. nō. n. fuit h ppter neci-
 tatē: s3 ppter meliº. Potuisset enī aial vñico pede moueri
 saltādo: et qd rudes tribº claudicādo: vt notat expiētia.
 Sed qz in motu animal requiriť fixio ad sensuz datuz. iō
 melius est vt possit aial cōtinuē et lōgo tēpoze sine fatiga-
 tione moueri: vt vnus pes quiescat vñz alius mouēf sibi
 compar. et hec sententia sumit. ioº particula pbleumatuz
 pbleumatibus. z. 6. et 30. et in libello de pgressu aialiu. c. 4.
C Dis expeditis ad argumēta ante oppositū facta respō-
 deo. pimo ad pñm p3. nauiz et aerē et aquā fluētē gescere
 modo superius dicto: et hoc sufficit ad illos motus. Si aut
 ita mouerent vt ad illa firmari nō posset nō mouerentur.
C Ad scōm. quicquid sit de antecēdēte. negat rsequētia.
 virtus enī motiua lapidis et elemētorum est motiua sine
 contractione et extensione: sed nō virtus animaliu genē-
 rabiliu. vt dicitur in notatis. **C** Ad tertiu negatur simi-
 litudo. Nā motor celi nō mouēf per se nec per accidēs: vt
 sumitur. s. phycoz. Est ergo illud fixuz: cuius fixio sufficit
 ad motū celi: et nō terra: nec poli. **C** Et hanc solonē innuit
 Ari. i li. de cā motº aialiu. auēte Domeri. c. z. vbi dixit. pp
 qd videbiť ytiqz sic estimādū bñ dictū eē apud Domez:

si nō utiq; amoueāt e celo in terrā iouē supremū omnīū:
neq; si valde multū laborēt apphēdere oēs dy: oēsq; dec.
totalr. n. immobile a nullo ptingit moueri. Et in B̄ Aristō.
pētus. (Ex his pz p̄ intellect^o rubrice. f. q. B̄ est caplm̄ in
quo determinat de vtute motiua aialīū motu volūtario
fm̄ intētiōe p̄mā: q̄ vtus ē vtus exequēs motiua: nō ipe
rans. p̄p̄a tū aialīb^o q̄ p̄nt moueri ex se: ⁊ cui^o p̄p̄uz orga
nuz est musculus vel chorda. (Pz 2° q̄ hec vtus ē virt^o
aie ioperātis: ⁊ p̄sentī sibi. iō lz fiat iperiū in cerebro: nō re
quirīt mot^o itermedīoz iter ipsuz ⁊ mēbra distātia q̄bus
ipāt. (3° pz. q̄ hec vt^o i flūit musculis a corde: recepto tñ
aliq̄ neciō tēpamēto a cerebro. (4° ⁊ vltio pz. in oī motu
facto ab h^o vtute regri aliqđ intrīsecū ⁊ aliqđ extrīsecū
corpuz fixū. Ex qb^o pluriā q̄ circa rubricā dubitari pote
rāt sūt manifesta. alia i ferī^o in expōne lre declarabunt.

¶ Nūc ḡ ad lřam deuenio caplm̄. Et diuidit p̄sens capitulū
in tres ptes. p̄ notificat hāc vtutē p̄ ei^o opationē. 2° p̄ suuz
subm. 3° quo ad vnitātē vel pluralitātē. 2° ibi. (Et ei^o qđē
penetratiō.) 3° ibi. (Et est gen^o.) (Dicit p̄. q̄ vtus moti
ua ē illa q̄ hbit ⁊ relaxat chordā: pp̄ quā dctionē ⁊ relaxa
tiōne mouent p̄nter alia mēbra ⁊ iūcture sua dilatatiōe ⁊
fixiōe. (Ubi p̄sidera. q̄ mēbrū p̄p̄e p̄ se motū motu vo
luntario solū ē musculus: ⁊ sumit a Hal. p̄ de iunamētis. c.
z. ⁊ p̄ de iteriozib^o. c. 6. Chorda vō hbit a musculo: vel rela
xat ab eo: vt sumit. s. doc. 5. sūma. z. c. p̄. verū Quic. spālr
chordas noīauit: qz illis mediātib^o vplm̄ musculi mouēt
alia membra. Et ego h̄cā breuitatis diffōnem musculi di
mitto: ⁊ chordaz: ⁊ neruoz: qz note sūt ex p̄hābitis. (At
tēde 2° q̄ hec vtus hbit ⁊ relaxat obediēdo iperiō volūta
tis vel sensitiui appetit^o: ⁊ nō iperādo. (Attēde 3° q̄ hec
virt^o est q̄litas ī musculo ip̄pressa mediāte aiali spū a cere
bro p̄ neruos trāsmissio. (Attēde 4° hāc virtutez relaxa
re ⁊ hberē eādē chordā in diuersis tpib^o: nō sūt. (Attēde
dū 5° q̄ lřa iuenit duplex. vna dicit. mouent mēbra ⁊ iun
cture dilatatiōe sua: ⁊ fixiōe. Alia dicit flexiōe. Si dicat
flexiōe clarus est text^o. Nā dictū est supra oēm talē volū
tariū motū fieri extēsiōe ⁊ flexiōe. Si vō dicat fixiōe: ite
rum verificat: qz dictū est supra modi tali motu regri p̄tē
fixam. Nā si mouet astū p̄po motu figit cubit^o: ⁊ cū mo
uet brachiū figitur humerus.

Dubatur vtrū volūtaria fixiō mēbri vel totius
corporis sit mot^o volūtari^o. Et est du
biū qđ disputat Hal. in libello de tremore ⁊ rigore ⁊ iecti
gatiōe. (Negatiue arguit. stās p̄manet in eodē situ p̄ti
nue fm̄ se: ⁊ q̄libet suā partē. ḡ nō mouet locale. Assūptū
pz eē posse: ⁊ tñ in stādo est fixiō volūtaria. ḡ nō ois talis fi
xio ē motus. (2° mō. tūc sequeret q̄ in motu volūtario
partis aialis nulla p̄s gesceret. q̄ns h̄ Arist. in libello de cā
mor^o aialīū. ⁊ in libello de p̄gressū aialīū. caplm̄ supra al
legatis. Et n̄ia rz. qz in p̄gressū aialis vn^o pes mouet: ⁊ al
ter volūtarie figit: s; ille q̄ figit mouet iuxta partē duby
p̄bandā. ḡ vterq; mouet: ⁊ sic oēs ptes. (3° si sic eēt. seq̄
retur q̄ aliqđ moueret qđ nō moueret velociter nec tar
de: qđ videt h̄ mētē Ari. 4. phycoz. tex. omē. 96. ⁊ Lōmē
tatorē. omēto eodē. Et pz n̄ia. qz p̄ talē stationē: nec p̄tran
sit multū in modico tpe: nec pax in multo tpe: cū penitus
nihil p̄trāseat: mō velox vel tardū nō est nisi aliquo istoz
duoz modoz: vt sumit textu ⁊ cōmento statim allegato.
(4° sequit. q̄ sinistrū eēt dextrū. p̄bat. sinistrū est vñ ē
p̄ncipiū fixiōis volūtarie: sed ois talis est mot^o. ḡ sinistrū
est p̄ncipiū motus volūtari^o: sed dextrū in aiali ē illud vñ
est p̄ncipiū motus. ḡ sinistrū est dextrū. Maior est Arist.
in libro de p̄gressū aialīū. c. 3. Qz aut dextrū in aiali est p̄n
cipiū vñ mot^o sumit eodē loco. ⁊. z. de celo. (Ad opposi
tuz arguit. p̄mo sic. Tremor nō accidit mēbris: nisi cuz co
nant moueri: vt docet exp̄ientia: ⁊ vult Hal. in libello de

tremore ⁊ iectigatiōe ⁊ rigore. c. 4. sed tremor accidit cum
mēbra nitunt figi. ḡ talis fixiō est motus. minor pz exp̄ie
tia. ⁊ sumit a Hal. loco statim allegato. (2° stare nō ē q̄
es: s; est opatio volūtarie motiue vtutis: ḡ est mot^o. ⁊ 3° n̄ia.
qz opatiōes vtutis volūtarie motiue nō sūt nisi mot^o vñ q̄
es. maior sumi pōt ab ypo. in libello d̄ b̄uozib^o. vt recitat
Hal. qz stare nocet vlc̄erib^o pedū ⁊ ambulare. ges vō ⁊ im
mobilitas pdest: ḡ stare ē aliud a gete. minor vero ē Hal.
loco statim allegato. ⁊. 5. de accidēti ⁊ morbo. (3° sic. aliq̄
talis fixiō est mot^o. ḡ q̄libet. assūptū arguit supponēdo q̄
sit posse mēbz moueri sursuz per acc̄is: ⁊ deorsuz p̄ se p̄ li
neā rectā: vt pz de aqua descēdēte p̄ lācēā: ⁊ mota sursum
motu baculi cui adheret. Ex hoc supposito seq̄ q̄ possibi
le est motū tale eque velociter illis duob^o motib^o moueri.
Nā si mot^o sursuz velocior motu deorsuz nō pōt ipe
re ne mobile illo tardiore motu moueat. seq̄ q̄ a fortiori
equalis nō poterit ipe dē equalē. Ex qb^o pz eē posse q̄ mē
brū sui grauitate moueat deorsuz: ⁊ simul p̄ eādē lineam
motu volūtario moueat sursuz eque velociter p̄cise: ⁊ tūc
illud mēbrū stat ⁊ figit: ⁊ illa fixiō est motus. ergo ⁊c.

¶ In ista q̄stīōe supponit p̄mo getē volūtaria esse actionē
virtutis volūtarie motiue. Suppositio pz p̄ exp̄iētiā: quia
subducta virtute ⁊ eius conatu mēbz statiz descēderet ⁊
moueret. Pz etiam ex Hal. in libello de rigore ⁊c. Et. 5. de
accidēti. Ex quo seq̄. talr gescēs mēbruz pati a vtute illa.
(Supponit 2° q̄ deducta h̄ passiōe mēbz in situ aliter
se haberet q̄ iā h̄. pz. qz moueret acgrendo sitū aliquem
quē nūc nō acquirīt. Ex quo sequit. q̄ p̄ hāc passiōe limi
tāt ad aliter se habendū in situ: q̄ se haberet deducta hac
passiua limitatiōe. (Supponit 3° nomē mot^o est equiua
cum ad motū q̄ est formalr acq̄sitiō successiua alicui^o p̄ se
termini mor^o: vel saltē ad quē talis acq̄sitiō p̄sequit: ⁊ ad
oēm talē passiua spālēz limitatiōe per quā mobile alr se
habeat in situ vel qualitate vel q̄stitate q̄ se haberet illa
subducta. p̄ma enī significatiō termini est cōis ⁊ famosa.
(2° sumit ex B̄ q̄ alr nō possem^o saluare retrogradatio
nes ⁊ statiōes: ⁊ mot^o planetaz q̄bus h̄ motū p̄mi mobilis
mouent. tales. n. mot^o cū nō sūt descriptiōes supioz oz
biuz. describunt. n. a gescēte: nec sūt formales acq̄sitiōes
sitū versus oriēs: qz p̄tinue versus occidēs magis appro
pinquāt. seq̄ q̄ nō sūt nisi tales limitatiōes orbiū passiuē
p̄ q̄s dispariter se h̄nt ī situ q̄ se h̄erēt illis subdit^o: ⁊ p̄ 3° quā
mot^o acceptionē p̄cedūt p̄hi oē violēter detētū p̄tinue mo
ueri. Hal. vō nō tā large vtiē isto vocabulo: s; p̄ motū itel
ligit oēs passiua limitatiōe p̄ quā mobile alr se h̄z in situ
q̄ h̄eret ea subducta: ⁊ p̄ quā remotis alyz motib^o ipediē
tib^o ab acq̄sitiōe sit^o mobile acgretet successiue nouū si
tum. Nā. 5. de acc̄ti ⁊ morbo. vult q̄ man^o relaxata sine
egritudie sup aliquo gescēte nō mouet: ⁊ q̄ suū gescere nō
est appellādū mor^o: s; ges. man^o q̄ extēsa teneē a vtute est
quodāmō mota. (Et puto ego hāc significatiōe eē con
fomiorē locutiōib^o vetēz q̄ secūdā ⁊ eā sufficere: s; mul
ti p̄hi vtanē sc̄da: negligētes istā. (Ex qb^o seq̄. q̄ h̄ 3°
vtēdo vocabulo. hec ē p̄cedēda fixiō volūtaria: p̄ quā mē
brū: vel totū aial p̄tinue p̄maneat in eodē situ ē mot^o loca
lis. illa. n. fixiō ē limitatiō passiua in mobili p̄ quā dispari
ter se h̄z in situ ab eo qđ se h̄eret ea deducta: ⁊ p̄ quā mobi
le deductis alyz motib^o ⁊c. p̄tinue nouū sitū acgretet. In
tali. n. fixiōe duo mot^o eque potētes p̄currūt motus gra
uis ad deorsuz: ⁊ motus virtutis trahētis sursuz: vt sumit
a Hal. loco statim allegato. ita ad lřam dicēte. (Itē sicut
dixim^o. extēsiō manus est p̄posita ex duob^o motib^o eq̄lib^o
in virtute: qm̄ id qđ subleuat est virtus: ⁊ qđ deorsuz cam
ponit non est nisi ei^o grauitas n̄alis. deducto ḡ motu qui a
grauitate sit manus stante eodez virtutis conamine ascē
deret. (Ex hac sequitur p̄mo aliq̄ē esse motuz qui non

est velox neque tardus: cum per ipsos nihil acquirat de per se termino motu. **¶** Sequitur 2: aliquem esse motum permanetem: et non esse diuisibile diuisione temporis in partes reals diuersas. **¶** Sequitur 3: aliquid moueri continue versus certum punctum gescens: ad quod punctum citius veniret deducto motu quo versus illum mouetur alijs paribus: ut patet de solis motu versus orientem motu proprio. retardat enim a reditu in orientem per motum proprio terre per quartam huius hore. Et multa talia sequuntur ad hec dicta.

¶ Secunda deo. talis fixio membri voluntaria est quodammodo generalis. patet de membris huius. loco statim allegato: et quia est generis opposita motui proprio dicto.

Sed circa hec dea huius. cadunt aliquae difficultates. **¶** Prima. quia videtur fixio voluntaria membri non trahere membrum sursum: cum resistat trahenti: est etiam fixio resistens laterali motui: et non est ibi principium inclinans ad motum oppositum. Item. per voluntariam fixationem membrum vniu simul resisteret ad quancumque differentiam positionis. cum ergo non sit ibi voluntarium motus ad vnaquamque sequitur ibi esse operationem: per quam membrum inclinatur ad permanendum quocumque subducto motu. **¶** Item videtur. quod in fixatione motus grauitatis deorsum: et voluntarius sursum: non sunt equalis: quia tunc quilibet modica superaddita grauitate membrum descenderet. **¶** Item. in tremore videtur esse equalitas virtutis et grauitatis. **¶** In statu virtus iuuat. hanc solutio clara est cognoscenda anathomiam musculorum: et varietate conatus virtutis: cum membrum figitur a conatu: quod est cum mouetur sursum. Tremor autem fit cum vincit virtus modo grauitas membri: non tamen est equalitas. **¶** Ad argumenta autem principalia patet. primum non precedere nisi dicere membrum fixum moueri per primam acceptionem vocabuli: quod non procedit.

¶ Et eius quod penetratio est in nervis qui sunt cum lacertis continui.

¶ Notificat iuxta eorum modum introducendum hanc virtutem per subiectum dicens. quod penetratio huius virtutis est in nervis qui sunt continui lacertis. **¶** Ubi considerandum. quod viae per quas defertur hec virtus ad musculum est propria subiecti huius virtutis sunt nervi qui continentur cum musculo. et hinc passus iuxta hoc exponitur quod penetratio huius virtutis. id est spiritus deferentis hanc virtutem est per nervos continuos lacertis: per quod datur intelligi quod lacerti sunt subiecti huius virtutis: sed nervi sunt viae per quas hec virtus lacerti deferretur. **¶** Alij dicunt. quod quia lacerti componuntur ex carne et nervo. lacerti non est subiectum huius virtutis: nisi per nervum qui est pars eius integralis: nec fuit nervus sufficiens ad recipiendum vim mouendi: nisi cum est in lacerto dispositus a carne secum commixta. **¶** Et ut hoc daretur intelligi. dixit Auicenna. quod penetratio huius virtutis et cetera. ista non est tanquam in subiecto: nisi in nervis qui sunt continui lacertis. id est. pars continuitatis et integritatis lacertorum. Et quocumque istorum modorum dicatur est probabilis. **¶** Et patet ex istis quare contingit aliqui membrum fieri stupidum: et non perdere motum voluntarium: et alique contra. Nam cum est opillatio in nervis venientibus ad lacertos: per quos membrum habet moueri stante sanitate cutis perditur motus et non sensus. **¶** Item etiam. ex discooptura lacerti prohibetur motus et non sensus. cum autem opillatio fuerit in nervis ad cutem membri: et ad partes alias a lacertis venientibus: non autem musculorum nervis: tunc fiet membrum stupidum: et non erit lesus in motu voluntario. Et hoc totum sumitur a huius. primo de interioribus. c. 6.

¶ Et est generis quod secundum specificationem principij motuum specificatur.

¶ Nunc notificat hanc virtutem quo ad unitatem vel pluralitatem. Et diuiditur in duas. primo facit hoc. 2: infert vniu correlariu. ibi. **¶** In vnoquoque igitur. **¶** Dicit primo. quod virtus motiua de qua diximus est generis quod specificatur secundum specificationem principij motuum. et etiam est sensus quod hoc nomen virtus motiua est nomen generale: sicut ipsoe dicimus huius generis: ut primo metaphis. Et specialia nomina que sumuntur ab isto ipsoe di-

ctata: tamen species sicut dicimus multas esse species religiosorum. specificatur per expressionem principij motus. id est. musculi vel membri quod mouetur primo tali motu vel principij motus. id est. passiois appetitus. Imperatis ut est persecutio et figura. **¶** Putandum tamen est omnes virtutes motiuas que sunt in diuersis musculis huius esse eiusdem speciei essentialis: sed differunt accidentaliter et materialiter. et per has differentias expressas fiunt vocabula significantia diuerso modo has virtutes: et hoc est quod Auicenna. hic intendit dicere.

¶ In vnoquoque igitur musculo est alia natura que est sequens iudicium estimatiue: a qua provenit comunis consensus.

¶ Infert correlariu dicens. quod secundum hec dicta sequitur quod in vnoquoque musculo est alia natura. id est. virtus motiua numero distincta a virtute in alio musculo existente: quod virtus in sua operatione sequitur iudicium estimatiue: et a qua virtute musculi provenit consensus communis. id est. effectus in quo comiter et simul veniunt appetit et virtus iudicatiua que datur hic intelligi per estimatiuas: vel a qua virtute motiua provenit effectus: in quo comiter. id est. simul consentiunt ipsa motiua et estimatiua: cum estimatiua ipse et motiua sequatur. **¶** Ubi nota iuxta sententiam Aristotelem. 3. de anima. textum. 2. metri. 50. quod virtus imperans immediate motum voluntarium est vna. scilicet. appetitus animalis. verbi gratia. in homine duplex invenitur appetitus. scilicet. rationalis: quod alio nomine dicitur voluntas: et sensitivus quod dicitur in veteri translatione desiderium: et uterque sufficit imperare motui: nisi fuerit impediens aliud. Sed uterque potest ab alio impediri: ut ostenditur ab eodem. 3. de anima. per exempla continens. in quo statu desiderio vincit rationalis appetitus et in continens in quo statu rationis dictamine vincit desiderium. **¶** Et quia inter virtutes corporeas huius estimatiua est illa que optime iudicat de venienti vel inconvenienti: quod iudicium sequitur appetitus. ideo Auicenna. dixit. quod virtus masculi sequitur iudicium estimatiue. id est. appetitus sequens ad iudicium estimatiue nisi fuerit impediens ex parte intellectiui appetitus quod est voluntas: et ita intelligatur iste passus. **¶** Quod si arguitur ex commentatore. 3. de anima. 98. 2. metri. dicens. quod neque intellectus: neque desiderium habet vim mouendi singulariter: et quod mouens est hec duo: desiderium et intellectus: vel imaginatio. et Aristoteles in textu veteri translationis. Apparet igitur. quod illud quod facit motum est hec duo: desiderium et intellectus. **¶** Dic dicitur. quod non solum desiderium facit motum: nec solus intellectus: sed utrumque istorum sufficit facere deducto impedimento: ut. 3. dictum est: et ideo nulli istorum attribuitur ille motus singulariter: ita quod non attribuat alteri: sed non intelligo quod vna istarum tamen possit mouere sine altera. hoc enim est manifeste falsum in exemplis Aristotelem. vbi ostenditur quod vna mouet alia contradicente. **¶** Nota 3: quod Aristoteles. 3. de anima. vocat fantasiam virtutem corpoream cognoscitiua obiecti sub ratione convenientis vel inconvenientis: qua hic Auicenna. vocat estimatiuas. Et quod apparet quod virtutum interiorum imperantium motum quod datur sunt iudicatiue: quod appetitiue. Iudicatiue sunt fantasias et intellectus practicus: vel estimatiua loco fantasie per modum loquendi. Auicenna. voluntas autem desiderium et ira sunt omnes species appetitus. Et hoc sumitur aperte ab Aristotelem. in de causa motus animalium. c. 4. **¶** Sequitur ulterius. in motu animalis mouens primum esse appetibile quod mouet: comiter mouet intellectum vel estimatiua: deinde appetitum: tandem virtutem motiua obsequente: que est in musculis: et quod nihil est appetibile nisi bonum: vel apparatus bonum. id est. cum animalia querant ea que nec semper sunt bona: nec semper apparatus. celestes vero intelligentie appetunt id quod semper et indeficienter est bonum. id est. animalium motus interrupti sunt et desinens: sed motus celestium sunt continui et perpetui. **¶** Considera ultimo. quod in animalibus imperfectis est virtus estimatiua imperfecta et indeterminata: quia non determinate cognoscens locum obiecti. id est. motus eorum sunt imperfecti: et non recte limitati ad vnam differentiam positionis. In perfectis vero est hec

virt⁹ distincte percipiēs locū r viā ad appetibile. iō limitātos r ad certos terminos perfectos habēt motus volūtarios. hec p nunc de ista expositione sufficiant.

De operationibus huius doctrine. Cap. VII.

Dicemus q operationū singulariū alie sūt que ab vna complent⁹ virtute. verbi grā. digestio.

¶ Ista est scōda pars hui⁹ doctrine in qua Auic. determinat de opatiōib⁹ ad sensum expositū in pmo caplo hui⁹ doctrine: r h⁹ nō fuit oportunū q determinaret q sunt opatiōes aic: qz iā p⁹ hoc docuit declarādo vtutes. Nā simul ponebat⁹ vtutis descriptio: r elici poterat descriptio opatiōis: sed restabat aliquas res accitales opationū dicere: q nō poterant bene pprehēdi: nisi post sciam de vtutib⁹. r has nō oēs: sed aliquas hic ponit vt per illas idagemus alias. r hec est causa q hoc capitulū ponit⁹ vltimū. r post determinationē de vtutib⁹: qz hic nō determinat⁹ de opatiōib⁹ put sunt illō qd sunt vel diffinitive. Sed de eis in relatiōe ad vtutes r suas causas intrinsecas: sub qua rōne nō poterāt cognosci: nō cognitis. pmo de vtutib⁹. ¶ Diuidit⁹ aut p⁹ sens capl³ iudicio meo in duas ptes. pmo ponit vnā distinctionē declarādo mēbra. z satisfact⁹ dubio. ibi z⁹. (Et foristan.) pma in duas. pmo ponit distinctionē: r vnū mēbrū declarat. z⁹ z^m ibi. (Alie sūt.) ¶ Dicit pmo. q opationū singulariū qdas sunt que cōplent⁹ ab vna vtute. sicut vbi grā. cibi digestio. ¶ Ubi pmo nota. vt. s. cap. p hui⁹ doctrine. vel opatio hic sumi p opatiōe: q est actio: d⁹ passio ab aia pueniēs: r aiat p⁹ p⁹: r nō duobus strictis modis: vt ibi dixi. ¶ Nota z⁹ q cū opatio dicat⁹ cōis trib⁹ modis: quoz vn⁹ est p⁹ dicationes: alius p participationē. r terti⁹ p inuamētū cōmunicari multis. Exēplū pmi: vt attractio nō limitādo ad aliquā dicit⁹ cōis. Exēplū scōdi: vt cursus r opatiōes artiū. Exēplū terti⁹: vt digestio cibi i stomacho. Et ecōtra: posset dici singularis trib⁹ modis oppositis. Dic sumit⁹ opatio singulari p singulari putatiōe: qz sit vnica: r nō sicut spēs vl genus. ¶ Nota z⁹ q opationē puenire ab vna: vel p⁹ pleri ab vna vtute: nō icludit q nihil pter illā virtutē ad opationē faciendā pcurrat effectiue. Nā ad digestionē cibi pcurrit effectiue pter virtutē calor r humiditas: vt z⁹. c. huius doctrine. Nō etiā dicit⁹ iō: qz nulla alia virtus ad hoc coadiuuat. Nā ad digestionē coadiuuat retētiua q r obm p⁹ sens. sed d⁹ opatio p⁹ pleri ab vna vtute: qz nihil p⁹ ticulariter cōcurrat ad talē opationē faciendā effectiue: nisi vtus vna cuz suis nāl⁹ instris q sūt sua nāl⁹ istra: r in q⁹ tū est aic vt⁹. r hoc magis patebit in pte sequēti.

¶ Alie que a duab⁹ cōplent⁹ virtutib⁹ sicut cibi desideriu qd cōplet⁹ a virtute naturali attractiua: r a virtute sensibili que est in ore stomachi. Attractiua vero operat⁹ ex hoc q mouet villū q p⁹ longitudinē p⁹ tendit⁹ retinendo illud qd attrahitur r suggendo ex humoribus qd est sibi propriū. Sensibilis aut operat⁹ in hoc q hanc sentit passionē: r qz sentit mordicationē colere nigre que est excitans desideriu: cui⁹ esse nominauim⁹. Et hanc quidē operationē nō dicemus duab⁹ cōpleri virtutibus. nisi ideo q cū sensibili acciderit nocumētū destruet⁹ itentio que vocatur fames r desideriu: neq; desiderabitur cibus: lz eo corpus indigeat.

¶ Dic ponit scōm mēbrū. r diuidit⁹ in q⁹ tuoz partes. qz pmo ponit mēbra diuisionis cū vno exēplo. z⁹ z^m. 3⁹ aliud.

4⁹ aliud. ibi z⁹. (Et silt rāsglutiēdi opatio. ibi z⁹. (Trāsitus quoq;.) ibi 4⁹. (Et silt rāsglutiēdi opatio.) De parte p⁹ ma dicit q⁹ tuoz. p⁹ mū q⁹ aliq sūt opatiōes singulares q cōplent⁹ a plurib⁹ virtutib⁹ cibi desideriu q dicit⁹ fames.

¶ Dicit z⁹. q istud desideriu p⁹ plet⁹ vtute nāl⁹ attractiua: r virtute sensibili. ¶ Dicit z⁹ q attractiua i fame opatur ex hoc q mouet villū q pcedit in lōgitudine retinēdo illud qd attrahit. r suggendo ex humorib⁹: qd est sibi p⁹ p⁹: sed sensibilis opatur: qz sentit hāc passionē: r qz sentit mordicationē colere nigre q excitat desideriu: de qua supra diximus. ¶ Dicit vltimo. q nos nō dicim⁹ q hec opatio cōplet⁹ duabus virtutib⁹: nisi qz cū acciderit nocumētum virtuti sensibili destruet⁹ itentio. i. res intēta quā famē vocamus: ita q corp⁹ cibū nō desiderat: lz eo indigeat. ¶ Circa p⁹ mā partē nota ex dictis appropare. q ad hoc vt dicamus vnā opationē cōpleri a duab⁹ vtutibus: nō requit⁹ q ab vtraq; illarum imediate depēdeat: imo stat q ab vna mediate: r ab alia imediate: vt in exēplo Aui. Nā desideriu aiatū: vel tristis sensatio vtrūq; nō imediate puenit ab attractiua: sed a sensitiua vel appetitiua. ¶ Nota z⁹ q in fame nāl⁹ vt sumit⁹. 4. de accit⁹. Consideram⁹ qnq; motus. s. resolutionē mēbroz: corū dē attractionē a venis: attractionē venariū a stomacho: triste sensationē i stomacho: hanc suctionē psequēte: r vltimo desideriu aiatū: qd ē passio appetit⁹ sensitiui. Et hoc nomē fames nō dicit⁹ de illis p⁹ mis: sed dicit⁹ qnq; de sensationē illa tristi: quā sequit⁹ aiatū desideriu: qnq; dicitur de illo desiderio aiatō. Si ergo sumat⁹ p sensationē: tūc est imediate opatio sensibilis vtutis. si vero sumat⁹ p aiatō desiderio: tūc ē opatio imediate vtutis appetitiue. Et hāc nō solū duab⁹: sed trib⁹ dicimus cōpleri vtutib⁹. ¶ Nota z⁹ q qn virt⁹ attractiua venariū meseraicarū fugit a stomacho nutrimētale humidū chilosuz: nō sit cōster tristis sensatio: sed quādo deficiente chilo humido ille fugit a stomacho humidū nutrimētale: qd est in pozis mēbri: in illi⁹ separationē fit aliqua p⁹ tiū distractio: in qua est aliq; motus cōt⁹ rāstis vel distensio: nis que reducit⁹ ad solutionē cōtinuitatis: ita q humiditas illa per partes illas mouet⁹ eas tangēdo in sitib⁹: in qbus p⁹ nō tangebat: r ideo fit ibi tristis sensatio. r ad hoc adiuuat q nā illa hora illuc trāsmittit melācolicū humorē: qui est acris a sui acredie mordicat partes illas s⁹ mō distractas. vñ talis sensatio intēdit⁹: r hoc vult dicere Aui: hic cū dicit. q vtus sensibilis opatur sentiēdo hāc passionē. s. attractionē: r qz sentit mordicationē melācolie. Nā ostēdi in tegni verissime eē q tam motus humiditatis illius q⁹ motus partiū seinuicē p⁹ friciū. qz etiā q⁹ litas mordicatiua in humore melācolico sint obm istius tristis sensationis: r qz succio siue attractio nō est aliud q⁹ motus aut mēbri: aut humiditatis: ideo attractio sentit⁹: r qualitas i⁹ pressa ex nouo occurſu humiditatis ad diuersas partes est passio sequēs illā attractionē que etiā sentit⁹. ¶ Nota 4⁹ ex vltimo dicto signū ad ostendēduz. q opatio ab aliq; virtute fiat: r est q qn in illa virtute fit nocumētum: tunc actio illa: vel opatio destruitur sicut accidit de sensitiua virtute respectu famis.

Sed circa hanc partē alique cadunt difficultates. ¶ Prima. qz cibi digestio nō videt⁹ fieri ab vna virtute: qz ad oēm operationē corpis pcurrit virtus vitalis: que est i corde: vt dicit⁹ sepe supra. ergo ad digestionē cibi effectiue pcurrit: r per psequēs cibi digestio cōplet⁹ a pluribus vtutibus. ¶ Confirmatur. qz lesa virtute cordis: ledit⁹ cibi digestio: r destructa vitali: tollit⁹ cibi digestio: ergo completur ab illa.

¶ Secūdū dubiū. qz nō videt⁹ q ab attractiua virtute fiat cibi desideriu: qz nō attrahētib⁹ meseraicis fit multo tiens cibi desideriu: vt apparet in appetitu canino. q nōn

Vide videtur rōm p
hor vbi sūt p⁹

Vide q⁹ de anarior
ti rāsgluti p⁹ aiatū
no p⁹ tūc fames d⁹
ex anarior mēbroz
bialis q⁹ analiū
humidi r biliosi d⁹
ad q⁹ p⁹ rāsgluti
hipis p⁹ p⁹ ad q⁹
mō mēlācolicū
q⁹ p⁹ mēlācolicū r
z⁹

fit ab illa. t3 p̄ia. ex eo q̄ statiz dicit. q̄ hanc opationē nō dicimus fieri a sensitua virtute: nisi q̄ qñ sensibili virtute accidit nocumētū: destruit fames.

¶ Tertiū dubiū. q̄ attractiua nō videt̄ retinere illud q̄ attrahit: cū retētio sit cū quiete attractio cū motu rei que attrahit. nō ergo idē attrahit et retinet.

¶ Quartū dubiū. q̄ videt̄ ex dictis sequi q̄ tristis sensatio que ē immediata causa famis nō ē vna: s̄ due: q̄ duoz̄ dīuersoz̄ obiectoz̄ diuerse sunt sensatiōes: s̄ hora famis tristes: sensatiōē faciūt tanq̄ obiecta suctio humorū: et moridicatio colere n̄gre: q̄ sunt duo distincta obta. ḡ 2c.

Ad primum istoz̄ dicit̄. q̄ illā opationē dicimus cōpleri ab vna virtute: ad quā particulariter: nō tanq̄ agēs v̄l cōcurrūt vnica v̄t̄ cū suis n̄libus instr̄is. et sic est de digōne cibi: nō obstat q̄ ibi occurrit vitalis cordis. ¶ Et ita respōdet ad p̄firmationē. q̄ v̄l tra hoc q̄ ea lesa destruat̄ regrit̄ ad hoc vt dicamus a tali virtute fieri opationē. q̄ ipsa nō sit ad illā solū vt vniuersalis causa se habens.

¶ Ad sc̄dm dubiū dicit̄. q̄ n̄lis fames fit ab attractiua virtute. famas autē canina et voluptuosa nō ōz q̄ fiat ab attractiua. sed An̄. hic loquit̄ de n̄li fame: que destruit̄ desinente attractiua attrahere.

¶ Ad tertiū dicit̄. q̄ ip̄oz̄ie villi lōgitudinales retinēt illud q̄ attrahūt: q̄ nō pmittūt illud ad locū v̄l trahit̄ redire: et si nō teneāt in eodē loco.

¶ Ad quartū negat̄. q̄ v̄l sensitiois tristis qua nō p̄cipitur obim̄ distiuncte nō sint plura partialia obiecta.

¶ Et similr̄ trāsglutiēdi opatio duab̄ cōpletur virtutib̄. vna est attractiua n̄lis. et altera ē attractiua volūtarie. et prima quidē suā complet operationē per villū qui p̄m̄ longitudinē p̄tendit̄ qui est in ore stomachi et isophago. Et secūde cōplet̄ opatio p̄ villū lacerti trāsglutiēdi. Cumq̄ vna duarū virtutū destruet̄ trāsglutiēdi operatio duriter puenit: sed qñ nō fuerit destruet̄. Sed cū illa nō opata fuerit: erit trāsglutiēdi operatio difficilis. Nōne vidēs q̄ cū desideriu nō recte p̄cedit: duriter puenit operatio trāsglutiēdi illud q̄ nō desiderat: imo cum abhorremus aliquā rem nausea nobis p̄uocabitur: et cū eā postea trāsglutire voluerimus et territa fuerit ab ea virtus nostra attractiua desideratiua dura erit opō volūtarie trāsglutiēdi.

¶ Dic̄ Auic. ponit sc̄dm̄ exēplū dicēs. q̄ opatio trāsglutiēdi cōplet̄ duab̄ virtutib̄: quarū vna est attractiua n̄lis: alia attractiua volūtarie: quarū p̄ma opat̄ per villū longitudinalē oris stomachi siue isophagi. Et sc̄da opat̄ mediante villo lacerti trāsglutiēdi. ¶ Dicit sc̄do. q̄ cū vna istarū virtutū destruet̄ opatio trāsglutiēdi duriter puenit. s̄ q̄ qñ v̄tus nō erit: imo erit ablata: destruet̄ opatio. S̄ quādo v̄tus nō fuerit opata erit opatio trāsglutiēdi difficilis. ¶ Dicit 3° ostēdēdo. q̄ n̄lis opat̄ in deglutiēdo p̄ exēplū q̄ tu vidēs: q̄ qñ desideriu nō recte p̄cedit: q̄ hō nō desiderat illud q̄ deglutit̄: tūc est trāsglutiō difficilis sicut accidit nō potētib̄ deglutire vnā pillulā: q̄ tñ deglutirēt nucleū pruni. ¶ Sc̄dm̄ exēplū est. q̄ qñ rem aliquā aboiati fuerim. vt verbi gr̄a. bonas carnes: q̄ sup̄ illas vidimus vermes muscay: ita vt sit p̄pter hoc territa v̄t̄ attractiua n̄lis et desideratiua erit dura opatio trāsglutiēdi volūtarie. i. quis vellemus. ¶ Nota ḡ circa hanc partē. q̄ trāsglutiēdo cōcurrūt motus volūtarie duoz̄ musculoz̄ qui dicunt̄ gutturnosi: qui sūt iuxta gulā magis itra q̄ meri. Et isti qñq̄ dicunt̄ muscoli intrinseci meri: s̄ non sint de suba. Et de istis loquit̄ Auic. 9. tertij. c. de ignātia. q̄ ap̄sternate exiūt in eis ipedit̄ deglutitio. Cōcurrūt et virtus n̄lis que est in villis lōgitudinalib̄ qui sunt in meri: et cōcurrūt ad suā p̄stitutionē: qui villi nō mouent̄ volūtarie. Et iō duas virtutes dicit̄ Auic. ad hūc motum cōcurrere. Isti autē villi cū per linguā: aut cū cibis: aut res cōueniēs ponunt̄ iuxta caput gutturis n̄līter p̄tendunt̄ versus illud obiectū q̄ h̄z cū illis n̄lēm cōueniētā trahendo sursum: et cū isto trahūt nodū gutturis q̄ a medicis epiglotis appellat̄ p̄pter colligatiā quā ad se iunctū habet meri et epiglotis. ¶ Nota 2° q̄ Auic. intētio est q̄ cū vna istarū virtutū penitus nō operat̄ nō fit talis opatio: sed si parū operat̄ erit difficilis deglutitio: et hoc dat̄ itelligi p̄ hec verba cū dicit̄. q̄ cū vna duarū virtutū destruet̄ trāsglutiēdi opatio duriter puenit. Et exponit i sequēti littera q̄ nō fuerit v̄tus. s̄ destruet̄ opatio: sed qñ fuerit in corpore talis virtus: s̄ nō fuerit opata erit trāsglutiēdi opatio: sed difficilis. Nā cōstat q̄ equale nō est eē: et nō opari quo ad hoc q̄ diximus. sed itelligit̄ q̄ qñ virtus fuerit: et nō opat̄ bene et fortiter: tunc est opatio: sed difficilis. ¶ Nota 3° q̄ virtus attractiua n̄lis meri subordinat̄ virtuti desideratiue: ita q̄ cū ob̄ nō fuerit desideratiua aiali desiderio: aut q̄ h̄z malū saporē: aut p̄pter aliā causā v̄tus attractiua n̄lis nihil aut parū opat̄: s̄ ergo p̄ tūc respectu talū obiectoz̄ v̄t̄ volūtarie p̄cipiat̄ deglutitiōē: tñ v̄t̄ n̄lis aut nihil aut parū opat̄. et iō deglutitio fit difficiliter. v̄bi gr̄a. ego volo deglutire medicinā que est mali saporis: aut i loco publico accidit q̄ posui in ore bolū qui mihi videt̄ mali saporis: et p̄ verecūdia volo deglutire: tūc notat̄ experientia q̄ deglutitio est difficilis. ¶ Ex quo p̄z. q̄ qñ territa est v̄t̄ desideratiua ex aspectu: vel memoria: vel imaginatione rei abominabilis: s̄ res boni saporis obuiat̄: tñ nō bene deglutit̄: q̄ v̄tus desideratiua territa nō fert̄ tūc in aliq̄ obim̄ nedū in illud q̄ abominabilr̄ p̄cipimus.

glutiendo cōcurrūt motus volūtarie duoz̄ musculoz̄ qui dicunt̄ gutturnosi: qui sūt iuxta gulā magis itra q̄ meri. Et isti qñq̄ dicunt̄ muscoli intrinseci meri: s̄ non sint de suba. Et de istis loquit̄ Auic. 9. tertij. c. de ignātia. q̄ ap̄sternate exiūt in eis ipedit̄ deglutitio. Cōcurrūt et virtus n̄lis que est in villis lōgitudinalib̄ qui sunt in meri: et cōcurrūt ad suā p̄stitutionē: qui villi nō mouent̄ volūtarie. Et iō duas virtutes dicit̄ Auic. ad hūc motum cōcurrere. Isti autē villi cū per linguā: aut cū cibis: aut res cōueniēs ponunt̄ iuxta caput gutturis n̄līter p̄tendunt̄ versus illud obiectū q̄ h̄z cū illis n̄lēm cōueniētā trahendo sursum: et cū isto trahūt nodū gutturis q̄ a medicis epiglotis appellat̄ p̄pter colligatiā quā ad se iunctū habet meri et epiglotis. ¶ Nota 2° q̄ Auic. intētio est q̄ cū vna istarū virtutū penitus nō operat̄ nō fit talis opatio: sed si parū operat̄ erit difficilis deglutitio: et hoc dat̄ itelligi p̄ hec verba cū dicit̄. q̄ cū vna duarū virtutū destruet̄ trāsglutiēdi opatio duriter puenit. Et exponit i sequēti littera q̄ nō fuerit v̄tus. s̄ destruet̄ opatio: sed qñ fuerit in corpore talis virtus: s̄ nō fuerit opata erit trāsglutiēdi opatio: sed difficilis. Nā cōstat q̄ equale nō est eē: et nō opari quo ad hoc q̄ diximus. sed itelligit̄ q̄ qñ virtus fuerit: et nō opat̄ bene et fortiter: tunc est opatio: sed difficilis. ¶ Nota 3° q̄ virtus attractiua n̄lis meri subordinat̄ virtuti desideratiue: ita q̄ cū ob̄ nō fuerit desideratiua aiali desiderio: aut q̄ h̄z malū saporē: aut p̄pter aliā causā v̄tus attractiua n̄lis nihil aut parū opat̄: s̄ ergo p̄ tūc respectu talū obiectoz̄ v̄t̄ volūtarie p̄cipiat̄ deglutitiōē: tñ v̄t̄ n̄lis aut nihil aut parū opat̄. et iō deglutitio fit difficiliter. v̄bi gr̄a. ego volo deglutire medicinā que est mali saporis: aut i loco publico accidit q̄ posui in ore bolū qui mihi videt̄ mali saporis: et p̄ verecūdia volo deglutire: tūc notat̄ experientia q̄ deglutitio est difficilis. ¶ Ex quo p̄z. q̄ qñ territa est v̄t̄ desideratiua ex aspectu: vel memoria: vel imaginatione rei abominabilis: s̄ res boni saporis obuiat̄: tñ nō bene deglutit̄: q̄ v̄tus desideratiua territa nō fert̄ tūc in aliq̄ obim̄ nedū in illud q̄ abominabilr̄ p̄cipimus.

Circa tamen hec dicta cadūt aliqua dubia. p̄rimuz est. v̄trū ad deglutiēdū cōcurrat v̄t̄ expulsua n̄lis meri. Et videt̄ q̄ nō ex modo loquēdi Auic. hic q̄ eā nō noiat. Et Hal. in lib. de motib̄ ligid. q̄ attractiua solā n̄lē dicit̄ currere. ¶ Et rōne arguit sic. v̄t̄ expulsua nō expellit nisi obim̄ icōueniens. Et attractiua attrahit obim̄ cōueniēs. cū ergo fit attractio illud ē cōueniēs: et cū fit expulsio illud ē icōueniēs. idē ḡ erit cōueniēs et nō cōueniēs. ḡ p̄ tūc nō opat̄ expulsua. Assūptū p̄z. ex descriptionib̄ harū virtutū sup̄ in p̄p̄o cap̄to. et Hal. in libello de motibus ligidis. circa finē. cū dixit. In vnoquoque mēbro est v̄t̄ attractiua: qua id q̄ est ei sūle attrahit et similit̄: quēadmodū in vnoquoque ip̄soz̄ est virtus expulsua ad id q̄ est h̄riuz: et odit. ¶ In oppositū est Auic. 13. tertij. c. p̄. cū dixit. et opatiōe duarū tunicarū ei simul cōplet̄ deglutitio p̄ id q̄ attrahit villus eius: et p̄ illud q̄ reperit villus eius. Et idē exp̄sse eadē. 13. ca. de qualitate deglutiōis. ¶ In hoc dubio videt̄ mihi discordare Hal. et Auic. Nā vt apparet ex Auic. loco allegato. Auicē. vult q̄ deglutitio fiat v̄traq̄ cōcurrēte tunica et virtute. Hal. aut in libello de motib̄ ligidis videt̄ h̄riū inuere cū dicit. Non puto quēq̄ venisse ad tātā ignozatiā: vt credat q̄ stomachus attrahat id q̄ appetit per pelliculā que disponit̄ circulariter: et in latū. ¶ Et hoc p̄bat experimēto: q̄ si i gallo famelico abscindat̄ in longū pellicula exterior isophagi: nō facto nocumēto in p̄ncipis vite: tunc gallus bibit et comedit anteq̄ locus ap̄sternat̄: et doleat: et postea nō. cōstat autē q̄ hoc nō faceret si necessaria esset operatio virtutis expulsue que est i villis latitudinalib̄: qui hoc casu

essent abscissi. Si quis autē sit curiosus cōcordandi di-
cere poterit q̄ villus latitudinalis quādoq; opatur ex p-
pria intētiōe: tūc opat̄ expellēdo nociuū: quāq; opat̄ tñ
nālīter subordinat̄ villo lōgitudinali: tūc opat̄ in ob-
iectū cōueniēs: t̄ cōtrahit̄ maxime s̄m partē extremā mē-
bri trabētis super illud qd̄ trahitur. Et p̄mo mō nō fit
deglutitio p̄ latitudinalē: vt Sal. innuit. t̄ iō nō est necessa-
rius in attractiōe: s̄ sit iuuatiu⁹. Et s̄ scōdo mō p̄tingit q̄
iuuat lōgitudinalē s̄bēdo partēz mēbri supra attrahibile
existētē. Et hoc forte vult ipsem Sal. 3. nālīū vtutus.
caplo. 8. vbi dicit. P̄terea trāsglutire facili⁹ est q̄ vome-
re: qm̄ trāsglutiū qd̄ vētris tunice agitibus ea qd̄ q̄ in-
tus trahēte: ea vero que extra circūtracta t̄ coexpellētē:
t̄ q̄ hoc nō p̄ se faciat exterior voluit loco allegato in fine
libri. de motib⁹ ligdis. Et ad hūc sensuz videt̄ Auic. fuisse
locut⁹ i 3. tery. c. de qualitate deglutitōis. vbi dixit. Quos
adiuāt villi latitudinales: p̄terea q̄ retinēt retro illud
qd̄ deglutit̄: t̄ expmūt ipsuz ad inferiora.

Secundum dubiū. vtz i deglutitōe sit opportunū
opari vtutē attractiuā nālē. Et vi-
detur q̄ nō: qz possumus deglutire rē stomacho penit⁹ icō-
ueniētēz vt venenū: sed ad talē rem deglutitōdā nullo mō
cōcurrit virtus attractiuā nālīs. ergo rē. Minoz p̄. qz at-
tractiuā nō p̄currat p̄ se nisi ad attrahēdū cōueniēs: t̄ p̄ ipe-
riū volūtatis nō mouet̄. ergo sequit̄ q̄ nō p̄currat in attra-
ctiōe rei penit⁹ discōueniētis. In oppositū ē mēs Auic.
dic. t̄ i 3. tery. Nā qz in deglutitōe cōcurrit v̄tus villos lō-
gitudinaliū meri: t̄ in illis nō est vis motiua volūtariē: sed
solū nālī: sequit̄ q̄ ibi p̄currat virtus aliqua mere natura-
lis. Et hoc idē p̄ ex Sal. 3. nālīū. c. 8. supra allegato. P̄.
mor⁹ epiglōtis sursum est accidēs inuitabile deglutitōis:
sed modus gutturis siue epiglōtis mouet̄ sursum motu vil-
loruz lōgitudinaliū meri. Maior est Sal. in libello de mo-
tibus ligdis cū dicit. Et ex hoc p̄ manifeste q̄ eleuatio no-
di gutturis est accidēs inuitabile trāsit⁹ ei⁹ qd̄ trāsit per
hypophagū. Et minor est Sal. ibidē assignātis causas hui⁹
esse colligatiā meri t̄ epiglōtis: qz coopit̄ tunica cōtinua t̄
vni⁹ rōnis cū tunica intrinseca meri: t̄ ideo necessario ele-
natis villis lōgitudinalib⁹ tunice dicte oz q̄ epiglōtis se-
cum ligatus ascēdat. vnde hoc etiā fit in appoplecticis i q̄
bus aliqd̄ infundit̄ in ore: in qbus tñ mor⁹ nō sunt volūta-
ry: vt Galienus ibidem.

Ad dubiū respōdet̄ q̄ sic. Ad argumētū in p̄trariū diciē
q̄ attractiuā: s̄ per se p̄mo nō attrahat nisi cōueniēs: tñ i
q̄tū est motui volūtario subordinata multotiēs attrahit̄
incōueniēs. Nā multi sunt modi subordinatiōis virtutis
in operādo sicut ostēdi alias: q̄ lacerti aperiētēs os subor-
dinant̄ expulsuē meri. vñ multotiēs nobis inuitis aperi-
unt os: t̄ ore impleto aliquo liquore: t̄ postea ore stricto: ita
vt liquor egredi nō possit. etiā in bruto videm⁹ liquorem
dato q̄ sit displicēs deglutiri p̄pter necessitatē anbelādi.

Tertio dubitat̄ ad modū p̄bleumatis p̄pter
qd̄ cibū sapiidū in se bonū stan-
te fame: t̄ volētēs deglutire quāq; nō possum⁹ p̄pter rē ali-
quā fedā visam sicut buffonē: vel vermes: vel aliud abho-
minabile: t̄ maxime si fetoz ad nares veniat. Et odor sicut
michi accidit quando crus hoīs anathomīcaui adhuc fir-
mans t̄ buliēs. Nā nō tñ nō potui deglutire quicq; s̄ de-
glutita vomui. Doz oīuz solutio est vna. Et vide illā p̄ma
affo. In his que dixi sup affo. 2. t̄ 3. de subordinatiōe mo-
tuū mēbroz t̄ humoruz ad imaginationē: t̄ sensus absq; vo-
luntate: t̄ de imutatiōe sensitiuarū ab imaginatione.

Trāsitus quoq; nutrimētī p̄ficiē virtute mē-
bri impellētis a quo p̄cedit t̄ attractiuā mēbri
ad quod accedit.

Dic ponit exemplū 3. dicēs. q̄ trāsitus nutrimētī ad mē-
bra p̄ficiē virtute mēbri impellētis: t̄ virtute attractiuā mē-
bri trabētis. Ex quo p̄mo p̄. q̄ trāsit⁹ chili ad epar nō fit
tñ virtute epatis trabētis: sed virtute stomachi expellen-
tis: t̄ ita est de motu sanguis ab epate ad mēbra. Ex qbus
inferebā q̄ in tēperato corpore qd̄ vsq; ad tātū inclinā de
bono sanguine p̄llere ad mēbra vt in eo taz pauca mēsu-
ra remaneat q̄ inclinet trahere a stomacho. Et sup B fun-
dauit modū meū de fame nālī corporū atletaz vltimate
repletorū cū periculo crepature venarū p̄pter nimīā san-
guinis i quali nō peccātis q̄litate. Et sūt aut̄ aly dicētes
q̄ aliqd̄ obiectū in aliquo tpe est vueniens vni mēbro qd̄
postq; alteratiōez quādā ab eodē mēbro suscepit: t̄ aliqua
fecerit desinit eē cōueniēs. vbi grā. chilus quousq; nō est
ad sanguinē cōplete cōuersus h̄z qualitatē qua voluptuat
epar. Sed etiā epar idiget illa voluptuatione. i. idiget vt a
tali qualitate alteret̄. Postq; aut̄ chilus est p̄fecte cōuer-
sus in sanguinē nō est cōueniēs epari merito illi⁹ voluptu-
atiōis: s̄ p̄ nutriēdo epar. Et iō p̄ tūc nō inclinā sangui-
nem retinere nisi pro suo nutrimēto: t̄ iō expellit residuū
vt pote supfluū. Itē: qz iam q̄litate illa effectū ē q̄ epar
nō indiget p̄sentia obiecti similī iprimētis: imo si intenda-
tur ledet̄: t̄ ideo tanq̄ incōueniēs conat̄ expellere recte:
sicut stomachus famelicus sumit auide vnctiosa calida t̄
pinguia: sed postq; de illis satis sumpsit nō iclīnā ad illa
vel silīa sumēda. Et si fames nō ex toto recesserit: imo in
fine mēse abhoiāt ea: t̄ volumus abster sua falsa: t̄ iō sto-
machus dū chilus digerit̄ adhuc idiget tali ipressiōe: t̄ cū
est cōplete digestus nō idiget: t̄ iō chilū tanq̄ superfluū
expellit ad epar: t̄ simili mō epar ad venas: t̄ vene p̄me ad
secūdas: t̄ ad mēbra. Et hec est q̄s redditiō cause p̄mi mo-
di. Nota tamē. q̄ quāq; nutrimētū trāsit sine trāsmissi-
one mādanis: vt in fame a stomacho trāsit sanguis: t̄ hu-
miditates stomachi ad epar: quarū tractui stomachus re-
sistit: ecōtra quāq; mādat̄ nō trabēte eo ad qd̄ mandat̄: vt
apparet in mēbris nimīū repletis: recipientibus tñ p̄pter
sui debilitatē superfluū mēbroz fortū. debet ergo intelli-
gi in nālīssima dispōne trāsit⁹ nutrimētī ad mēbra.

Et s̄līr supfluitatū egressio q̄ fit p̄ duas vias.
Ponit q̄rtū exemplū dicēs. q̄ simili mō egressio supfluita-
tum fit per duas vias. Et p̄t̄ hic textus intelligi: q̄ super-
fluitatuz egressio fit virtute mēbri trabētis t̄ expellentis.
vnde Auicē. vult q̄ intestinis est v̄tus attractiuā: vt dixi
supra. c. de mēbris: t̄ nō obstāte q̄ opposituz velit Sal. Et
s̄līr de vesica. Aut p̄t̄ itelligi q̄ egressio supfluitatū a cor-
pore p̄ viā intestinoz: t̄ per viā vrine: fit s̄līr a duab⁹ v̄tu-
tib⁹ expulsiuā nālī t̄ volūtaria: sicut deglutitio nutrimētī
fit virtute attractiuā nālī t̄ volūtaria: t̄ hoc puto verius.
Ubi nota. ingressiōe vrine t̄ fecū in nālī dispōne fieri
per virtutē expulsiuā nālēm villos lōgitudinaliū. Et vlt-
tra illā cōcurrit virtus lacertoz vētris: t̄ virtus lacertoz
cōstringētū collū vesice: t̄ anū: t̄ virtus diafragmatis qd̄
est a superiori p̄mens oblique versus inferiora. Et iō in i-
pulsione taliū supfluitatū cōiter venter parūper ad ante-
riora p̄mitur: sed simul se cōstringētib⁹ musculis superior
via claudit̄: ita q̄ nō versus superiora pellunt feces rē.

Et forsitan plerūq; existūt opatiōis principīū
due virtutes. s̄. aialis t̄ nālīs: t̄ fortasse plerūq;
erūt eius causa virt⁹ t̄ q̄litas sicut i frigidario q̄
phibet māz t̄ iuuat expulsiuā in parilitate su-
perfluitatū que descēdunt a mēbro t̄ vetat t̄ i
faciem reuerberat.

Dic satisficit dubio. t̄ p̄mo declarādo exēplo. 2. duob⁹
alyo incidētib⁹. ibi 2. (Et frigiditatis.) Possit̄ ḡ quis

dubitare vtrū oīs operatio p quā nō dicimus solū ab vna virtute puenire pueniat a pluribus virtutibus. Et respōdet q̄ forsitā. i. quādoq; operatio que nō cōplet ab vna virtute cōplet a duabus: sicut vbi grā. nāli z aiali. Et fortassis. i. quādoq; talis opatio nō fit a pluribus virtutib;: sed a virtute z a qualitate. Et qz pmi patuerūt exēpla: datur exemplū scōi. sic frigiditas q̄ iuuat expulsuā z phibz mās i parilitate. i. tēpore quo q̄si equaliter possunt virt^o z supfluitates que a mēbro descēdūt z vetat frigiditas talē descensum: z in faciez mādantis reuerberat. ¶ Nota ergo pmo q̄ opationē dicimus cōpleri a virtute z q̄litate q̄ cōplet a virtute z q̄litate: que q̄litas nō est vtutis nālis instrumentum. Nā aliter oīs opatio facta a virtute fieret a q̄litate: cū aia nō operef nisi mediāte cōplexiōe: vt sepe dictū est. Et iō quādo stomachus digerit cibū cōcurrēte caliditate emplastri: aut fomētationū: aut medicinarū dicim^o tales cibi digestionē fieri a qualitate: z a vtute. ¶ Nota 2° exēpluz ifrigidatiōis adductū adaptari ab expositoribus ad duos modos. vn^o est q̄ q̄nq; virtus expulsua fecū in intestinis est par z eq̄lis virtuti resistitiue fecū exiccaturū ppter caliditatē epatis: ifrigidatio ergo tūc vetat supfluitatē manere in mēbro: z phibet illas. s. quiescere: z reuerberat in faciē. s. mēbro in quo sunt supfluitates. vetat autē z phibet earū remanētiā in mēbris ifrigidādo epar: z iō remittēdo eius attractiuā. z scōo generādo vtositatē reuerberat feces in faciē. i. in supficiē intestini eius stimulādo virtutes expulsuas vñ postea expellunt. ¶ Ego hunc modū nō puto ad mentē Auic. ¶ Scōus modus est. q̄ h loquat de expulsua mēbro ad qd currūt supfluitates. vbi grā. in pncipio epatis: z quādo hec vtus est in parilitate. i. vicina equalitati in resistēdo supfluitatib; ad mēbrū tendentibus: tūc ifrigidatio que fit cū medicinis repcussiuis phibet supfluitates a mēbro: z vetat earū motū ad mēbruz z reuerberat in faciez mādātis mēbro: qz retropellit ac si in faciē ipsi mittētis ppellet. z hoc mō iuuat expulsuā mēbro icipiētis apostemari: z huic mō magis est pfor mis littera sequēs. Facit ergo tria hec frigiditas in dicto casu. pmo phibet materias a cursu suo. 2° vetat. 3° reuerberat in faciē mādātis. Nā expulsio que fit cū repcussiuis est ad ipsuz mādās: z hoc tertiū ppuz est act^o expellendi. quō aut hoc facit frigiditas statim dicēf.

¶ Et frigiditatis q̄dez est equalitas que ppter duas phibet res. s. cuz eētia substātiā eius qd effundit ingrossando z coangustando poros. Et res tertia que est per accidēs que est qua caliditas extinguit attractiuā: z qualitas caliditatis attrahit per illud qd istis opponitur modis quos predictimus.

¶ Dic remouet duo alia ex isto accidētia dubia. Et s; hoc diuidit in duas. ibi 2^m. (Et caliditatis.) ¶ Dicit de pma. q̄ si queraf quō ifrigidatio facit hec dicta. Rūdet q̄ fac pmo phibitionē cursus materici duob; modis. vn^o est ingrossare subam humoris qui infundit z currit ad mēbra Scōus ē coangustādo vias p quas h; trāfire: z isti duo modi sunt modi phibēdi cursuz p se a frigiditate. Et est tertiū modus p accidēs: qz remittit calozem mēbro recipiētis per qd fit attractio. ¶ Ubi nota. q̄ pstringendo vias mēbro apostemati est opportunū humorē inclusuz in illis effundi. ideo fit h mō eius expulsio nō trā phibitio cursus. Subdit ē q̄ caliditas attrahit. i. iuuat attractiuā modis qui istis opponūt: qz subtiliat z dilatat vias. z ideo ne deē vacuū currūt humores: z iō attractio a calido reducitur ad illā vacui: vt dictū est supra in caplo alio.

¶ Et caliditatis quidē qualitas z necessitas va

cui nō attrahunt in primis nisi illud qd est subtile: z postea qd est spissuz. ¶ Vtrū vero attractiuā naturalis nō attrahit nisi qd est ei magis cōueniens: z qd nature eius est ppriū attrahere z plerūq; qd est magis spissum est magis ppriū z magis cōueniens.

¶ Remouet scōz dubiū incidēs dicēs q̄ caliditas z vacuum stātib; bene applicatis trahibilib; nō trahūt nisi illud qd est subtile in pncipio: z tādē etiā attrahūt grossuz quādo nō est amplius subtile paratū currere ad locū vacui: s; virtus attrahit cū ppetate rez cōueniētē sibi z multis vtutib; ¶ Itē q̄ hoc sit magis grossuz sicut ossa trahunt sanguinē a venis grossiorē z splē melācolia. Causa aut hui^o est qz vacuū trahit id qd min^o fluxui resistit. hoc aut ceteris paribus est subtile. Et dixi notāter ceteris parib;: qz stat ad locū aliquā fieri necessitatē vacui ad quē aqua iclinat currere nāliter: z aer ab isto recedere. ergo ambob; eque subtilis aer nō subintrahit sed aqua. Et iō vt als dixi mor^o qui fuerit soluz ad vacuū vocādi sunt violēti z nō nāles: s; virtus ita determinate alterat rem ppriā q̄ nō quālibet indifferēter. vnde si cōmixtū eēt ferrū cū pēnis cōmixtiōne ad sensuz ad modū aggregatiōis magnes traheret ferruz z nō pēnas. Et ista p nūc de isto caplo sufficiāt in quo est cōplemētū pme fen. pmi canon. Auic.

¶ De his q̄ pueniūt ex his q̄ comedūt z bibūt. La. XV.

Quod comeditur z bibitur in corpore humano trib; operatur modis. Aut. n. in ipso sola sui qualitate opationē efficit: aut sui materia aut opationē facit tota sui substantia. z fortasse res que ex his tribus intelliguntur verbis ppinque erunt fm lingue considerationem. Sed cum de his loquimur intentiones exprimere volumus quas modo nominabimus.

¶ Auic. superius determinauit de his que pueniūt ex quatuor rebus nō nālibus. Nūc determinat de his que pueniūt ex rebus comestis z bibitis sub quibus cōprehenduntur cibus z potus qui sunt vna alia res nō nālis. Et diuidit p sens caplm in tres partes: qm pmo ponit distinctionē vnā sumptā a modis operādi comesti z bibiti in nobis: z istam declarat. 2° aliā sumptā ex agere z pati respectu humani corporis. 3° ponit specialē diuisionē nutrimenti. 2° pars ibi. (Dicamus aut denuo. 3° ibi. (Amplius dicimus.) pma in duas. pmo ponit distinctionē. 2° declarat. ibi. (Sui vero qualitate.) pma diuidi pōt: s; sumēdo dicit pmo q̄ illud qd comedit z bibif operaf in corpe humano aliq̄ triū modoz. s. aut sola qualitate: aut sui mā: aut cum tota sua substātia. ¶ Subdit 2° q̄ h; isti tres termini iaz dicti videant modicū differre fm cōsiderationē lingue. i. s; significatiōē cōez quā hnt in toto ydiomate: tñ nos nō volumus itelligere per eos in isto caplo intētiōes quas statim explanabim^o. ¶ Circa pmi dictū p̄sidera q̄ illud qd comedit itelligitur. oē qd pcedēte masticatiōe deglutit ita vt stomachū ingrediat. Et id quod bibif itelligitur sine masticatione deglutitū: ita vt stomachū ingrediat: z sunt hec duo cōia ad cibū z potū z medicinas: z venena q̄ interius accipiunt de quibus oibus in hoc caplo intendit. ¶ Nota 2° q̄ dixit operaf: z nō dixit agit: qz opari est cōmune: vt hic sumit ad agere z pati. Nā sensatiōes sūt operatiōes que tñ sunt passiōes: qz aliqd ingrediens corpus patitur: iō vt cōphenderet vtrūq; dixit operaf. ¶ No

ta tertio. q̄ quis isti modi operādi sint distinctia modis infra dicendis: tamē nō est incōveniēs aliqd vnū opari in corpore simul et semel a mā: et a qualitate: vt lactuca come- sta operat a qualitate infrigidando a mā p quāto nutrit a p̄tate obtenebrādo visus et lōnū inducendo: et B me- lius infra videbitur. Ex quo p̄z. q̄ vltra istos tres simpli- ces modos operādi sūt itelligēdi ex his aggregati. C No- ta vltimo. q̄ quis multi termini sunt ex cōmuni ipositio- ne aliquo mō impositi ad significādū nō incōuenit in vna sciētia vel doctrina limitare eos ad aliter significādū: et il- la significatiōe posita vti eo modo in illa doctrina: ita er- go facit hic Auic. de istis terminis operans a q̄litate: ope- rans a materia. etc.

Sui vero qualitate agēs est illud q̄ calefieri solet: cū est in corpe boīs: aut infrigidari et cale- facit caliditate sua: aut frigefacit sua frigiditate.

Ita q̄ non ei assimilaf.

Declarat hanc distinctionē. Et diuiditur in duas. Nam p̄mo ponit vnā declarationē nō multū limitatā. 2° specia- lius oīa mēbra declarat. ibi. (Lūq; dico.) Prima in tres et tria mēbra. ibi 3°. (Et sui quidē.) ibi 3°. (Sui vō suba.)

Dicit p̄mo. q̄ operās sui q̄litate est id q̄ solet calefieri in corpore humano: aut infrigidari: et post corpus calefa- cere caliditate sua: aut sua frigiditate infrigidare: ita q̄ nō assimilēf corpe.

Nota p̄mo hoc dictū esse diminutaz expositiōnē. Nā humectatīa et exiccātīa agūt a qualitate: vt infra. sūt calida et frigida actū: sicut ignis: glacies: nix: sine eo q̄ calefiāt vel ifrigidēf.

Auicēna ergo loquēs quodāmodo exēplariter hec dixit tñ de operātibus a q̄li- tate que sunt talia in potētia: et per calida et frigida dedit itelligi humida et sicca maiorē infra daturus declarationē.

Nota 2°: q̄ fm cōem viā vt infra dicā: medicina in po- tentia frigida nō ifrigidat a corpore humano: ita q̄ acqui- rat frigiditātē si debeat infrigidare: cuz calor noster nō sit frigiditatis sibi oppositē inductiuus. sed tñ si ipsa est frigi- da in potētia ante q̄m ifrigidet reduciēf a calore nostro ad actūz infrigidatiōis q̄ quō fiat: infra dicetur. Auicē. ergo cuz dixit q̄ solet calefieri in corpore boīs: aut infrigidari itellexit q̄ solet ita trāsmutari a corpe boīs vt deducatur ad actū ifridādī sua friditate aut calefatiēdi sua calitate.

No 3°: q̄ aliq̄ dicunt medicie et tēpate agētes a q̄litate et taliū vt sic nō est calefacere vel ifrigidare: s; resistere ne corpus a p̄prio tēperamēto trabat. nō ē ergo necesse oēm medicinā a qualitate agētē corpus alterare: sed aut opoz ter q̄ alteret aut resistat: et phibeat alterationē.

Nota q̄rto. q̄ illa particula ita q̄ nō ei assimilēf potest itelligi duobus modis. vnus est q̄ hic loquat de medicina operā te a qualitate tñ: vt posuit diuisionē supra in p̄ncipio capi- tuli: ita q̄ nō operet a materia: et tunc talis a qualitate tñ operans nō assimilēf corpe. Alius est q̄ itelligam^o ge- neraliter q̄ operātes a q̄litate nō assimilant corpe: etiā si nutriāt: qz pars que fit ex nutrimēto calido est calidior corpe: et per oīs nō ex toto sit silis: sed hunc fm modūz non puto generaliter verum.

Et sui quidē operās mā est illud q̄ a sui con- uertit natura: et recipit formā alicuius diuio- nis membrorū humanorū.

Declarat vnūz mēbrū. et duo facit. p̄mo hoc. 2° remouet dubiūz. ibi. (Et eius mā.) **D**icit p̄mo. q̄ illud q̄ p̄mo a mā operat est illud q̄ in corpore boīs cōuertit a sui natu- ra: et recipit formā alicuius diuisionis mēbroz. i. alicuius membri cōtenti sub generali diuisione mēbroz.

Ubi notandū. q̄ cibus plerūq; habet p̄prietatem currentē in- ter ipsum et cibatus p̄pter quā est aptus pati a cibato talē

passionem per quā cōuertitur in substantiā nutriti: vt pa- tet ex Auerro. 7. colliget. caplo. 9. vbi dixit. Et cibi natu- rales nō cōueniūt nobiscū nisi in tota substantia. Carnes ergo pullozūz habent p̄prietatez per quā sunt apte pati a calore stomachi passiōnē qua cōuertunt in verū chilum.

Et hec est causa q̄ asinus digerit paleas et nō homo: et stoz- nellus digerit napelluz et nō homo: vt sumit eodē. 7. colliget. caplo. io. **N**ota 2°. q̄ hec p̄prietate que est in cibo in- ter cibū et cibātū nō agit transmutationē sui subiecti: sed ē dispositio preparās materiā ad hunc determinatū modū vt patiatur: et ideo operatio cibi vt cibus est: nō est in cor- pore nisi pati q̄ p̄ncipaliter puenit a mā: et vocat operās a materia omne q̄ isto modo patit q̄ corūpat: ita vt tā- dem cōuertatur in substantiāz membrorū.

Nota tertio q̄ pure medicine que nō cōuertunt in substantiā patiunt tamē a corpore: sed nō p̄pter hoc dicunt operari a mā fm modūz loquēdi medicorū: qz nō ita patiunt vt tandem in substantiā membri per actionez corporis cōuertantē.

Sed eius materia lz formā illā recipiat: est tñ cum accidit: vt aliqua suarum qualitatū quas habebat que suo mō fortior existit q̄ humani corporis qualitas in ipsa remanere eam faciat a p̄ncipio rei: donec compleat coagulatio: et assimilatio: sicut sanguis qui generat ex lactu- cis: quoniaz in ipso est plus frigiditatis q̄ sit in complexione hominis: lz sit factus sanguis et sit bonus ad hoc vt membri hominis pars fi- at: et sanguis q̄ ex alijs gnatur huic existit 2°.

Nunc remouet dubiū. Possit quis dicere vtrū illud q̄ operatur a materia possit operari a qualitate. Et respon- det q̄ sic. quia stat in tali operāte a materia sit aliqua q̄li- tas que suo modo est fortior qualitate humani corporis: et talis qualitas facit eaz met remanere in corpore quousq; cōpleatur etiā coagulatio et assimilatio. sicut verbi gratia. sanguis qui generat ex lactuca: quoniam ipsemet h; plus d frigiditate q̄ sit in p̄plexiōe hominis: et est frigidior q̄ san- guis tēperatus hominis: et tamē est sanguis et bonus ad B vt fiat pars mēbri hominis. Sanguis autē qui ex alleis ge- nerat est huic cōtrarius qui est calidior.

Primo ex hac littera habemus q̄ operās ex materia stat operari a qua- litate: et per cōsequēs ecouerfo stat operās a qualitate ope- rari a materia et fieri ei simile in q̄m operat: cuius opposi- tum dicebat supra illa particula. Sui vero q̄litate.

Dicendū est enīz q̄ ibi itelligit de operante tñ a qualitate vt ibi expositūz est. **S**ecūdo nota cū dicim^o. alicui^o a ma- teria operās qualitatē suo modo esse fortioz q̄ humani corporis qualitas nō esse itelligendūz q̄ illa sit absolute fortior. sed qz nō ita subdominat corpe fm illā vt possit ex toto remoueri in p̄ma vl in scda trāsmutatione facta ī illa materia a corpore. ideo dicif quodāmodo fortior. vel qz potest saltē notabiliter tale operās a materia per illam qualitatez corpe alterare et agere in ipsūz.

Nota tertio q̄ sanguis genitus ex lactucis: lz sit mēbris humani corpo- ris calidior: tñ spiritū et cor quibus est frigidior per se po- test infrigidare: et sequefer totūz corpus infrigidatur ad illoz infrigidationē.

Nota q̄rto. q̄ lz aliquando totus excessus cibi medicinalis in q̄litate remoueat ante q̄ ipse cōuertat in substantiā mēbri: tñ multotiēs stat actio nutri- menti in residuū corporis vsq; ad cōpletaz assimilationē tunc vero actio cessat.

Nota q̄nto. q̄ ex hac littera cōcl- pitur in p̄lone boīs s; Auic. ēē aliqd frigiditatis.

Sed circa dicta cadunt due difficultates. **P**ria est qz nō videt q̄ in nutrimēto remance

Marginal notes on the right side, including phrases like 'Sup iohannis...', 'In p̄ncipio...', 'Sicut...', 'Vt...', and other philosophical or medical observations.

Extensive marginal notes on the left side, including a large header 'Sen. II.' and various numbered sections (1, 2, 3, 4) discussing the text's content. Includes phrases like 'Declarat...', 'Nota...', and 'Ubi notandū...'.

Additional marginal notes at the bottom right, including 'Sicut...', 'Vt...', and other references to the text's content.

...ta est alicuius illarū per se factiva: et nulla est de ipsis qn...

at q̄litas alteratiua post coagulationem et conuersionem eius in substantiaz nutriti: quia ex quo perdit formā p̄bitam. a fortiori debet perdere qualitatem. ¶ Dic dicit q̄ stat formā substantiale alicui⁹ corūpi: nō oib⁹ gradib⁹ suarum qualitatum corūptis et pariter nouā formā introduci.

Secunda difficultas est de cibo frigido. ex ipso enim anteq̄ nutriat necessario oportet fieri sanguinez qui est calidus respectu cōplexionis humane. ergo ois cibus quātūcūq̄ frigidus cū in sanguinē cōuertit̄ corpus calefacit. et hoc s̄m̄it̄ infra hoc eodē caplo. q̄ lactuca et cucurbita hoc mō calefaciūt. ergo nō remanet ista qualitas quo ad coagulationē. ¶ Dic dicit̄ p̄cedēdo q̄ sanguis ex lactuca genit⁹ calefacit quedā mēbra: sed tñ cor et sp̄m̄ remittit in calore: vt dicit̄ supra. p̄prie ergo d̄r calefacere quātitatiue lactuca: et qualitatiue infrigidare: qz calidissima que in corpore sunt in calore remittit. multa vero mēbra calefacit. ¶ Et si dicat̄ cōtra: qz nutriti ex lactucis et similibus: s̄m̄ totū corpus infrigidant̄. ergo mēbra frigida vt ossa et nerui nō tñ cor infrigidat̄ ab eis. ¶ Dic dicit̄ q̄ infrigidat̄ hec mēbra sanguis ex lactuca genitus p̄uatiue: qz nō calefacit sicut calefaceret sanguis teperat⁹: et qz plures partes aqueas imponēdo reddit mēbrū magis aptū a frigidis pati: et minus a calidis. et etiā pro sui nālī mensura minus de calore determinās: nō q̄ dū actu est sanguis p̄ suā frigiditatē frige faciat positīue neruos et ossa.

¶ Sui vero suba operans ē forma sui specifica agens: et est illa qua ipsuz est id quod est et nō qualitate sui p̄ter q̄ corpori simile fiat: aut fiat ei simile corpus.

¶ Declarat modo scōm mēbrū. Et dicit q̄ illud dicit̄ operans a tota substantia qd agit per suaz formā specificā q̄ est illa qua ipsuz est illud qd est: et nō agit qualitate sui: et hoc facit p̄ter qd fiat corpori simile: vel ipsi fiet simile corpus.

¶ Ubi nota hic nō esse positā descriptionē operātis a tota substantia vel declarationē cōuertibile: s̄z tñ exēplare: qz nō est verū q̄ forma specifica vel tota substantia non sit ad modū loquēdi medicorū: nisi forma substantialis p̄ quā res est illud qd est: vt statim videbit̄. Sed hoc est vnū exēplū eoz que operant̄ a tota substantia: sicut si esset vnū qd ageret per formā suā per quā habet eē specificū et substantiale: que nō est aliqua primariū qualitātū: nec imediate ex eoz cōmixtione: tūc dicerem⁹ illud opari a tota substantia: ita q̄ hic text⁹ nō itelligat̄ vlr. ¶ Nota scōo ex β nō oportere ad hoc q̄ aliqd dicat̄ agere a tota substantia q̄ ipsuz nō fiat simile corpori: et q̄ non agat a qualitate: qz vt in p̄ncipio capituli dictū est. stat idem simul operari oib⁹ illis tribus modis in corpore. Sed qd hic dicit̄ q̄ nō agit qualitate sui: et p̄ter q̄ fiat simile corpori et c. id dicit̄ vt detur exemplū agentis a tota substantia: et nō operātis alijs duob⁹ modis. Nā clarius intelligit̄ iste modus operationis per exēplū nō operātis simul alijs modis.

¶ Licqz dico qualitatem vnā quattuor qualitatum intelligo. Qualitate igitur sua operātis materia in opere ingressuz nō habet.

¶ Declarat mēbra p̄me diuisionis cōpletius. Et diuiditur in duas. p̄mo hoc. et subdiuidit duo illoz mēbroz. ibi 2^a. (Et istius quidē forme.) p̄mo in tres s̄z tria mēbra. ibi 2^a. (Sua vero operās.) ibi 3^a. (Et sua quidē.) ¶ Dicit p̄mo q̄ cū dicit̄ in isto caplo qualitatem. intelligit vnā quattuor qualitatum. s. p̄marū. Et ex hoc infert q̄ operātis a q̄litate mā nō hz ingressuz in opere eius s̄z q̄ a qualitate operatur. ¶ Nota p̄mo. q̄ operationū que fiunt in nostro corpore quedā sunt que appropriant̄ p̄mis quattuor qualitātibus: nō q̄ ab alijs fieri nō possint: sed q̄ omnis p̄ma q̄litas

tas est alicuius illarū per se factiva: et nulla est de ipsis qn p̄ma qualitas vt elemētalis esset illius factiva: et iste sunt calefacere et infrigidare: humectare et exiccare. ¶ Alie vero sunt actiones nō appropriate p̄mis qualitātibus: imo si a p̄mis qualitātibus fiunt: fiunt vel pro quāto agūt ille indeterminatā materiā: vel pro quāto dirigunt̄ a determinato agente: sicut digestio: attractio nutrimenti: subtilizatio et similes. ¶ Alie vero operationes sunt determinata mēbra respiciētes: sicut frāgere lapidē vesice. et p̄me harū vocantur p̄me virtutes vel operationes p̄marū virtutū a serapione p̄ncipio aggregationis. et ab Auerroy. s. colliget. Et oēs iste q̄nqz dicit̄ fieri a qualitate. ¶ Sed s̄m̄ modū Auic. loquēdo hic nō dicit̄ aliqd opari a qualitate nisi q̄ operatur aliqua p̄marū operationū: et cōtra: ita q̄ oē calefaciēs vel infrigidans et c. siue hoc faciat per formā que est caliditas: siue per aliā virtutē sicut motu lumine influētia et c. dicit̄ operari a qualitate ad mentē Auic. hic. Id etiā qd mediātē tali inductiōe p̄me qualitatis sit dicit̄ fieri operādo a qualitate sicut putrefacere corrodere: sicut sumit̄ 7^a q̄r. ti. c. z. ¶ Nota 2^a q̄ mā nō calefacit vel infrigidat et c. ideo ipsa nō habet ingressuz in eo opere s̄z q̄ res applicata corpori d̄z operari a qualitate. stat tñ diuerso mō alicuius operantis a qualitate mā habere ingressuz in opere. s. alio: vt lactuce cum nutrit corpus.

¶ Sua igitur operās mā ē illd cui⁹ mā cū de substantia quā hēbat alterat̄ alteratiōe quā in ea fecit virtus q̄ est in corpore restaurat illud qd ex eo fuit dissolutū p̄mo et accēdit calozē innatū p̄pterea q̄ in sanguine facit augmētū scōo. et est etiāz cū operat̄ suis q̄litatib⁹ que remanserunt in ipso tertio.

¶ Declarat operās a mā dicēs q̄ illud qd opat̄ a mā ē illd cui⁹ mā cū alterat̄ et trāsmutat̄ de suba quā hēbat. i. a forma subali quā habebat tanq̄ a termino a quo trāsmutationis trāsmutatiōe quā in ea facit virtus corporis humane: tunc restaurat illud qd ex corpore fuit dissolutū: et p̄mo et per se: et cū hoc accēdit calozē ignitū p̄pterea q̄ in sanguine facit augmētū: et hoc scōo respectu operationis dicte. Et adhuc cōtingit q̄ opat̄ in corpore suis quātitatib⁹ que remanserunt in ipso: et hec est tertia respectu predictozū. ¶ Nota p̄mo. q̄ p̄p̄a ratio quare aliquid dicit̄ operari a mā: est qz nutrit vel trāsmittunt̄ trāsmutatiōe ad nutriendum p̄parante. ergo si restaurat̄ illud qd ex corpore fuit dissolutū operās a mā hoc cōuenit sibi p̄mo: qz est de illis que in diffinitione important̄: sed etiā omne operans a materia qd comedit̄ et bibit̄ anteq̄ in substantiā corporis cōuertit̄ in sanguinē et calefacit corpus mō qui infra dicitur. Doc ergo qd est attendere calozē inatū cōuenit omni rei comeste a materia operante: sed tñ nō est indiffinitia ratione. dicit̄ ergo inesse rei tali scōo respectu p̄cedentis: et qz agere suis qualitātibus que remāserūt in ipso nō est cōmune omni operātī a materia: sed tñ nutrientiū medicinaliū. ideo dicit̄ 3^a de operante a mā respectu p̄dictozū. ita q̄ Auic. p̄ p̄mo scōo et tertio nō itēdit ordinē t̄pis illaz operationū cū nutriēs medicinale p̄us alteret q̄ nutriat: et p̄us etiā cōuertat̄ in sanguinē q̄ restaurat: sed illi termini important̄ modos p̄dicationū vel cōuenientie s̄m̄ q̄ dicitur a materia.

¶ Et sua qdem operās substantia est illud quod formā sue speciei opat̄ quā acq̄sivit post cōplexionē: qd cū eius simplicia se cōmiscuerūt: et ex eis generata fuit res vna p̄parauit se ad recipiēdum speciez et formā additā super illud qd ba

ura salutaris...

Handwritten marginal notes on the left side of the page, including phrases like 'ura salutaris', 'sibi paginul generat', and 'a fridus et aridus'.

Handwritten marginal notes on the bottom right side of the page, including phrases like 'f. 1. f. 2. f. 3. f. 4. f. 5.' and 'f. 6. f. 7. f. 8. f. 9. f. 10.'.

bent simplicia. Hec ergo forma non est qualitates prime quas habet materia. neque est complexio que generatur ex eis: sed est perfectio quam acquisit materia secundum aptitudinem que fuit ei acquisita ex complexione sicut in magnete virtus attractiva: et sicut naturalis cuiusque species vegetabilium et animalium. scilicet illa quas habet post complexiones propter complexiones preparationem: et neque est de simplicibus complexionibus: neque ipsamet complexio: quia non est caliditas: neque frigiditas: neque siccitas: neque humiditas: neque simplices: neque comixte: sed est verbi gratia color aut odor: aut aia: aut alia forma de non perceptis sensu.

Declarat methicus 3^m dicens. quod operas a suba est illud quod operatur per formam repositam in rebus sue speciei: quam formam acquisit tale operas post complexionem. et hoc tale ita se habet quod cum simplicia ipsa componuntur se commiscuerunt: et fuerit generata ex eis res una. Hec res preparavit se. id est in hac est materia preparata prius ad recipiendum speciem. id est formam dante esse specificum: et formam in cuius siue quod dat esse specificum siue non quod est addita ultra formas simplicium. hec est talis forma addita non est qualitates prime que habet materia: nec est complexio que generatur ex eis: sed est quedam perfectio quam acquisit materia secundum aptitudinem que fuit ei acquisita ex complexione. ubi gratia in magnete virtus attractiva ferri: et sicut est naturalis. id est forma cuiusque speciei vegetabilium et animalium. scilicet ista quam habet post complexionem propter preparationem complexionis: que non est una de simplicibus qualitatibus: nec ipsamet complexio: quia non est caliditas: frigiditas: humiditas: siccitas. neque simplices: neque comixte: sed est ubi gratia. color: aut odor: aut aia: aut alia forma de non perceptis sensu.

Nota hic primo in corporibus mixtis inveniri qualitates primas elementorum et complexionum: et ultra istas inveniuntur in eis qualitates secundae: tam sensibiles sicut odor et color que insensibiles: sicut virtus attractiva que est in magnete: et reperiuntur forme subales. Dem ergo formam adveniētem post complexionem vocat hic Avicenna formam specificam siue totam subam: et hoc siue ista forma fuerit subalis: siue accidentalis: siue sensibilis: siue non: et exemplificavit de colore et aia.

Nota 2° quod operas per has virtutes si calefaceret: vel ifrigidaret: vel humectaret: vel exiccaret diceretur operari a qualitate: quia solent dicimus a qualitate operante: et actu calidum: ut sumitur 3° de complexionibus. Et hoc idem quod sic operando faceret operationem appropriatam modo predicto primis qualitatibus. Et hoc intendit cum dicit quod operatur per formam quam acquisit post complexionem. id est operas a tota suba est illud quod facit operationem non appropriatam primis qualitatibus vel complexionibus: et hoc facit per formam quam acquisit etc. Ex quo patet quod non obstante quod apud philosophos dicitur esse quod piper calefacit per formam subalem suam tanquam per principale agens: tamen in hoc non habet concedere ipsius operari a tota suba.

Nota 3° quod hoc nomen forma specifica apud philosophos videtur importare formam dante esse specificum: et aliquam proprietatem habentem tale formam quo ad totam speciem: tamen apud medicos: et precipue in ista materia non sumitur forma specifica modo: sed ut statim dicebat per omnia siue qualitate: siue forma subali que est post complexionem. Et istud primum hic sumitur. et partim ab Avicenna. scilicet colliget. c. s. ubi dicit. in eadem re esse infinitas proprietates: et proprietatem appellari totam subam siue formam specificam.

Nota 4° quod quibus Avicenna dicit eodem loco. quod ista proprietates consistit in proportionibus primarum qualitatum: non tamen dicimus hanc proprietatem esse illam mensuram: ut patet de aia. et de colore. de quibus Avicenna exemplificavit. sed proprietates consistit in ista proportionem sicut causa: tamen in causa: non tamen quod talis proportio sola sit semper sufficiens causa: quia cum illa alie cause quibusque reguntur.

Et isti forme que generatur ex materia quibusque est perfectio

passio alicuius cum hec forma est virtus passiva: et quibusque est earum perfectio facere et non aliud: et est cum hec forma est virtus agendi et non aliud: sed cum est agens et non aliud: et quibusque est eius actio in corpore hominis: et quibusque non. Et eius quidem forme que post complexionem pervenit aliquam accedit ut sit perfectio passio ab alio cum fuerit hec forma virtus passiva. Et quibusque accedit ut sit perfectio eius in aliud actio. Et quibusque accedit ut sit hec forma virtus super operationem in aliud: et quibusque evenit ut sit hec forma adiuvans super operationem in aliud. Sed cum fuerit operatrix in alio: aliquam evenit ut sit eius operatio in corpore hominis aliquam non. Et si est virtus in corpore hominis agens: aliquam efficit operationem convenientem corpori quibusque operationem non convenientem. Totam autem operatio hec non pervenit ex eius complexione imo ex eius forma specifica adveniēte post complexionem. Unde propter hoc vocamus hanc operationem a tota substantia. scilicet forma specifica et non qualitate. scilicet non aliqua quatuor qualitatum: neque eo quod est earum comixtio. Convenientem vero est sicut peonie operatio que destruit epilepsiam. Non convenientem autem sicut virtus napelli que hominis corrumpit substantiam.

Nunc ponit quedam subdivisiones membrorum duorum divisionis prime. Et primo forme specificae. 2° operatiuam a qualitate. ibi 2°. (Rediemus.) Dicit primo. quod huius forme que generatur ex materia post complexionem: quibusque perfectio. id est operatio est passio quando hec forma est virtus passiva. quibusque perfectio est actio: et non aliud: et sensus huius divisionis est quod formam que dicuntur specificae quedam est activa et non preparans subiectum ad patiendum: et quedam passiva: quia non concurrunt active ad opus: sed preparans subiectum ad patiendum. Exemplum primo. sicut virtus attractiva que est in magnete. Exemplum secundum. sicut diaphaneitas in cristallo. Dicit 2° quod ad eandem partem: quod quoniam hec forma est activa. quibusque est activa in corpore hominis: quibusque non: sicut. ubi gratia. spagi sunt venenum cattis et non hominibus: et napellus hominis et non turdo vel stornello: ut. scilicet colligit. Dicit 3° quod quoniam hec forma est operatiua in hominem: quibusque est operatiua operationis convenientis hominis: quibusque discovenientis: et tota hec operatio non pervenit ex complexione: imo ex forma specifica que advenit post complexionem. unde dicitur operari cum tota suba et non qualitate: quia non aliqua quatuor primarum qualitatum: neque in eo quod sit comixtio illarum. Et exemplum convenientis operationis est peonia: quia destruit epilepsiam. Discovenientis vero est napellus: quod hominis corrumpit subam. Ex prima distinctione elicitur quod aliqua est forma. scilicet qualitatiua que non est activa. Attende tamen quod quia omnis talis forma specifica est corruptibilis. id est omnis potest dici quodammodo passiva. Ad meritum tamen Avicenna dicit activa et non passiva: quia per ipsam non inclinatur subiectum aliquo modo ad patiendum. Sed dicitur est clarum. Sed circa tertium dicitur attende. quod opera que fiunt a tota suba dicuntur non fieri a tota complexione: quia non sunt appropriata complexioni ut operatiue tamen in virtute primarum qualitatum inuicem coniunctarum: imo si fiant a complexione fiunt ab ea: ut directa a forma mixta que forma est alia a complexione: et eadem causa dicuntur non fieri a qualitate. Nam digestio quam dixi fieri propter proprietatem currentem inter cibum et cibatum fit a calido: ut supra. fen prima doctrina de virtutibus. tamen taliter operas non dicitur operari a qualitate per quanto digerit: quia qualitas prima non est huius operationis factiva: nisi per quanto a forma altiori dirigatur. Attende 2° quod peonia est herba satis non: sed illa in qua est fortis virtus tollendi epilepsiam est illa cuius flos est albus: ut dicit Galenus in libro de

thyriaca ad Antonium cesarem. Modus autem est: quia sua proprietate confortat cerebrum ne malos fumos recipiat: et ne malam qualitate illoz recipiat: et prohibet ipsuz constringi. Attende tertio. quod napellus est herba calida in 4. et sicca in eodem gradu: sed ultra caliditate et siccitate habet aliam proprietate per quam corrumpit hoies. est ergo merito qualitatis medicina venenosa et merito proprietatis venenosa absolute. Nota 4. quod mus napelli est quedam maneria muris quod nutrit radice napelli. et est becoar napelli: ut. z. canoni. dicit. iter confectioes vero dyamuscu maxime in potu eius confortat. Et maior dosis napelli est. 3. 5. ex qua quantitate plerique moriuntur confortat leprosis inunctum et bibitum.

¶ Rediemus hunc et dicemus quod cum dicimus quod res que comeditur: aut que fit inunctio est calida aut frigida. volumus dicere quod est in potentia et non in effectu. et volumus dicere quod est in potentia plus calida quam corpora nostra: aut plus frigida quam corpora nostra.

¶ Nunc ponit subdivissionem operantis a qualitate. Et dividit in duas. primo intellecta una divisione unum eius membrum declarat. 2. ponit aliam divisionem. ibi. (Preterea dicemus.) Prima in duas: quoniam primo eligit membrum de quo intendit. 2. illud subdividit. 2. ibi. (Et quoniam hac positione.) Primo ergo subintelligitur hec divisio medicinarum que sunt calide vel frigide: et omnino operantes a qualitate: quodam sunt tales in effectu sicut ignis et nix. quodam tales in potentia. Et tunc sequitur textus. Rediemus ad loquendum de talibus et dicemus quod cum in isto capitulo dicemus quod res que comeditur et bibitur: aut qua fit inunctio est calida vel frigida et volumus dicere quod est in potentia plus calida quam nostra corpora. Ubi nota. quod medici per tale in effectu intelligunt res in qua est principium actuum nulla precedere transmutatione in ea eius operationis: merito cuius dicitur talis: sicut ubi gra. ignis est calidus in effectu et sol: ut sumitur. 3. plone. per res vero in potentia tale dicimus illam que adhuc ut eam operationem faciat: merito cuius dicitur talis indiget transmutari. Intendit ergo in isto capitulo. de his que sunt talia hoc modo in potentia. Nota 2. quod res que hoc modo dicitur calida dicitur a medicis calidior quam corpora nostra: non quod habeat corpus caliditate actuali interiore caliditate humana: sed quod habet virtutem actiuam in humanum corpus calidius quam ante. et sic intelligatur de frigido et alijs. Nota 3. quod non omne quod potest humanum corpus calefacere: dicitur a medico calidum actu vel potentia. Nam hoc modo aliquando dicitur calida quod non inuenitur dictum. Aqua. n. frigida potest per accensum calefacere: ut in commento illius affozismi. Est autem ubi in tethamo. per medicinam ergo calidam actu intelligunt medicinam actu habentem principium per se calefactiuum humani corporis: et per calidam in potentia illam que est apta per transmutationem corporis nostri deduci ad hoc ut per se calefaciat merito principii naturalis in ea inuenitur. Et ista dicuntur a Galieno. 3. regni. talia sunt virtute. Ea vero que actu habent principium sue nature discoueniens: per quod operantur calefaciendo ut aqua calida: vel in frigidando ut es actu frigidus: dicuntur ab eo talia sunt apparentia: et ita de alijs similibus. Ultimo nota. quod apud auctores quosdam medicine quodam dicuntur tales in comparatione ad hoies absolute. Et ideo Avicenna. hic dixit plus calide quam corpora nostra: et non specificauit repara. Sed apud alios medicine dicuntur tales in relatione ad corpus temperatum: et non omnia hoc specificari cum ipsum sit regula: ut dicitur 3. de simplici medicina. que autem harum sit vera dicitur infra.

¶ Et cum hac potentia dicimus. volumus dicere virtutem consideratam per oppositionem caloris quam nostra corpora in ea efficiunt: quoniam cum eius portitor a calore inato que in nobis patitur: accidet in ea tunc illud in effectu.

¶ Nunc subdividit medicinam talem in potentia. et dividit in 5. partes.

¶ Nam ponit quatuor modos significandi huius termini medicina talis in potentia. Et incidenter unum modum dicendi medicinam calidam aut frigidam que non pertinet medico. 2. per se incipit ibi. (Et est.) 3. ibi. (Etiam est.) 4. ibi. (Et est.) 5. ibi. (Et iter potentias.) Circa tamen omnes partes attende. quod ponendo istas 4. significationes intelligitur statim divisio et divisio equoci in sua signa. De primo ergo parte dicitur Avicenna. quod unum modo dicendo medicinam in potentia. per hac potentiam intelligimus virtutem actiuam consideratam per oppositionem caloris quam oppositionem nostra corpora efficiunt in eo quod habet hanc virtutem: quoniam cum portitor eius virtutis. i. sub illius virtutis patitur a calore inato que est in nobis accidet tunc in ea virtute illud in effectu. s. quod prius de ea dicebatur in potentia. Ubi nota. quod potentia que est in medicina per se est: quod medicina habet in se principium operatiuum: sed non fine coniunctione alterius qualitatis: puta actualis caloris a corpore nostro recepti: et ideo dicitur per se considerata per operationem caloris et cetera. quod illa non est actiuus in corpore nostro sine oppositione nostri caloris: sicut ubi. g. in corpore colorato posito in tenebra est color visibilis in potentia: quod ille color non potest videri nisi coniunctus luminis: et lumine facit illud coloratum actu visibile: ita medicine complexio sine eo quod a nostro calore recipit non sufficeret agere.

¶ Est et cum hac potentia dicimus et volumus rem aliam dicere. Et est ut sit potentia cum intentione bonitatis aptitudinis sic cum dicimus quod sulphur est calidum in potentia.

¶ Ponit modum quo dicimus medicinam esse in potentia dicens. quod aliquid cum dicimus hac potentiam. s. medicinarum volumus dicere aliam rem. et non quod in medicina sit principium actiuum talis effectus: sed quod medicina habet bonam preparationem ad recipiendum huius principii sicut cum dicimus sulfur esse potentia calidum et asphaltum. Ubi nota. quod multe sunt res que non habent qualitatem per quam tale vel tale effectum facere possint: tamen aut ex modo sube: aut ex proprietate sunt parate ut qualitatem recipiant facilius: et precipue nostro calore: et iste sunt in potentia hoc secundo modo: et differt a priori: quoniam iste totale principium accipit qualitatum per quod agunt ab alio et non proprie.

¶ Est et cum dicimus quod res calida aut frigida et attendimus illud quod in eius complexione ex quatuor elementis primis est magis superas: et non consideramus operationes quam in nostris efficit corporibus.

¶ Sic ponit unum modum quo dicitur quod medicine sunt calide vel frigide. quod medico non pertinet. et dicitur quod aliqui medicine dicuntur tales ab alio dante in eis non considerando oppositionem quam in nostris efficiunt corporibus. ut tamen visus est prima prima. c. de plonibus. hec non considerantur a medico: ut sic. Ex hoc potest elici quod non omne mixtum est a dominio calidum secundum intentionem Avicenna. loquitur de potentia actiuum

¶ Est et cum de medicina dicimus quod est in potentia sic cum fuerit eius potentia in intentione huius sicut potest scribere que iam dimisit scribendi oppositionem. et tamen habet in scribendo potentias. quemadmodum dicimus quod napellus in potentia est corrumpens. Inter hoc vero et primam existit distantia: quod prima nisi postquam corpus conuersio manifesta ea conuerterit non exiit ad effectum. Istud autem aut operatur ipsamet obuiatione sic venenum viparum: aut per quamlibet conuersionem in sui qualitate sicut napellus.

¶ Ponit 3. membra quo medicina dicitur talis in potentia. Et dicitur quod aliqui medicina dicitur talis in potentia ad illam intentionem ad quam dicimus quod habet habitum: nodum tamen operans dicitur in potentia operari sicut scriptor que non actu scribit. Et hoc modo dicimus quod napellus est corrumpens in potentia. Et iter istum modum et primum est differentia: quod primo modo existente in potentia non operatur in corpus: nisi postquam corpus ea conuertit manifesta conuersio. Sed iste aut operatur ipsa obuiatione ad corpus sic venenum viparum: aut per quamlibet modicam conuersionem sic napellus sui qualitate

est de 7. artibus
diali q. r. in m.

mu
dic
it d
dic
to g
Ba
g
sub
no
dic
tim
ad
hoc
actu
C
Qu
Por
C
bus
q
est
exp
mul
mo
me
tra
iste
puto
dica
infra
ceru
et r
one
q
no
neno
pare
mulo
vel
med
lica
pot
le
pn
non
le
pn
calor
dio
in
cipiu
suffi
re
qu
pn
est
pn
vbi
ifica
pn
e
me
corp
tione
sunt
ap
med
pedic
remo
iste
tium

Ubi nota fm quosdam expositores de qbus e marfilii. Medicinas q hoc mo sunt in potentia no indigere aliq traf mutatione. ita q ignis qui no e applicatus nobis B modo dicat in potentia. Sed cu paulo an dixerit q non voluit dicere rem calida aut frigidam in effectu. i. in actu et ignis dicat apud medicos actu calidus. vt 3o psonu. Ideo puto q non dixerit B mo po calidus: imo si bn psideat mes Sal. 3o pplexionu. vult q medicie frigide qz neq ex se bnt q applicet corpi: vt oz ad hoc vt suu effectum operent neq subtilitatem regita ad B bnt nisi nali calore adiuuate: io no obstate q nullu pn actiuu acgrant a calore nro: tamen dicunt in po et reduci ad actu a nro calore: ignis vo quia statim operat cu tagit: nec indiget aliq nostri caloris opatiode ad sua opatiode est in actu. Itaqz odm medicinis. que hoc mo sut in po differre ab illis qs medici dicunt tales in actu: sed hoc videbit paulo post in qone.

Et iter potetias qd prias et iter pom primaz qua noiamus est aliqua po media que est sicut Potentia medicinarum venenosarum.

Dat quartu modu poe medicine dicet q inter pos duobus modis dcas: et hac pom 3o mo dicta est alia po media q est sicut po medicinarum venenosaz. Ubi no fm coes exponetes q medicine in po primo aut scdo mo indigent multu a nro calore transmutari. Medicine vero in po 3o mo non indigent trasmutari sicut venenus. aut modicissime indiget trasmutari. Sz alique sut medicine q nec tata trasmutatione idiget sicut prime: nec ita modica sic 3o. Et iste modus poe e ille qui attribuit veneno. Sed B non puto ad metu Aui. saltu qz vlr medicie venose idiget modica trasmutatione ad B vt actuetur. Na b oppo hebim infra in hac doc. illo caplo. loquemur nuc. Ubi Aui. dic de cerusa ita ad lram. Sed cu comedif est res huic contraria et et na venenosa que e in ea no efficit impsione nisi ipressione superflua a calore innato q e in nobis in ea. Uult g q no modicu trasmutat sed regrat ad actuada ceruse venositate supflua ipressio inati caloris. Scdo non apparet queniens expo. Nam si iste poe non differret nisi per multu idigere trasmutari et paucu duo gradus sufficiebat vel si plus non erat artificialis diuisio. Credo g q ois medicina que dr talis in po. Aut caret ex toto principio q. lificatio: per qd e actina: illius effcus aut no. Si caret: no pot dici in po nisi mo scdo. qz. f. h3 preparatione ad hoc vt tale pn acgrat a nostro calore: et postea per illud agat. Si vo non caret ex toto hoc e duobus modis: aut qz h3 tm partiale pn per quod est actina: et regrit vt residuum acquirat a calore nro: sicut vbi gra: calor qui per se no causat spz i medio sine lumine. Et medicine que sunt h3 dispons sunt in po modo prius dcas: qz per operatione caloris innati recipiunt pn ptiale actiuu: et bnt et partiale pn qd tm non sufficit agere nisi pcurrente qualitate opata a nostro calore quantucunqz debite approximaret. Si vo h3 totale pn per qd e opatiua: hoc contigit duobus modis: qz vlr hoc est pn iunctum qualitati phibeti ab eius actione: sicut vbi gra: magnes qn e iunctus succo allei: qz forma sua specifica tunc impediret ab attrahendo ferrum: vel bnt tale pn no impeditu. Si pn totale h3 non impeditu: tunc e medicina in po mo 3o: que no regrit nisi vt per calore nri corpis applicet partib in quib d3 agere: et hac sola actuatidem recipit: no q aliquod pn opationu acquirat. Et h3 sut apud Sal. 3o de complexionib. Et 3o de simplici fride medicine. Si aut h3 totale pn iunctuz qualitati impediendi: tuc idiget illi qualitate remotione: et hoc modo remoto impedimento a calore nostro reducunt ad actum: et iste sunt in quoda mo poe medie inter priores duos et tertium. Nam in pnis duobus modis acgrebat pncipiū acti-

...n: et in 3o erat pncipiū totale: dūmodo essz applicatum per se sufficiens agere. Sed in qrtto mo non e pn totale p se sufficiens agere nisi pmo phibens remoueat. Sunt g quoda modo intermedio inter illos in po et plurime medicine venenose sunt h3 no oes: qz no est verisile q calor nri agat partiale pncipiū actiuū suū venenatiōis nisi i paucis et raro. Et hanc puto vera exponez que reducit hos modos potentie ad diuisione necessariā bimēbre: et datā p opposita. Ex qua diuisione facillime videbis modū reducendi medicinas ad actum.

Pertinenter ad dicta dubitat vtru oes medici ne que dicunt tales a medico in potentia reducunt ad actū a calore nri corpis. Negatie arguit. Medicine frigide no reducunt ad actū a nro calore. igitur et. Assumptū p3: qz calor nri no est factiuus actus infri gidatiui cū illi prief. C 2o sic. Medicine tales in 4o gradu no reducunt ad actū a calore nri corpis et. Assumptum pbat. qz i eis cū sint i actu e maior mēsurā caloris qz i corpore nri: alr eni no calefaceret corpa nra caliditate iterficiēte. C 3o: medicine hūide vel sicce no reducunt ad actuz a calore nro. igitur et. Assumptū pbat. qz calor nri e calefactiuus: et cū sit vna forma simplex: et vni iquātū vni no e facere nisi vni: vlr q no heat facere actū exiccatis vel hūectatis. C 4o: si reducerent ad actū a calore nro: vel hoc eēt acgrēdo ab illo aliqō pn opatiūū vel nō. Non pot dici q no acgrēdo pn opatiūū. Primo. qz tuc eēt hoc solū qz acquirere debita approximatiōem et reducerent per illaz ad actū opandi. Sed tuc eodē mo diceremus medicinas actu tales reduci ad actū et eē in po. puta igne cū no e applicat et post applicat: quod tm no dr a medicis: imo ignis ab h3 medicis ponit differre per hoc q est in actu. vt 3o complonū ca: prio. Nec pot dici q reducunt ad actū modo 2o: qz acgrat pncipiū per qd sunt opatiue: qz tuc fride hoc mo no reducunt ad actū: qz no trasmutat a calore nro: vt 3o psonu: et 3o de simplici. Et B p3 rōe scā in pn. no g vlr modus quo vlr medicine reducunt ad actū. Ultimo. tales medicine sut corpa mixta. Nam elemēta sut quo ad suas vtutes in actu: sed oē mixtū actu h3 psonē per quā e opatiuum. g oes tales sunt in actu anqz et corpi approximant.

In op e Ha. 3o psonib. et p 3o de simplici medicina. In huius questionis determinatiōe pmo ponam famosas opinioes de ea. 2o dabit modus facilis ex mēte Aui. Prima g positio monachi p nuc sit illa super 3o regni. illa pte. Manifestū vo q fm vitatē. Et vult in snia duas pncipales conclones: quaz priā est ista. Medicina talis i pot calida vel frigida no reducunt ad actum a calore nro: quia acgrat calozē actualē vlr frigū actualē p qd suū i corpe faciat opatiōem. Probat de calida: qz a nro corpe non acgrit calozē actualē itēstozē qz sit i corpe: vt notat expientia in his q vomūt pip aut euforbiū. Na ad tactū no vidēt calidiora qz sanguis vlr ptes intrisece nri corpis. Et p nris per illū calozē que acgrūt nri pnt corpe vltra gradū pbabitū calefacere. Et p3 eadē de calido per rōnem: qz calor nri no pot agere vltra gradū ppiū: de medicina vo frigida p3. qz optū no frigidat i corpe nro: imo calefit. g reducunt medicinā ad actū frigois: qz actualē frigū acgrat. C 2o pclo ei e medicie calide vlr fride vel hūide vel sicce reducunt ad actū calefaciēdi vlr ifrigidadi. hūectandi vlr exiccandi a nro calore acgrēdo ab eo formā aliquā equoce caloris vlr frigois hūiditatis vlr siccitatis factiua: vbi gra: qlitate aliā a calore que e calefactiua sic lumē spē differēs a calore: tm calefacit. Dac psonē sic pbat: vel medicie reducunt ad actū caloris vel frigois acgrēdo calozē actualē vel frigiditate: et B no: vt dixit priā pclo: vlr p solā diuisione ad minima et approximatiōem: et B no: qz B no e nisi prepare ad agēdū no recipe actū: vlr erit aliqō aliud pn calefaciēdi

*medicinas calozē nro
medicinas calozē nro
qz medicina nro a
calozē hūiditatis
si dicitur calozē a
no habet modū
frigiditatis
qz no nri bnt
quoz habebat*

*Sum q puz allri rōnem magnū polibet ipuz
no attrahat formz*

vel infrigidadi vl' hūectadi vel exiccadi acgrēdo: tūc ha-
betur itēti: ali' at modus dari non p̄t. vt p̄s p̄sideranti.

¶ Uult ḡ breuiter q̄ fm diuersitatē p̄petatū currētium
iter hoies ⁊ medicias: p̄tigat q̄ calor n̄r agat in vnā medi-
cinā quādā formā calefactiua que nō ē calor ⁊ in aliā me-
dicinā quādā formā frige factiua que nō ē frig'. Et in aliā
humectatiua que nō ē humiditas: ⁊ i aliā exiccatiua q̄ non
ē siccitas. Et isto ille forme scdm suas varias spēs sunt et
i corp' n̄r diuersoz graduū dcaz q̄litarū opatiue a p̄rio
vsq; ad quartū: nō p̄pter caliditatē actualē vel aliā q̄lita-
tem de primis secū coagentibus.

¶ Dec positio: vt ipsemet fatef repugnat Gal. 3. de simpli-
ci. ⁊ p̄rio ⁊ 3. de p̄lonib'. ¶ 2. repugnat Aui. qui vult ali-
quas medicias eē i p̄o sili h̄itui. Nam si quelz medicia in
p̄o talis regrit p̄n' per qd opaf nulla ē i p̄o sili h̄itui: ta-
lis enī ē cū p̄n' opatiuo. vt p̄s. ¶ 3. repugnat expimento.
Uidem'. n. q̄ pellis vulpis scā veste calefacit nos supra tē
pamentū: ⁊ hoc p' caliditatē actualē tactu p̄ceptibile que
recipit in ea a nobis. ¶ 4. pole ē dari aliqd mixtū habēs
q̄litarē q̄ nō ē calitas q̄ ē n̄r corpis calefactiua: s; illa non
sufficit agere nisi iuncta actuali calori a n̄ro corpe scā hac
data ipsa reducef ad actū calefaciēdi solū p̄ acq̄sitiōez ca-
loris actualis: c' oppositum dicit positio. ¶ 5. nō repugnat
aliqz medicinā ex mō sue p̄p̄atiōis eē aptā i corpe tēpato
reduci ad gradū calitatis eqlē gradui spūs vitalis: ⁊ ita ta-
lez gradū acgrere sicut aspaltū vel aliud tale: s; cū ad talē
gradū reducef: reducef ad actū p̄ acq̄sitiōem caloris. ḡ. rē.
¶ Qu' autēz tūc calefacit corp' q̄litarē arguit: qz sāguis cale-
fac' vt vult Aui. sup q̄ caro. ḡ multo magis vnū eā calz cū
spū vitali. ¶ Sūdamēta vō sua sunt debilia. Naz p̄ cū d̄r
q̄ ad exp̄tentiā cū tales medicie euomūf apparēt tepide.
p̄ōt dicit h̄ p̄cedēdo. ⁊ iō calor ille actualis acq̄situs nō est
totale instrale agens: s; q̄litas agēs equo ce calitatē: vt ipe
dicit: q̄ tñ calitas nō ē data medicie a n̄ro calore. s; erat p̄
nō sufficiens agere nisi actuali seu debili calori iuncta sic
calor nō iūct' lumini nō agit. Et qz p̄bō scde. s. p̄lonis p̄
supponit primā p̄s argumētū nō valere. ¶ Est tñ mirādū
de Hētilis q̄ istā p̄lonē arguit seu p̄nēm in suis argu-
mētis: supponēdo q̄ medicia q̄n̄ reducef ad actū nō acqui-
rat nisi aut p̄mā qualitātē aut subtiliatōez: c' oppo' itēdit
plusqz p̄mentator. vt ḡ q̄si ipm nō voluisse intelligere.

¶ Scda pō ⁊ computaf p̄ vna ⁊ ē positio Hētilis ⁊ visus ē
sibi vt appet in suo tractatu de reductiōe mediciaz q̄ tri-
b' modis potuit istā q̄nēm soluere: ita q̄ quelz illaz triū
rōnum possēt defēdi: s; i p̄ia magis v̄r gescere. ¶ Prim'
ḡ modus de suis ē itelligēdo per medicias tales in p̄o oia
mixta p̄ quāto sūt n̄r corpis alteratiā nō p̄ q̄litates eis ac-
q̄sitas accitāl'r. vt ab aere vl' aq̄ vl' igne exneo. Et tunc vlt
q̄ in q̄libet medicia ē p̄plo per quā merito sue v̄tualitatis
quā h̄nt q̄litates p̄maz a q̄b' scā fuit p̄ōt n̄r corp' altera-
re vl' p̄seruare: illud p̄s supponēdo q̄ p̄plo ē qualitas ⁊ re-
sultans ex primis in q̄ v̄tus primarū soluat: vt dixim' su-
pra. ca. de p̄lonib'. ¶ Est tūc scda p̄clo. Medicie oēs tā
calide q̄ frigide h̄nt i se actū primū per quē sūt corpis n̄r
alteratiue. ¶ Dec 2. p̄bat multis rōnib': ⁊ hec ē summa
qz h̄nt actu p̄lonē cū hēant formam subalē ⁊ p̄plo ē act'
alteratiu' rē. ¶ 3. p̄clo: medicie nō reducef ad actum: qz
aliqd p̄n' alteratiuū acgrāt a calore n̄ro. Dec p̄s. qz iā tale
p̄n' h̄nt vt dixit 2. s. ¶ Contra hūc modū soluēdi mouet
p̄les difficultates: quaz plime p̄nt eē cōes multis v̄s: sed
qdā p̄pe sunt huic opinioni. ¶ P̄ria ē: qz tūc oēs medicie
eēnt actu tales. Et istā p̄cedit q̄ oēs sunt tales actu primo
sed dicūt i p̄o resp̄cū eltoz in q̄bus sunt iste prime quali-
tates opatiue taliū opationū. In mixtis vō ē q̄litas v̄turez
h̄ns ita opandi nō q̄ sit illa q̄litas p̄ria. vbi ḡra. ¶ Contra
hāc r̄n̄sionē arguo: qz fm mētē Gal. 3. cōp̄lonū: sol est actu

calidus: ⁊ tñ nō h̄z calitatē que sit qualitas p̄ria. Nec dici-
tur sol a Gal. p̄o calidus: s; agat p̄ q̄litarē que v̄tutē h̄z ca-
lefaciēdi s; non est caliditas puta lumen rē. ¶ 2. soluit q̄
medicines dicūtur tales in potētia: nō qz a calore nostro ac-
grāt p̄cipiū p̄ qd agūt s; qz acgrūt aliqd p̄ qd iuuātur ad
agendū: puta subtilitatē ⁊ diuisionē p̄ quā portātur ad mē-
bra p̄cipalia in q̄ agūt. ¶ Cōtra hāc rōnez arguit q̄ tūc
segtur q̄ saltē in partē approximātā eis agerēt sine actua-
tione: qz illi parti applicātur nec in hoc iuuant a diuisione
ad minima q̄ pillā illi parti peius applicātur: ⁊ etiā fit de-
bilior medicina cū virtus vnita sit fortior seipsa dispersa.

¶ Dic dicit Hētilis q̄ forma medicine est talis q̄ nō pōt
agere nisi iuncta subtilitatē: ⁊ iō ante subtiliatōem nō agit.
¶ Sed hec respōsio iplicat id qd p̄ subtilitatē acgrit aut
ipamet subtilitatē coagere cū forma medicie: omne. n. qd
ad actionē aliqz regrit est ibi aut ex nā agētū vel patiētū
vel effectū: cū ergo subtilitas regrat ipa crit aliqd istoꝝ
in ope medicine: cū ergo nō sit paties vel effect' medicine
erit coagēs. Qd si p̄cedit tūc segtur q̄ medicine reducunt
ad actū aliqd partiale acgrēdo p̄cipiū sue actionis qd ne-
gat p̄mo: ⁊ hec rō notēf. Reliqua ab eo tacta sūt p̄munia.

¶ 2. ego in isto p̄tra positionē p̄ rōnez de veste ca-
lida supfacta p̄tra plusqz cōmentatorē. ¶ 3. p̄tra hāc possi-
tione vadit rō tertia supfacta p̄tra monachum: ⁊ eodē mō
rō 4. ¶ Itē hec positio repugnat Aui. q̄ vult aliqz medi-
cinas esse in potētia que est tñ bona p̄paratio ad calefieri
vel ifrigidari. Et p̄s q̄ tales reducunt ad actū acgrēdo ali-
qd p̄cipiū actiuū.

¶ Secundus modus que dicit Hētilis
p̄babilē est Aueroys qnto colliget: ⁊ itelligēdo vt Hētilis
itelligit ⁊ reducef: ois medicina talis in potētia corrūp̄it in
corpore nostro ⁊ acgrit eius mā nouā formā a calore n̄ro
⁊ nouā cōplexionē: ⁊ ois talis p̄plexio est calor a d̄n̄io: sed
aliqs est itēsus: aliqs valde diminut' sicut nos videm' ex
cibis ḡnari flegma ⁊ colerā mediāte eodem calore. Ille ḡ
medicines q̄ acgrūt calozē cōplexionalē valde itēsus respe-
ctu nostri sūt calide ⁊ ille q̄ remissū sūt frigide: ⁊ ille tales
res p̄fecte d̄nr sanguis chilus vel scde humiditates: ip̄oꝝ
p̄rie tñ qz ex eis nō reponit pars essentialis nutriti: s; cū in
stomacho ḡnānt dicūtur chilus: cū in epate sanguis: cū in
alys mēbris scde humiditates tñ p̄pter locū sue trāsmu-
tatiōis: ita q̄ emplastrū ex applicatū fm partē penetrat in
poros mēbri ⁊ alterat: ⁊ ex ea ḡnāt 2. humiditas ad sensū
dictū calefaciēs vel ifrigidās. Et medicina iterius sumpta
fm locū sue trāsmutatiōis recipit nomē: ⁊ oēs tales res ge-
nite h̄nt cōplexionē nālē q̄ est calor sicut ḡnāl'r vidēt sen-
tire Aueroys de omni mixto p̄fecto 4. methen. vt supra
fen p̄ma dixi. ¶ Dec positio iudicio meo non est vera. nā
pole est aliqd eē mixtū qd h̄z q̄litarē p̄ quā est opatiuū in
corp' nostrū. S; illa q̄litas nō est sufficiens agere nō iuncta
alicui q̄litati a n̄ro calore acq̄sibili: sicut supra de colore et
lumie dca' est: ⁊ hec politas nō debet negari a p̄ho suppo-
sito q̄ illud mixtū est medicina talis in potētia ⁊ nō redu-
cit ad actū modo dicto: qz corrūp̄it ⁊ nouā formā acgrit.
Et sile argumētū fieret de medicina in potētia tali mō 3.
superius dicto ⁊ 4. ¶ Itē non verificat de veste. Itē de
multis medicinis q̄ vident remanere sub eadē spē. vñ bo-
lū armenuz sumptū cā defensionis a peste vidē pluries in
forma p̄ria egestū. ¶ Tertius modus que Hētilis: repu-
tar p̄babilē est q̄ in q̄libet medicina q̄ est potētia talis est
p̄ria cōplexio p̄ quā est actiua in corpus: s; talis cōplexio
nō sufficit agere calefaciēdo vel ifrigidādo nos nisi prius
actualē calozē a nobis receperit: ⁊ scōz qd ipse sunt in p̄pa
cōplexione diuise ita diuersam mēsurā caloris recipiūt ac-
tualis: ita q̄ qdā diminutiue qdā satis itēsum calozē reci-
piūt q̄ cū cōplexione p̄existente p̄stituit vnū totale agens.
Et hanc positionē nititur ostēdere fuisse Aui. ¶ Sed hic

qualitates: ita q̄ in
mixto magis m̄o

ad d̄n̄m in p̄ r̄p̄onē
ad 2. q̄ op̄ratio
hoc q̄ dicit r̄p̄onē
mixtoz ita illud
mixtoz q̄ r̄p̄onē
2. m̄o. h̄nt p̄cipiū
⁊ p̄cipiū abitur atq; 2. s;
q̄ s; liberos p̄ mixtoz

m
pō
m
E
m
est
du
est
p
pō
tis
in
sup
q̄ n
sun
cipa
den
tur
¶ 2.
23.
red
frid
nific
tiū
men
qd a
infr
dicto
¶ 2.
frida
qz nō
go q̄
solā
ita in
re 2.
aliqu
Gal. h
negar
loze n
hanc
nem a
cui ob
vnita
se. Na
canē i
seipsa
est an
datio.
ma ifr
gradu
sup ca
cit ad
cipiū a
siōe ad
atur a
¶ Posi
da feci
frida n
quo ca
cut col
his
teruicē
gare q̄
qua de
tales in

modus primo repugnat Gal. 2: videtur quod medicina que est in potestate modo secundo supra posito non reducitur isto modo ad actum. Nec medicina in potestate modo 3: vel 4: de his quae a medico considerantur. Et breuiter de hac ponez vadunt quartum et septimum argumentum supra facta de ponem plus quam commentatoris. Item non est rationabile actualiter calorem esse partiale agens ad frigiditatem in ductione actuali cum sibi contrarietate. Et per hoc non repugnat aliquam esse medicinam que habet in se totale principium alterationis corporis sed coniunctum cum qualitate impediente. Et per hoc hanc esse in potestate et reduci ad actum per solam remotionem qualitatis impediens: cuius oppositum dicitur potestate. Et tertio dicitur potestate. Medicinas quae sunt in potestate simili habitui esse actu tales: cuius oppositum dicitur auicenna supra. Et Gal. 3: de simplicibus. distinctio. 4. c. 2: et primo. vult. n. quod medicina fridae non obstat quod in eis sit totale principium per quod sunt in frigiditate: tamen quod non habent a se quod applicentur membris principalibus: nec hoc habent nisi per actionem caloris subtilitatis et diuidentis et attrahentis: id dicitur debet in potestate. Iste ergo non reducitur ad actum partiale principium acquirendo.

Tertia potestate est dicitur quod nititur sequi iniam Gal. 3: coplonum. 2: de simplicibus. Et vult in summa quod omnis medicina talis in potestate reducitur ad actum a calore nostri corporis. differenter tamen calida et frigida. Nam calida reducitur ad actum accipiendo subtilitatem et diuisionem ad minima: et cum habet accipiendo calitates vel qualitatum principium. frigida vero solum subtilitatem et ad minima diuidentem et membris applicatam: sed non accipit qualitatum principium: per quod agat in frigiditate: cum noster calor non vult habere vult istud in frigiditate principium. Et hec vult Gal. potestate si quis considerat eius dicta. 3: de simplicibus. distinctio. 4. cap. 2. Et 3: coplonum. Contra hanc ponem arguitur: quod quemadmodum dicitur medicina frigida quae habet corporis humani vim alterationis: ita dicitur dari calida: quod non minoris essentiae est in vniuerso calitas quam frigiditas: ergo quemadmodum dicitur medicina frigida quae reducitur ad actum per solam diuisionem ad minima: et subtilitatem et approximationem: ita inuenietur et calida. Et dicitur Senti. hanc rationem sibi concludere de hac ponem. Et in virtute puto quod ratio vult concludit quod datur aliqua medicina in potestate calida sibi habitui sicut frigida. Utrum autem Gal. hoc negaret videbitur post. Nam non vult in suis dictis habere negare: sed velle quod medicina frigida non reducitur ad actum a calore nostri: sicut calida accipiendo principium per quod in fridat. Et 2: de hac ponem arguitur: quod sequitur quod medicina frigida aut diuisionem ad medicinam posset alterare in frigiditate saltim partem cui obuiaret cum sit sufficienter applicata et virtus eius magnifica quae cum erit ad minima diuisa. Et vult Gal. hoc non negasse. Nam 3: de simplicibus. loco allegato. danda causa quod fridae dicantur in potestate dixit. Et est sermo in illo conueniens cum non sit in eis per seipsas vult in fridat corporis in frigiditate completa actu: imo necesse est aut illud vult faciat in eis corporis oppositum qua completus eius in fridatio. Videtur ergo inuere quod medicina frigida non diuisa ad minima in fridaret: sed non completa in fridatione. id est non in fridatione tanti gradus in quanto dicuntur in potestate. Et hoc vult sensitisse Din' in questione super canonibus secundi. Et 3: hec potestate non dat nobis modum quem reducitur ad actum medicina frigida vel calida: si qua esset talis potestate quod principium alterationis quod habet est impedimentum. nam talis non sola diuisionem ad minima: nec acquisitionem principium alterationis reducitur ad actum.

Positio posset dici 4: conciliatoris: quod tamen de medicina frigida fecit mentionem. Et voluit quod per modum cuiusdam antipistae frigida medicina reducitur ad actum a calore. Et hec habet forte in aliquo casu habere veritatem: tamen non potest in omnibus casibus verificari sicut colligitur ex dictis de alias positiones.

his omnis venio ad opinionem auicennae. que mihi vult completior et verior: non quod non videatur proferri modo qualibet dicitur defendi posse. Sed praedictae habent negare quod adesse possibilita quae non vult esse non possint. Et pro qua declaranda suppono per quod medicina quae dicuntur a medicis tales in potestate: non idem dicuntur in potestate: quod non actu operentur tale effectum

in corpore humano: sed quod sint apta operari. Ita per. Nam ignis non dicitur talis in potestate sed in actu sicut sol supposito quod nullum hominem de facto calefaceret: vult sumitur 3: coplonum. cap. 2. Et suppono 2: quod non dicitur idem medicina talis in potestate: quod non habet in se principium totale: per quod est talis effectus in corpus humanum temperatum productiuum: sed apta sit tale principium recipere: ita quod hec sit adequata ratio medicinae talis in potestate. per quod medicinae fridae sunt in potestate tales: vult opium et mandragora iuxta mentem galienae. 3: de simplicibus. et tamen habent totale principium iuxta suam opinionem. Et tertio apud auicennam. alique medicinae sunt tales in potestate sibi habitui quae sola applicatione debita facta operantur: et tamen tales habent totale principium per quod sunt productiuum illius effectus in corpore humano: respectu cui dicuntur tales in potestate. Et 3: suppositio idem dicuntur alique medicinae tales in potestate a medicis: quia applicate corpori humano temperato in dosi debita: non sufficiunt in illud corpus illud effectum facere: respectu cuius dicuntur tales nisi procedente earum transmutatione ab eodem corpore facta: et cum haec sunt apte vult per principium in eis expressis facta transmutatione in eis: a nostro corpore immediate operentur in illud effectum: merito cuius dicuntur tales. De hoc supponitur per de medicis non habentibus principium: per quod sunt effectus inductiuum in nobis: quod dicuntur tales in potestate habent: cum omnia talia principium accipere: et per omnia transmutari. Sed de medicis in quibus totale principium per quod agunt existit autem corpori applicata. per quod alique dicuntur tales in actu apud galienam. vult sol et ignis. Aliique dicuntur tales in potestate vult opium et napellus. Praedictae dicuntur tales in actu: quod non indigent transmutari in corpore ad haec vult agat effectum. Sed secundo calefaceret vel in fridarent in 4: gradu nisi delatis ipsis per venas et arterias ad cor et cerebrum: et hec delatio non potest in sano homine fieri nisi per illam medicinam transmutationem a corpore. Et hoc intellexit plane galienus 3: de simplicibus. distinctio. 4. ca. 2. Et hoc intendit auicenna. hic de medicis in potestate sibi habitui quae ipsa obuiatione operantur obuiatione. scilicet quae cordi obuiant: per qua reuertuntur nostri caloris oppositum. Et per sequitur quod omnis medicina talis in potestate est in potestate: aut per praesentiam alicuius dispositionis impeditive: aut per carentiam alicuius dispositionis requisite ad eius actionem. per quod aliter posset sine transmutatione precedente producere effectum cum transmutatio nihil aliud faciat quam aut nouam dispositionem accipere: aut veterem deperdi. Et sequitur 2: quod omnis medicina talis in potestate fit in actu: aut per deperditionem dispositionis impeditive: aut acquisitionem dispositionis inuatiue ad agendum. Et sequitur 3: non esse vnum modum in specie in quo conueniant omnes medicinae in potestate per quod reducuntur ad actum: et hoc est quod supra dixi in exponere textum. Et sequitur 4: aliquam medicinam reducitur ad actum a calore nostri corporis: et ipsam nullum principium actiuum in corpore nostro accipere. per quod dicitur reducitur deperendo dispositionem impeditiuam ad actum: et est dicitur reducitur ad actum accipiendo subtilitatem per quam potest sufficienter applicari corpori. talis enim subtilitas non est principium actiuum: sed malum praeparatum medicinam vult bene possit applicari corpori quo ad partes in quibus dicitur agere. Et si dicatur quod ita est medicina talis autem subtilitatem poterat tale qualitatem agere saltim in parte cui immediate applicatur. Dicitur dicitur procedendo quod aliquam qualitatem: vult bene gradum. frigiditatem sufficit talis medicina introducere in partem sibi immediatam. sed non sufficit tamen effectum facere quatenus est ille: merito cuius dicitur talis in potestate. vult bene gradum. opium est actu fridum: quod non procedente transmutatione sufficit alterare per se ad friditatem corpus temperatum: sed in potestate est fridum in 4: gradu: non enim sufficit in fridando mortificare nisi applicentur cordi et cerebro: quod fieri non potest in corpore sano nisi per subtilitatem. et ad haec membra defera a calore vel saltim vi caloris naturalis. Non ergo repugnat apud medicos aliquam medicinam dici actu calidam vult fridam: et tamen in potestate calidam in tertio et in quarto gradu. Et per his notatis ponitur conclusio rursus ad quod sit per quod omnis medicina potestate talis respectu corporis humani cum reducitur ad actum reducitur ad actum a calore nostri corporis alique modo dictorum. Et ad arguendum de medicina frigida vel de calida in quarto gradu. per ex dictis quod sit dicendum. Et de qua queratur quod est motus quo medicina frigida reducitur ad actum.

no. ronelassing.
 q. de his p
 b. m. r. l.
 + ad actum p
 tatis in b. b.
 p. si redunet
 his impeditio

Ad hoc videtur mihi quod satis bene defendi posset quod medicina frigida accipit proprietatem diverse spei a frigiditate a nostro corpore qua potest infundare. Potest et defendi quod reducatur ad actum requirere qualitate que coniuncta cum ratione illius medicine constituit unum totalem principium. Videtur 3o quod posset deduci ad actum dependendo qualitate impedimenti. Et 4o per solam divisionem ad minima: et applicationem membrorum quod os patitur. Huius autem visus est quod non accipit in corpore principium infundandi sed dispones bene applicatōis: et forte sibi sufficit quod calida potest reduci ad actum per acquisitionem caloris actualis ut complexionalis: et hec de ista questione.

Preterea dicemus quod medicinarum gradus iam quattuor positi sunt.

In parte ista autem ponit aliam divisionem medicinarum precipue distemperatarum. et dividit in duas partes. primo ponit numerum graduum positum a medicis. Et per hoc includit divisionem medicinarum secundum numerum graduum positum a medicis. 2o gradus declarat ibi. (Et gradus quod dicitur.) Dicit primo quod gradus medicinarum positi sunt iam ab alijs quattuor. Ubi non quod dixit quattuor positi ad signanda hanc distinctionem voluntariam esse. Nam potuissent esse tres. Sed cum gradus sit qualitas quo ad intentionem aliam excedens: vel ab alia excessa totam medicinarum distantiam qualitativam a temperamento in quattuor notabiles partes distinxerunt medici: et huius dicitur causam in fine partis signabo. Non scio quod in quolibet gradu notauerunt tres mansiones. i. tres partes secundum intensius et remissius differentes. Non 3o quod medicina temperata apud medicos non est calida nec frigida nec humida nec sicca: id est sub non gradu calidi vel frigidi etc. Et ois que ponit in alio gradu est distemperata.

Et gradus quod primus est illud quod cum comeditur et bibitur et quo fit inunctio efficit in corpore sua qualitate operationem non perceptam. sicut cum calefacit. aut infrigidat. et non percipitur neque sentitur calor: aut frigiditas nisi postquam reiteratum fuerit et multum factum fuerit.

Nunc declarat gradus. Et dividit in quattuor. 2o ibi. (Et gradus.) 3o ibi. (Tertius.) 4o ibi. (Et quartus.) Dicit primo quod gradus primus medicinarum. i. in gradu primo sunt medicine que cum comeduntur vel bibuntur: vel cum eis fit inunctio: efficiunt in corpore sua qualitate operationem non perceptam sicut cum calefacit aut infridat: et non percipiuntur neque sentiuntur calor: aut frigiditas: nisi fuerit reiterata vel facta multe quantitatis id quod approximatur corpori. Ubi non quod in primo gradu sunt medicine paucissime a temperamento distantes: et id dicitur hic gradus primus: quod cum medicina a temperamento recedit versus aliquod excessum per hunc gradum transit. Non 2o de mente autem non esse quod caliditas que fit a medicina primi gradus non sentiat a medico vel patiente esse diversa a caliditate preexistente. nam infra temperamentum fiunt sensibiles alterationes sicut per de temperato exercitio et de temperata gese. Sed mens eius est quod medicina primi gradus: et si deducat corpus a proprio temperamento: tamen non sufficit sensus tactus solus qualitatis inducte nobis ut indicem corpus a proprio temperamento exiisse. vel per virtutem interiore: immo indigemus discursu et consideratione aliorum accidentium sicut pulsus urinae et silium. Non 3o quod ois medicina est primi gradus in dosi debita approximata in vice una sufficit corpus ad dispositionem permanentem ducere. per hoc quod sic se habet medicina distemperata ad temperata: ita os se habet operatio distemperata ad operationem temperate: sed distemperata est extra totam latitudinem permanenti medicine. ergo operatio eius est extra totam latitudinem operationis medicinarum temperatarum. cum ergo temperate medicine alterentur intra latitudinem temperamentum: ut per ex his que de medicina temperata prima huius. et 2o et 3o de rationibus. et infra dicitur.

Sequitur quod ois distemperata est alterativa extra latitudinem

temperamenti. sed tamen tactus solus non sufficit ad hoc ut sit. dicitur quod corpus est extra temperamentum. Medicine vero secundi gradus alterant ita ut tactu indicem ad bonum sensum corpus exiisse temperamentum: sed tamen non sensibilibus ledunt: ita quod vtraque ad neutralitatem alterat. Sed si quod oppositum dicere vult dicit temperata medicinam ad actum reductam non alterare ad calidum vel frigidum etc. Et oem alterantem esse graduam distemperatam. Et ea que primi gradus infra latitudinem temperamentum: ea vero que secundi est sensibilibus ledendo. Non 4o quod medicina primi gradus non quilibet sensibilibus alterat ad sensum expositum supra per reiterationem. nam aliquid sunt que corpus tamen distans a temperamento sicut ipse versus eandem qualitatem non alterant. nam cum oleum ro. congelatos calefaciat: ut sumitur 3o de simplicibus. et calefactos infrigidet: ut quod est venire ad aliquod corpus iter hec medium: quod non calefiet ab eo neque infrigida bit: et hoc videtur frigidius temperato: ut per considerati. alique tamen sunt medicine calide in primo que reiterare calefaciunt plus versus ad caliditatem que faciunt medicine secundi vel tertii gradus. Sed tunc os per videre causam diversitatis: deinde modum quo b. fit. Pro primo ergo dicitur causam esse quod medicinarum primi gradus quedam sunt habentes virtutem intendendi determinatum gradum caloris supra temperamentum vel frigidis. s. distans a temperamento per unum. et iste cum applicatur habenti maiorem gradum remittunt sicut aqua tepida remittit ferventem: et cum introduxerint gradum quem intendunt non ulterius agunt: sed multiplicat quantitatem vel reiterat non ultra agunt per se. Alie vero sunt medicine a doctoribus posite in primo que applicate in dosi convenienti ut infra dicitur non alterant corpus ultra caliditatem primi: non quod non intendit eorum forma gradum intendere: sed quod propter tarditatem sui motus vel paucitatem sue resistencie plus exterminat a corpore earum virtutes que ulteriore gradum producat. Iste ergo iterare facit effectum medicine secundi gradus: et est dosi maiore. Et ex his per modum quo ipse agunt effectum medicinarum secundi gradus: que habent formas illius effectum intendentes: et ille applicate calidiori corpori facilius: et magis illud calefacerent que frigidius. primo vero calidius infridarent: et bene ponit mentem. Ex his per non repugnare aliquam medicinam primi gradus facere per augmentum quantitatis vel reiterationem effectum quarti gradus. Aliquod tamen est que solum tertium: aliquid que solum secundi: aliquid que non nisi primi: immo calidioribus applicata infridaret. per 3o et vtrumque medicina calida in primo respectu corporis temperati sit calida in primo respectu corporis calidioris in primo. Nam aliquid respectu illius esset frigida non calidior aliqua forte calida plus que in secundo. et hoc vult Averroes. 5o col. liget. cap. 6o vbi dixit. Experientia habet in istis visis et in istis articulis locum magnam loquendo de hoc dubio. De eadem est causa ut dicam infra quod medicine que dicuntur absolute tales a doctoribus intelliguntur in relatione ad temperamentum: et non ad aliquid: sed de hoc infra. Ultimo non quod dixit comeduntur et bibuntur: et quo fit inunctio ad denotandum per hoc oem alios modos applicationis medicinarum.

Et gradus secunds est ut sit operatio fortior ista. sed tamen non pervenit ad impedendum operationes manifeste: neque cursu eorum naturale mutat nisi per accidens aut cum multotiens advenit et est multum.

Declarat medicinas secundi gradus dicens quod medicine sunt in secundo gradu que alterant fortius. i. deducunt per alterationem corpus ad maiorem lapsum que ille que sunt in primo: quod. i. sensibilibus. sed tamen non perveniunt ad hoc ut impediant operationes manifeste: vel mutant a cursu naturali nisi per accidens ut cum medicina talis multotiens applicatur aut est multa. i. in dosi maiori que convenienti. Circa hanc partem non quod medicina aliquid que per accidens operatur: quod. i. agit propter id quod intendit: sicut ad frigidam confortando per fugam calorem calefacit: ita posset dici calidam in secundo per opilationem: vel alio modo facere effectum maiorem. Posset et per reiterationem aut multam quantitatem facere tales

*primus qd punitur
dus diffinitio au
p pponitur ut
indus qd punitur
duplas gradus m
inay diffinitio
punitur aut in
ia ut ab iur
grili dnd 137
p bbi quos ab
pater qd at ca
iudi pprobat
sile d hys 6
3o p pui an ilo
mif puy 10 q d 13
13 C no b3 apap
3*

*primus punitur
aliois in dnti ame
na in 3o vel 2o
gradu*

*qz medicina punitur
vto punitur auctio
obfirme exiit m
p p p p p p p p p p
de h diligens p h d e
p alior m d e r i p b t
p p p p p p p*

*gras ma q r a t a t p n a m t y N i b r p i g r a d u N i b r 2 i r a t e
t a t p n a m t y a l m a t i b a d a t e q i u b u a q x i m a n i o t o i n
o i t o d o p i d n e*

clor... illud... hoc...
S^{en}. II.

effectū mō quo dī de p̄ma. Et hic nō diuerſitates eadem scōi gradus i medicis q̄s dixim⁹ i medicinis p̄mi.

Et tertius quidem gradus est vt ex operatio- ne eius essentialr p̄oueniat impedimentū ma- nifestuz; sed nondū tamen p̄uenit ad mortificā- dum ⁊ corrupendum. Et quartus est grad⁹ vt illud ad mortificandum perueniat ⁊ corrū- pendū. ⁊ hec quidē est p̄oprietas medicinarū venenosaz; hoc est illud qd̄ existit p̄ q̄litate. Cū tota x̄o sui substantia mortificas ē venenum.

Nūc notificat gradū 3^m ⁊ p̄z. Et quartus qdē. **C** Notifi- cat quartū gradū dicēs q̄ q̄rtus gradus est medicinarum p̄uenientiū ad mortificandū ⁊ corrupendū; ⁊ hec est p̄prie- tas medicinarū venenosaz cū hec opant a q̄litate agēdo; sed mortificas a tota suba est venenū. **C** Ubi nō q̄ nō est incōueniēs aliquā medicinā h̄re qualitatem secūdaꝝ ope- ratiūā mortificādo i corpus humanū cū cōiuncta sibi fue- rit caliditas actualis modica; vel alia qualitas a n̄o calo- re facta. **S**itr nō est incōueniēs q̄litate scōdam actiūā ca- loris mortificātis fieri a n̄o calore i passo determinato. Et ex hoc nō sequit̄ agens vniuocū agere vltra gradū p̄p̄iū. 3° tales medicine possent dici reduci ad actū p̄ subtilitatio- nem ⁊ applicationē; ⁊ 4° remouēdo impedieās. **C** Nō 2° q̄ ad h̄ vt dicat̄ quid p̄p̄ia medicina venenosa oꝝ q̄ sit apta mortificare. **O**portet 2° q̄ h̄ac operationē efficiat q̄litatez primā iducēdo; sed illud qd̄ iterficet nō per hoc qd̄ inducit aliquā primā qualitātē; sed p̄p̄ietate occulta vocat̄ abso- lute venenū. **C** Nō 3° in hoc quarto gradu significari mā- siones penes citius ⁊ tardius interficere.

Dubitarur vtrū medicine q̄ dicūt tales in rela- tione dicāt tales i relatōe ad tēpatū hoīem; vel in relatione ad oēm hoīem absolute. Et arguit p̄ q̄ dicāt tales i relatione ad hoīem absolute. **O**is medicina cala vel frida respectu hoīs tēpati oēm hoīem ca- lefaceret; ḡ respectu cuiuslibet oꝝ dici cala vel frida. **A**ssū- ptū p̄z. qz fridos calefaceret ⁊ calos. Nā medicina p̄mi gra- dus sufficit calefacere ad secūdū gradū; qz p̄ reiterationez ⁊ ad 3^m ⁊ 4^m. ḡ oēm hoīem quātūcūq̄ calidū sufficit calefa- cere. Et idē dī de fridis medicis. Et q̄ p̄ reiterationē suffi- ciat h̄ facere dictū est p̄us. **C** 2° qz medicine dicunt̄ tales i relatione ad corpa i qb^o fuit scā experientia; talis autē fuit scā in sanis ⁊ egris; ḡ in relatōe ad sanos ⁊ egros dicūt ta- les. 2° pars assumpti colligit̄ 3° de simplicis. Et p̄ma p̄z. ex q̄ solū p̄ experientiā recte iudican̄ tales ip̄ides. **C** 3° medi- cine dicunt̄ tales ab auctorib⁹ p̄ effect⁹ i corpe relictos ab- solute nō h̄bendo ad tempamētū; vt p̄z p̄ auct. bic. ⁊ supra. cap. de p̄p̄ionib⁹. de medicina tempata. **C** In oppo^m ē gal. 3° ⁊ 5° de simplicis medicina. ⁊ 3° complonū. Et arguit rōne: qz respectu illi^o dicunt̄ medicine tales qd̄ est regula oīum corporū; sed tale est temperatū. ḡ rē.

In qōne ista sunt due pōnes. p̄^a est monachi sup 3° tegni. ab eo ⁊ breuiter ⁊ sub dubio posita; quas ēt gentil ⁊ magis Thomas nitunt̄ defendere. **C** Pro qua declarāda suppo- nit̄ p̄mo. q̄ itelligamus de medicis talib⁹ in pō. **C** Suppo- nitur 2°. q̄ iste medicine si fuerit in p̄ gradu p̄ reiterationēz p̄nt facere effectū medicine secūdi ⁊ terty gradus. ⁊ ēt q̄ r / ti; vt videt̄ inuere auct. ⁊ hoc ēt exp̄ientia nōt. **C** Suppo- nit̄ 3°. q̄ medicine calē in p̄ appropiāte corpi febrienti ipsuz inflāmat; vt p̄z de camomilla; ⁊ alys silib⁹. Nā cūz carnes pulloꝝ sūt icōueniētes sua calitate; ⁊ vitelli ouoꝝ seḡ q̄ multo magis ille calefaciūt; ⁊ hoc nōt experientia. **C** Sup- ponit̄ 4°. q̄ medicine sedatiue doloris q̄ sunt vere anodine debēt esse calē i p̄ respectu corporis i q̄ dolozē sedāt. **C** Tūc est p̄ma p̄clo. **O**is medicina q̄ dī talis est talis respectu cu-

iussibet corpis humani indifferēter. p̄bat; ⁊ sit a. medicina cala in p̄. ⁊ sequit̄ q̄ ista pōt oē corp⁹ humanū calefacere i p̄ gradu. nam frida corpa i magna dossi pōt calefacere; ⁊ oē corpus humanū quātūcūq̄ calū; qz si nō sit. a. corp⁹ calū qd̄ ab illa medicina calefieri nō pōt. **C** Cōtra. hec medicina p̄ reiterationē pōt itroducere effectū quarti gradus. ḡ cūz effectus quarti gradus sit p̄p̄ nimā caliditatē mortificā; sequit̄ q̄ vltra quēlibet gradū cum q̄ stat humana vita ca- lefaceret; ⁊ p̄ p̄s hoīem calidiorēm. a. ḡ etiā. a. **A**ssumptuz p̄z ex 2° sup̄pone. p̄z ḡ q̄ oīs medicina i p̄mo cala oē corp⁹ humanū i primo pōt calefacere; ⁊ sic dōm de frida ⁊ humi- da ⁊ sicca. **C** Confirmat̄. medicina cala in p̄mo inflāmat corpa febrētia. ḡ saltē oē corpus humanū sanū sufficiūt ca- lefacere. p̄na tenet; qz ista corpa quolibet sano sūt calidio- ra; vt nōt experientia; ⁊ assumptū est 3° sup̄pō. **C** Itēz seq̄- ret̄ si p̄clo nō sit vera q̄ anetū camomilla; ⁊ silēs medicine primi gradus nō eēt anodine in corpe valde colerico; qz nō eēt calē i p̄mo respectu eius; p̄ns ⁊ sup̄positionē q̄rtā; ⁊ h̄ oēs medicine doctozes ⁊ practicātes q̄ p̄ dolozes sedāt- dos p̄ anodina tā i colerico q̄ i flātico ⁊ i febrētē ⁊ ⁊ gela- to istis vtūt̄ medicis. h̄ac ḡ p̄clonē sub h̄ sensu itelligūt q̄ oīs medicina dēā talis ab auctorib⁹ ē i eodē gradu respectu oīum corporū humanoz saltē sanoz. **C** 2° p̄clo est ad hoc vt medicina dēā talis i gradu i corpib⁹ diuersis silēz effectū efficiat; nō est i eadē dossi appropiāda. p̄z. nā corpa nō eā- liter resistūt medicis alteratib⁹; ḡ ad equalē effectū intro- ducendū requirit̄ maioꝝ quāritas medicine respectu cor- poris magis resistētis. Et hec est cā; vt dicūt q̄re doses ta- lium medicinarū nō sūt posite ab auctorib⁹; qz nō sub vna eadēq̄ dossi respectu oīuz corporū dicūt̄ tales; ⁊ i istis dua- bus p̄clonib⁹ p̄ueniūt Hētīl ⁊ monach⁹ ⁊ Thomas. **S** Thomas ponit q̄sdā p̄clones i qbus iudicio meo sibi met̄ qdā- modo p̄dicūt. Nā vult q̄ medicina tēpata vere corpi tem- pata; quātūcūq̄ reiterationa nunq̄ ageret p̄ se ēt p̄ctuale tē- peramentū cui est tēpata. **C** Et fundat̄ sup h̄ q̄ agēs siue virtualr silē effectū siue formalr nō agit vltra gradū sibi silēm. p̄ma p̄clo vult q̄ oīs medicina talis in pō est talis respectu cuiuslibet corpis. **C** Dec aut̄ nō h̄n stat. nā silē qua medicina est vere tēperata alicui corpi; qz h̄z q̄litatez virtualē p̄ductiūā tēperamētī ⁊ nō vltioris calozis; ḡ a pari dabit̄ medicina cala i p̄mo q̄ respectu colici ita se ha- bebit q̄ illū gradū sufficit agere ⁊ nō maioꝝ. Et iā postq̄ ē ad actū reducta; vel fortius apud suā opionē de reductio- ne; ⁊ illa erit cala i p̄mo respectu tēperatī ⁊ nō respectu col- lerici; qz colericū nō calefaceret cum sit sibi virtualr silēs. **C** Nec valet si dicat̄ illā medicinā calidā i p̄ nō eē silēm corpi calido i p̄; qz maioꝝ est distātia medicinarū q̄s corporū vt posset quodā mō ex Thomas colligi; qz capio medicinarū virtualr silēm corpi calō i p̄. Et de illo facio argumentuz; hoc argumentū si h̄n cōsidere ēt est ⁊ Monachū ⁊ Gen- tilem. **C** 2° vlr cōtra oēs arguit; qz nō repugnat medici- nam talē in pō h̄re formā que cū erat reducta ad actū in- tendit caliditatē primi gradus; ⁊ aliā h̄re formā q̄ intēdit caliditatē secūdi gradus; ⁊ sic vltra. hoc posito p̄z. nō omnē medicinā esse eiussdē gradus respectu oīum corporū hūa- nozum. Et puto q̄ hoc h̄i dixerūt; qz viderūt quāsdā dēas tales in p̄mo oē corpus humanū calefacere. Sed errāt ex hoc vlr arguendo illud quod inuenit̄ in vno. **C** 2° videt̄ i dictis Thome alia virtualis repugnātia. Nā cōcedit p̄mo q̄ quātitas aucta nō auget gradū. **C** Cōcedit 2° q̄ oīs medi- cina que per reiterationē vel quātitatē additā pōt itrodu- cere effectū secūdi vel terty vel quarti gradus cum est re- ducta ad actū est tāti gradus quantū pōt p̄ reiterationē m̄ inducere vel auctam quantitātē. **C** Cōcedit 3° q̄ oīs me- dicina talis in pō potest per reiterationēz effectū q̄rti gra- dus itroducere. **C** Cōcedit 4° q̄ si sint due; medicine q̄rū

et h̄
p̄ q̄ h̄re 2^a ⁊ p̄z
p̄dino ⁊ p̄aluzon
p̄mo qz dormies bia
p̄ma medicina p̄r
in dēā dossi indon
femur alioꝝ edē
h̄re fortis indifere
q̄ in dēā dossi
respectu dēā p̄r
nōt nōt nō p̄ p̄m
h̄z medicinaz qz
in q̄litate p̄ p̄r

40. annū & taliū corporū taz multa iueniunt q̄ bene potū
it fieri experientia. Nec sufficiant hic breuiter.

¶ Ad argumēta ante opposita. Ad primū negat̄ assumptū
q̄ oīs medicīa calida i primo omnē hominē calefaceret p̄
se vt supra visus ē. Et negat̄ q̄ oīs talis p̄ reiterationē pos-
sit p̄ se effectū quarti gradus facere. ¶ Ad secundū patet
ex dictis. ¶ Ad tertiū dicit̄ q̄ Auic. hic cū dixit homines
voluit itelligi tēperatū; nec visus fuit necessariū hoc exp̄-
mere. Sed ha. expressit & Aueroys mō dicto. ¶ Ad argu-
mēta vō p̄ positioē plusq̄ mētatoris p̄ solutio ex dictis.

¶ Bicem⁹ at̄ dnuo q̄ totū illd̄ qd̄ corpi aduēit
qd̄ ē ex eis iter q̄ currit agere & pati. aut mutat̄
a corpe & nō mutat̄ ipm. aut mutat̄ a corpe &
mutat̄ ipz. aut nō mutat̄ a corpe & mutat̄ ipz.

¶ In ista scōa parte p̄cipali Auic. ponit vnā aliā genera-
lez diuisionē eoz que corpori applicant̄ a medico sup̄ta
ab eo qd̄ est agere vel pati. Et diuidit̄ in duas ptes: qz pri-
mo ponit hac diuisionē declarādo mēbra diuisionis. 2. re-
mouet qdā dubia circa hec dicta: ibi 2. (Cū aut̄ dicimus)
p̄tia i duas. p̄tio ponit diuisionē. 2. mēbra diuisionis decla-
rat: ibi 2. (Quod vō mutat̄.) ¶ Dicit̄ p̄mo. oē qd̄ aduēit
corpori loquēdo d̄ illis iter que currit agere & pati aut mu-
tatur a corpore & mutat̄ ipsum. aut non mutatur a corpo-
re & mutat̄ ipsum. ¶ Ubi nota dictum esse inter que cur-
rit agere vel pati ad differentiam celestiuū que corp⁹ imu-
tantia tñ nō sunt de genere passibiliū ab eo vel ad differē-
tiā formaz. ¶ Nota 2. q̄ cū hic dicit̄ de istis q̄ nō mutat̄
tur a corpore vel q̄ nō mutat̄ nec mutat̄ nō est itelligēdū
q̄ nullo mō mutēt vel mutent̄ vt infra dicef. s. 3. cuz certis
modis explicandis infra. Nā oia de qbus loquit̄ quodā mō
mutat̄ & mutant̄. Et id̄ dixit iter q̄ currat agere & pati &.

¶ Qd̄ vō mutat̄ a corpe & nō mutat̄ corp⁹ mu-
tatioē d̄ q̄ sit curān. aut p̄uertit̄ i similitudinē cor-
poris: aut nō p̄uertit̄. Illd̄ aut̄ qd̄ i ei⁹ p̄uertit̄ si
similitudinē nutrimentū ē absolute. Et illd̄ qd̄ nō i
ei⁹ p̄uertit̄ similitudinē ē medicīa temperata.

¶ Declarat̄ hec mēbra & diuidit̄ i tres ptes fm̄ tria mēbra
2. ibi. (Quod vō.) 3. ibi. (Illud vō.) ¶ Dicit̄ p̄mo q̄ illd̄
qd̄ mutat̄ a corpore & nō mutat̄ corp⁹ mutatione de q̄ sit
curandū aut cōuertit̄ i similitudinē corporis: qz vere fit p̄
mēbra aut nō. Et si cōuertit̄ i similitudinē corporis tunc ē
nutrimentū absolute. Si vero nō p̄uertit̄ est medicīa tē-
perata. ¶ Ubi nota. q̄ aliqd̄ nō mutare corp⁹ mutatioē
de qua sit curādus ē ipsuz nō mutare ita q̄ ipsuz a natura
li dispositioē remoueat: tales. n. mutatioēs medic⁹ nō cu-
rat remouere & taz cib⁹ q̄ tēperata medicīa mutant̄ aliq̄
mō corp⁹: sed ipm nō remouēt a naturali dispōne. Hoc ḡ
mō itelligat̄ d̄ istis q̄ nō mutat̄ corp⁹ si cibi dicat̄. ¶ Nō
2. q̄ cib⁹ dupliciter dicit̄ nutrimentū absolute qm̄ nō par-
ticipat natura medicie neq; natura veneni: qz neq; pp̄rie-
tate neq; qualitate ē corporis extra suā naturā alteratiu⁹.
Id̄ ergo qd̄ i substantiā corporis p̄uertit̄ & nō mutat̄ corp⁹
modo dictū ē nutrimentū absolute vel cib⁹ absolute qui
alias dicit̄ cib⁹ tēperat⁹ vt carnes laudate. s. hedi lactētis
vituli pulloz & panis. Hal. ¶ Nō. 3. q̄ medicīnā tēperatā
possum⁹ duob⁹ mōis itelligere. Uno mō q̄ nullo mō mu-
tet corpus vsus calidū aut versus frigidū vel alias q̄lita-
tes. 2. mō: & si aliquo istoz modoz mutet: nō tñ trahit in
dosi debita sup̄ta i p̄ma approximatioē corp⁹ a pp̄rio tē-
peramento. Et hoc pōt itelligi ex his que eliciunt̄ supra.
cap. de cōplexionibus. fen prima.

Hic tamen dubitatur vtrū de aliqua me-
dicina tēperata. Et
videf̄ q̄ nō. p̄tio qz nulla medicīa est similis cōplexioni

cuiuslibet hūani mēbri: sed nulla nisi talis esset tēperata.
ergo &c. Patet assumptū: qz mēbra sunt cōtrariaz cōple-
xionū. ¶ 2. q̄ oīs medicīa patit̄ corruptionē a calore n̄ri
corporis vt supra ca. de cōplexionib⁹: & hic. ḡ oīs talis est
corpori cōtraria: vt p̄tio de generatioē: sed omne d̄riū non
est cōseruatiuū. ḡ &c. ¶ 3. p̄ hoc q̄ oīs talis medicīa senti-
ret̄ corpori applicata & p̄ n̄is alteraret. ¶ In oppositum
est Auic. hic & superius.

¶ In q̄stioē sunt suo modi respōdendi. ¶ Unus Jacobi q̄
supponit̄ p̄mo. q̄ a spiritu cordis & sanguie sup̄ totū fluēte
cuiuslibet mēbri cōplexio seruat̄. ¶ Supponit̄ 2. q̄ q̄cqd̄
cōseruat̄ hūc spiritū cōseruat̄ oia mēbra corporis. Nā cō-
seruās prius cōseruat̄ cōsequenter posteri⁹. ¶ 3. sup̄pōit̄
q̄ in quacūq; latitudine graduū abinuicē distantiuū nō re-
pugnat iueniri mediū. ¶ Tūc est p̄tia cōclusio. Dabilis ē
medicīa tēperata talis in actu. Patet de homine tēpato: &
qz iuenit̄ calidū actu & frigidū actu respectu hois tēpati:
ergo iuenit̄ egle quod ē mediū: & tale est tēperatū. ¶ 2.
cōclusio. Dabilis est medicīa tēpata talis i potētia: qz dabil
est medicina q̄ ad actū reducta nō calefaceret nec i frigi-
daret tēpatū. patet silī ratiōe. ¶ 3. cōclusio. I. ita sit: nulla
tñ medicīa tēperata est imediate cōseruatiua cōplexiois
tori⁹ hūani corporis. Probat̄: qz nulla talis hz similitudines
cū oibus mēbris diuersaz cōplexionū. ¶ Ex quo seq̄t̄ q̄
oīs medicīa tēpata ē mediate cōseruās cuiuslibet mēbri
nostri corporis cōplexionē. Modus aut̄ est: qz cōseruat̄
spūm: & iste oia mēbra vt dixit vnā suppositio. Et si bene
cōsideras i istis cōclonib⁹ loq̄ de medicīa tēpata punctua-
liter cōseruāte. Multa alia addit̄ q̄ titulo nō sunt necessa-
ria. ¶ Cōtra cōclusionē tertiā arguit̄ sic. aliqd̄ corpus cali-
dū actu ē cōplexiois oīuz mēbroz imediate cōseruatiuuz.
ergo a pari medicīa aliq̄. tenet̄ d̄na: qz si tale corp⁹ pp̄ ali-
quā pp̄rietatē currentē iter ipm & mēbra ē oīuz mēbroz
cōseruatiuū nō obstāte dissimilitudine magna: q̄lis est iter spi-
ritū & ossa: nō videf̄ q̄re repugnet̄ silēz pp̄rietatē i medi-
cina iueniri. ¶ Ex B p̄tio nō oēs cōseruationes fieri pp̄ ac-
tualē similitudinē cōseruātis & cōseruati: qd̄ ipse supponit̄ in
p̄batione 3. cōclusionis. ¶ 2. illa suppositio 3. nō videf̄ ve-
ra ad sensū suū. Nā dato vno difformi cui⁹ vnā medietas
sit cala vt vnū: & alia vt q̄tuor. Patet nō iueniri corpus ca-
lidū vel frigidū nullo mō illi⁹ alteratiuū nisi merito defe-
ctus forte potētie de q̄ nō est ad p̄positū: oē. n. calidi⁹ q̄ vt
vnū partē calidā vt vnū pōt calefacere: & oē frigidū vtrā-
qz pōt partē ifrigidare & calidū vt vnū pōt calidū vt qua-
tuor remittere in p̄ta ei⁹ viā: oē ḡ calidū esset a. corporis al-
teratiuū calefaciēdo vel ifrigidādo. Nō ḡ seq̄t̄: dat̄ corp⁹
qd̄ calefaceret ita q̄ nullo mō ifrigidaret: & dat̄ aliqd̄ qd̄ i-
frigidaret: ita q̄ nullo mō calefaceret: ḡ dat̄ mediū nullo
mō calefactiuū a. vel eius ifrigidatiuū: & sic tertia supposi-
tio ad hūc itellectū militās p̄ cōclonē nō est vera.

¶ Secundus modus sup̄pōit̄ p̄ ratiōe. p̄tio q̄ iter oia cō-
traria vel dissimilia i q̄litatib⁹ actiuis primis ḡnabilia &
corruptibilia pōt cadere actio vni⁹ i reliquum: & econtra.
Omne enī agēs cōicās i mā cū passo aut repatiē aut sal-
tē est aptū repati ab aliquo speciei fm̄ oēm viā: vt primo
de generatioē. ¶ Suppono 2. solū iter talia p̄tingere ac-
tionē corruptiuā: hec etiā sumit̄ eodē p̄mo. ¶ Suppono
3. q̄ tam i medicīnā tēperatā q̄ distēperatā potest corp⁹
nostrū agere ita q̄ de rōne medicie est q̄ sit a corpore no-
stro cū sibi applicat̄ notabiliter passibilis passioē corrup-
tiua: hec suppositio sumit̄ ex Auic. h. & itelligo q̄ sit passibi-
lis etiā ad actū reducta: vt infra patebit. Nā illud quod nō
patit̄ a corpore est venenū. ¶ Ex his seq̄tur q̄ nō p̄pter
hoc dicit̄ aliq̄ medicīa tēperata: qz reducta ad actū non
sit tēperati caloris corporis alteratiua aliquo mō. Nā cū ad
actū reducta patiat̄ seq̄t̄ ex sup̄pōne q̄ ē apta reagere: q̄

*de q^o aliquo m^o
ap^o p^o p^o p^o p^o p^o
p^o p^o p^o p^o p^o p^o
p^o p^o p^o p^o p^o p^o
p^o p^o p^o p^o p^o p^o
p^o p^o p^o p^o p^o p^o*
cūq. n. corpe calido vel frigido dato illō ē aptū corp^o hu-
manū fm aliquā partē alterare. ¶ Sequit^o 2° q^o ois me-
dicina quātūcūq. tēpata est hūani corpis etiā tēpati alte-
ratiua vt pz. ¶ Ex qbus sequit^o q^o medicina ideo dicif^o tē-
perata: qz i dossi debita ad actū reducta i tēpato corpe nō
ē p se ei^o extra p^opriū tēpamētū eductiua. Probat^o: qz solū
altero duoz modoz dī medicina tēpata: aut qz nō ē altera-
tiua: aut qz solū ifra latitudinē tēpamētī ē alteratiua: sed
nō p^orio mō. q^o 2°. Et hoc ē qd Auic. voluit supra. p^omo hui^o.
cap. d^o cōplexiōib^o: 7 qz medicina vt sic ē hūani corpis alte-
ratiua. ¶ Ideo voluit Auerois 5°: colliget q^o si qz assume-
ret de medicina quātūcūq. tēpata tātū quantū sumit d^o ci-
bo faceret euenire rē extraneā. ¶ Et his positis sit ista p^o-
ma cōclusio. Aliq^o ē medicina respectu totalis cōplexionis
hois tēpata. Ista cōclusionē nō puto p^obari posse aliq^o ra-
tiōe: s^o sola exp^oriētia. Nā alique iuueniunt^o medicie q^o i dossi
ōb^oita approxiāte siue itus siue extra nō sufficiūt alterare
aliq^od mēbrū nec aliq^od p^otē tēpati vt toti iexistit extra lati-
tudinē p^opry tēpamētī. Nā sunt ita d^obil^o vtut^o actiue: 7 ita
passibiles a corpe q^o cuiūq. mēbro applicant^o siue calido
siue frigido plus ab illo alterant^o 7 expellunt^o vel corrum-
punt^o q^o sufficiūt ipm extra p^opriū tēpamentum educere.
¶ Ex hac cōclusionē seq^o aliquā medicinā esse tēpatā que
nō ē tēpamētī corporis cōseruatiua. Patet. qz aliq^o ē talis
q^o licet i dossi debita p se nō trahat corp^o a tēpamēto: tū nō
iuuat ad hoc vt tēpamentū p^omaneat: s^o p^ori^o iuuamento
habito extra p^opriā latitudine alteraret. S^o de h^o magis
dicemus in 3° regni. ¶ Ad argumenta igitur. Ad primū
negat^o p^ona. Ad scōz itez negat^o p^ona: vt pz ex hac 2° cōclu-
sione. Ad tertiū negat^o itez p^ona. Nā licet ois talis sit ali-
cuius humani membri alteratiua: tamen non in dossi debi-
ta extra latitudinem p^opry temperamentī.

¶ Qd^o nō a corpe mutat^o 7 ipm mutat nō ē pos-
sibile quī aut si cū mutat^o a corpe mutat corpus
7 post corp^o mutet ipz ad vltimū 7 destruat^o
ei^o mutatio: aut nō sit ita: s^o ipm mutet corpus
ad vltimū 7 d^ostruat ipsū. Et p^oria qdē diuisio
aut p^ouertē i similitudinē corpis: aut nō p^ouertē i
similitudinē corpis. Si i corpis p^ouertē similitudi-
nē: erit mediciale nutrimentū: 7 si i corpis nō cō-
uertē similitudinē erit medicina absolute. Scōa
aut diuisio erit medicina venenosa.

¶ Declarat mēbrū secūduz p^o subdiviisiōne noia ponendo
¶ Dicit g^o q^o illud qd^o mutat^o a corpe 7 mutat ipsum aut
mutat corp^o 7 mutat ab eo: s^o tandē corp^o mutat ipsum 7
destruit eius mutatiōne 7 facit ipsū iporēs ad ampli^o im-
mutandū sensibiliter: aut p^oinet ecōtra q^o ipsū mutat cor-
pus aut e^o. s^o tandē ipsū mutat corp^o 7 destruit ipsū. Et
etiā si sit mō p^o. q^o mutet 7 mutet a corpe: ita q^o destruat^o
a corpe ei^o opatio: h^o est duob^o modis: qz aut illud p^ouertē
tandē i similitudinē corpis 7 ē mediciale nutrimentū aut nō
p^ouertē i similitudinē corpis: 7 ē medicina absolute: s^o fm mē-
brū diuisiōis ē venenosa medicina. ¶ Ubi nō. q^o vnūqd^o.
q^o sub hoc 2°: mēbro p^otentū est aptū imutare corp^o muta-
tiōe de qua medic^o curat: qz remouet corp^o ab ei^o nāli dis-
positiōe: 7 itez oē tale notabiliter a corpe trāsmutat^o i for-
ma. ¶ Nota 2°: ex h^o h^oi q^o medicina talis absolute postq^o
est reducta ad actū mutat^o a corpe ita vt eius opatio de-
struat^o: 7 p^ona ita d^o esse de medicina tēpata: vt supra in q^o
stione. ¶ Nota 3°: q^o sub hoc mēbro cōprehendunt^o tria
hic ab Auic. posita. Nutrimētū mediciale medicina abso-
lute 7 medicina venenosa. ¶ Nota 4°: q^o oia hec tria dicū-
tur hic mutari a corpe: qz corpus trāsmutat^o ea in v^ote

fm quā operant^o postq^o sunt reducta ad actū illā v^ote-
notabiliter remittēdo: s^o nō ita operat^o corp^o i veneno ab-
solute vt statiz dicef^o: iō dicif^o venenū nō mutari a corpe
Medicina aut venenosa 7 si corp^o tandē d^ostruat: tū postq^o
est ad actū reducta notabiliter a corpe trāsmutat^o.

¶ Illud vero qd^o a corpe nullo mō mutat^o: 7
ipsum mutat est venenum absolute.

¶ Declarat mēbrū tertiū dicēs q^o illud qd^o nullo modo
mutat^o a corpe: s^o mutat ipsū ē venenū absolute. ¶ Ubi
nota q^o nō est intērio Auic. venenū absolute nullo mō mu-
tari a corpe: vt statiz dicef^o. S^o vult q^o cū assumit^o i dossi
qua dicif^o p^oprie venenū nō p^omutat^o a corpe nostro ita q^o
pdat formā qua dicif^o p^oprie venenū: vel ita vt notabiliter
in tali opatiōe impediāt eo in corpe remanente. Ex quo
apparet cū his q^o dicta sunt supra q^o ad hoc vt aliqd^o dicaf^o.
venenū absolute distinctū cōtra medicinā venenosāz due
p^oditōes regrunt^o: vnū q^o agat a tota substātia nō a q^olita-
te vt supra dicebat^o i declarādo gradū quartū medicināz
¶ 2° cōditio est q^o nō patiat^o a corpe: sed agat ad sensūz
datū trāsmutādo corp^o trāsmutatiōe mortifera.

Sed tunc cadunt tres difficultates. p^oma. pōa-
tur q^o sit vnū. verbi gratia.

Napellus: qd^o a p^oprietate corūpat hominē: sed tū patiat^o
a corpe hois: ita q^o eius forma p^o qua agit corūpat^o vel no-
tabiliter debilitē vt videf^o esse possibile ex his q^o 7° quar-
ti dicunt^o: vel si napellus nō sit huiusmōi: tū possibile ē ali-
quod tale aliud eē huiusmōi: q^oro v^otrū h^o sit venenū abso-
lute vel nō. Nō pōt dici q^o sit venenū: qz mutat^o a corpe
7 mutat ipsū: q^o nō est medicina venenosa nō venenū abso-
lute. ¶ Nec pōt dici q^o sit medicina venenosa: qz nō agit a
q^olitate: s^o ē a tota substātia mortificās vt ponit casus: tale
aut ē venenū absolute vt ponit supra i expōitiōe medici-
nāz quartū gradus. Dic puto dicēdū q^o tale datū esset ve-
nenū cū operef^o iterficiēdo a tota substātia. ¶ S^o tūc d^o
q^o ipsū nō patiat^o a corpe ad sensūz Auic. Nā nō dicitur
mutari a corpe ad hūc sensūz: vt qz calefaciat vel resol-
uat^o vel expellat^o a calore nostri corpis: tunc. n. plurima
venenoz a p^oprietate operatiū dicerent^o a corpe pati: vt
pōt videri 7° quartū ca^o. 2°: de signis cōplexiōnū: dicere g^o
medicinā mutari a corpe del aliud hoc sensu est dicere
q^o v^otus p^o qua agit remittat^o manente subiecto: 7 hoc non
accidit in veneno: qz agit p^o p^oprietate occultā q^o nō remit-
tit^o: 7 hoc est qd^o statiz dicitur ab Auic. sed volum^o dicere
q^o nō mutatur i sua forma nāli. s^o p^o qua agit venenoso sub-
iecto. s^o remanente: s^o si debilitatur h^o est p^o resolutionē ac-
cidentē partib^o. ¶ Nota tū i istis diuisiōib^o Auic. nō oia
cōprehēdi. Nā Bezoar aliq^o nō trāsmutatur a corpe 7
nō ē venenū: qz nō imutat corp^o ad sensūz datū. Est g^o Be-
zoar qd^o nec mutat^o mutatiōe p^oternaturali: nec mutatur: d^o
quo membro Auic. hic non loquitur.

Secunda difficultas supposito q^o aliq^o sit
medicina quartū gra-
dus caliditatis: cuius tū virtus: qua mediāte calefacit. nō
possit trāsmutari a calore n^o ea exhibita i dossi q^o est q^ortū
gradus: v^otrū ista sit medicina venenosa vel venenz. ¶ Et
videtur p^omo q^o sit medicina venenosa: qz esse operatiuum
a qualitate quarto gradu est p^oprietas medicine veneno-
se vt d^o supra: p^opterea venenū est illud quod est mortifu-
cans a tota sui substātia: sed ista medicina nō mortificat
a tota sui substātia: sed a qualitate: g^o ista non est venenū
Sed q^o sit venenuz arguitur. omne qd^o immutat corpus
7 non mutatur a corpe in sua forma naturali est vene-
num: sed talis medicina de qua hic loquimur mutat cor-
pus 7 non mutatur a corpe: ergo ipsa est venenum ma-
ior est Auicēnc. hic: 7 minor patet ex casu. ¶ Ad hoc p^omo

respondit p̄r ad ea q̄ dicta sunt in p̄cedēti dubio q̄ quē
admodū p̄prietates venenose nō sunt remissibiles a n̄o
calore st̄ate subiecto eiusdē speciei vt p̄ experientias v̄sus
ē Aui. eē p̄cedendū: ita oēs virtutes medicinarū taliū ī po
tencia p̄ q̄s operant̄ a q̄litate possunt remitti a n̄o calore
et si ī dosi sufficiētē tales medicine exhibeant̄ et remaneat
p̄p̄ria forma: iō casus l̄z de imaginatōe nō implicet d̄dictio
ne: n̄ repugnat veritati: et nō est admittēdus cū his q̄ dixit
Aui. sicut si q̄s poneret hoīez eē et nō hēre caliditate. Et 2°
pōt r̄deri tā in isto q̄s in p̄cedēti dubio q̄ nō fuit Aui. in
tentio ī p̄tib⁹ lectis q̄ mēbra distinctiōis posite oīno p̄uer
tibiler dicerent̄ de illis p̄ q̄ notificant̄: v̄bi ḡra. cūz d̄r p̄ri
mo q̄ illud q̄d patit̄ a corpore et nō mutat corp⁹ mutatiōe
de q̄ sit curandū et cōuertit̄ in subam corpis ē nutritiō
absolute: nō dixit ad hoc significadū q̄ illi duo termini cō
uertent̄: l̄z fortassis sit ita p̄uertant̄. Nā aliq̄n aliq̄d ve
nenū in tā parua q̄titate exhibet̄ q̄ nō mutat corp⁹ muta
tiōe de q̄ sit curandū et cōuertit̄ ī subam corporis: et tñ non
est nutritiō absolute. S̄ illi p̄cedit̄ q̄ aliq̄d mutat a cor
pore et nō mutat corp⁹ mutatiōe de q̄ sit curandū: et nō con
uertit̄ in subam corpis: et illud nō ē medicina tēperata: for
tassis. n. ē medicina distēperata vel venenūz et in tā parua
dosi exhibet̄ q̄ nō mutat corpus mō dicto: l̄z non p̄uertat̄
in corpis subam. Et pariformiter dicendū ē de p̄ q̄ mutat
corp⁹ et mutat a corpore: et tandem corp⁹ mutat ip̄z et corrūpit
operatiōez ei⁹ q̄d ē medicina absolute. Nā hoc est nō est cō
uertibile: q̄z ḡra exēpli: l̄z ad solūmō a p̄p̄tate eēt exicca
tiū vel puocatiū epillie sicut epar capre vel apū: et cum
hoc nō possit trāsmutari in corpore suba: l̄z tñ tandē vin
ceret̄ a virtute et corrūperet̄ eius virt⁹: tūc nō eēt in medi
cina absolute q̄z nō agit a q̄litate: et tñ mutat corpus et mu
tare ab eo et tandē vinceret̄. Et pari mō dico q̄ iuenit̄ me
dicia venenosa q̄ mutat corp⁹ et nō mutat a corpore ad sensū
Aui. hic: et venenūz q̄ mutat corp⁹ et mutat a corpore. Sic ḡ
d̄r q̄ nō fuit mens Aui. q̄ isti termini p̄uertat̄ venenūz ex
vna pte: et id q̄d mutat corp⁹ et nō mutat ab eo ex alia pte: et
sic de alijs supius dictis. S̄ sūt tñ exēpla posita ad verifi
cationē mēbroz diuisiōis p̄p̄site: q̄z aliq̄d ē venenū abso
lute q̄d mutat corp⁹ et nō mutat a corpore ad sensū dcm: ita tñ
q̄ ipsa tandē d̄struit corpis virtutē ita d̄ relijs exēpl̄ p̄positi.

Ex qua ratione p̄z q̄z difficultas q̄ moueri poterat
erat vtrū oē id q̄d mutat corp⁹ et mutat a cor
pore ita vt tandē nō p̄uertat̄ ī suba corpis s̄z ei⁹ virt⁹ et ope
ratio destruat̄ sit medicina absolute. Et d̄cedū ē. n. q̄z
vt p̄z ex dictis aliq̄ ē talis q̄ opat̄ a p̄p̄tate et nō a q̄litate
et p̄z nō ē medicina. Et ista videt̄ mibi r̄sio rōnabilior
et verior ī q̄libz istoz triuz modoz dubioz l̄z nō ita plane
videat̄ cor̄spōdere mō loquēdi Aui. Et tu ex illis in
tellige q̄ cor̄relariū supius illatū de duab⁹ aditiōibus re
qsitis ad hoc vt aliq̄d dicat̄ venenū absolute non h̄z locū
nisi s̄m primā responsionē ad hec dubia.

Et cū aut nos dicim⁹ q̄ corpore n̄o nō mutat no
lūm⁹ dicere q̄ nō calefiat ī corpore p̄ opōnē inati
caloris ī ipso: imo plū venenoz nō opat̄ ī cor
pore nisi calefiat per opōnē caloris innati q̄ est
ī ipso. S̄z volum⁹ dicere q̄ nō mutat ī sui for
ma n̄ali: imo nec cessat ab eo op̄atione ei⁹ virtu
te et forma manētib⁹ donec corp⁹ corrūpat. Et
ē q̄d cū ei⁹ n̄ est calida et adiuvat tūc suā pp̄rie
tatē n̄ ei⁹ ad resoluēdū sp̄m sicut venenū vipe
rarū et napelli. Et est cū n̄ ei⁹ est frida et adiu
uat suā pp̄rietatē n̄ ei⁹ ad cōgelādū sp̄m et debi
litādū sicut venenū scorpiōis et h̄usq̄m.

Et d̄ic remouet q̄sdā dubitatioēs. Et diuidit̄ ī tres. Nam
p̄ remouet dubitationē circa dictū de veneno. 2° remouet
dubitationē circa dictū de cibo. 3° remouet dubia circa di
cta d̄ medicia nutritiua. 2° ibi. (Totū vō illud.) 3° ibi. (Et
medicia.) Et d̄icit p̄ q̄ cū dicim⁹ aliq̄d nō mutari a corpore
puta venenū: nolum⁹ dicere q̄ nō calefiat a calore inato q̄
est in corpore. Nā plū venenoz nō agūt nisi postq̄ opat̄
fuerit calor ī eis. S̄z volum⁹ dicere q̄ venenū nō mutat ī
sua forma n̄ali. i. nō remittit̄ in p̄p̄tate sibi n̄ali p̄ quā est
venenū: imo nō cessat ab op̄atiōe ei⁹ cū dat̄ in sufficiētē do
si: manētib⁹ ei⁹ virtute. s. et p̄p̄tate et forma subst̄tiali donec
corp⁹ corrūpat ad hūc sensū d̄r venenūz nō pati. Et subdit
q̄ alicu⁹ veneni n̄ ē p̄plexio cala: et tūc ista p̄plo adiuvat
pp̄rietatē veneni ad resoluēdū sp̄m: sicut venenū napelli
et vipaz: et aliq̄n n̄. i. cōplo est frida: et illa p̄plo iuuat pp̄rie
tatē cōgelādū sp̄m et debilitādū sicut venenū scorpiōis et
insq̄mi et p̄cipue nigri. Ex q̄bus itelligit̄ talia venena du
pliciter agere in corpus pp̄rietate et cōplexione.

Hic tamē caderet dubiū vtrū venenū p̄p̄e sumptū
possit corp⁹ nutrire: et ego nō itēdo multū
argum̄t̄ istare: cū dicat̄ 7° q̄rti. ante ruffi. ca. 2° q̄ puella
fuit nutrita napello: et salua ei⁹ interficiebat aialia: et nō ap
propinq̄bat ei gallina. Et autē Sal. q̄ qdā anus assue
fecit se paulatine ad sumēdū napellū et ifrene audebat su
p̄ eo: et nō ledebat. Et d̄cedēdū est q̄ aliq̄d venenū pos
se nutrire: vt sentit Sal. 3° de simplici. distinctiōe 4°. ca. 3°
nō tñ q̄dlibet venenū pōt nutrire vt venena putrefaciētis
sicut arsenicū et silia. Ita. n. q̄z nō habēt p̄paratōez vt a ca
lore stomachi p̄uertant̄ in chilū nec a calore epatis in san
guinē nec h̄ac p̄parationē possūt a n̄o calore suscipere: iō ē
q̄titas ita parua vt nō ledat̄: n̄ pōt tñ nutrire: et hec ē Sal.
fina exp̄sse loco allegato: et hūc defectū pp̄rietatis q̄ d̄r cur
rere iter nutriēs et nutritū vocat ibi Sal. d̄rietatē istarum
medicinaz ad naturā hūanā s̄z suū genus. Et nota vl
teri⁹ q̄ mod⁹ operadi veneni a pp̄rietate nō a q̄litate agen
tis est q̄z ip̄m̄it ī cor q̄litate q̄ existere nō sufficit cor face
re operatiōez vite et sp̄m̄ ex sanguine generare vel fili mō
ip̄m̄it q̄litate in sp̄m̄ vel in aliud mēbrū cuius ē venenū:
et hoc potes itelligere si subtiliter confideres signa huius
veneni posita 7° quarti. capitulo 3°. rē.

Totū vero illud q̄d nutrit ī fine rei n̄ali muta
tione corp⁹ mutat. et ē calefacere q̄m cū in san
guine cōuertit̄ p̄culdubio ī calefaciēdo augmē
tū preber: ita vt lactuce et cucurbite talr calefa
ciant q̄liter istud calefacere existit. Cū vero ca
lefacere dicim⁹ nolum⁹ calefacē istud: s̄z illud
q̄d ex q̄litate rei puenit ei⁹ remanēte sp̄e.

Nūc remouet dubitatioēs circa dca d̄ nutritiōe: d̄r. n. q̄
id q̄d mutat et nō mutat ē nutritiō absolute. S̄z nutritiō
tū calefac cū ad s̄guinē p̄uertit̄. Et r̄ndet̄ q̄ d̄cedēdo q̄
totū illd q̄d nutrit mutat corp⁹ n̄ali mutatōe q̄ ē calefacē:
ifra tñ latitudiez p̄pi tēpamēti. Et B ē q̄z cū p̄uertit̄ in san
guinē sine dubio ī calefaciēdo p̄bz augmētū: cū s̄guis sit ca
lidior corpore. et B mō lactuce et cucurbite cū ī s̄guinē p̄uer
tū d̄cūt calefacē. s̄z q̄n nos loq̄ndo dicim⁹ d̄ medicia q̄
calefac itelligim⁹ illd calefacē q̄d fit ab aliq̄ eo in sua sp̄e
remanēte: et n̄ istud nūc d̄cm̄. Ubi nō q̄ aliq̄d d̄r calefa
cē q̄titative: q̄z addit̄ ī q̄sto ī re cala: et B mō oē nutritiō
calefac cū ī s̄guinē p̄uertit̄. Alio mō d̄r aliq̄d calefacē q̄
litate q̄z ip̄o ī sua sp̄e remanēte calefacē: et B mō calefaciūt
medicie cale: q̄o at s̄guis ex cucurbita vl lactuca genit⁹
calefac et ifridat: vide. s. ī p̄n^o h^o capli. Et nō z^o eē itetiōez
Aui. q̄ medicina cala reducit̄ ad actū n̄ q̄z p̄uertit̄ in chilū
calidiorē: s̄z q̄z vult eā calefacere eius sp̄e manēte rē.

Sen. II.

Et medicina quod nutriens a corpore per sui mutat substantiam. et mutat ab ipso per sui qualitate: sicut prima mutat in sui qualitate: et alia quod mutat primo in caliditate et calefacit sicut allea. Et est alia que mutat primo in frigiditate et ifridat sicut lactuca. Quibus eius conuersio in sanguinem propter plura operum eius est calefacere propea quod in sanguine augmentum efficit. Quod non calefacit cum iam facta sit calida et sua frigiditate se expoliauerit. Sed vnicuique earum est aliquid inate qualitate associat per conuersionem in suba: quoniam in sanguine quod generat ex lactucis aliquid remanet ifridatio: et in sanguine quod generat ex alleis aliquid calefactio: sed ex hoc usque ad tempus.

Nunc remouet dubitationem circa nutrimentum medicinale. Et diuidit in duas partes: per hoc. 2. ponit quasdam diuisiones de nutrimento medicinali ut inde aliquae dubitationes remoueantur: ibi 2. (Medicinarum propterea.)

Circa primum posset quod dubitare si medicina nutriens mutat in subam membrorum quomodo mutat corpus eius specie remanente. Uideatur. n. quod species non remanet cum in membrorum subam transmutatur. Et sic respondetur quod medicina nutriens mutat corpus per sui qualitate ad sensum datum. et mutat a corpore per sui qualitate quoniam completum assimilatio: sicut quedam talium medicinarum antequam per subam transmutetur mutat in caliditate. id est reducit ad actum calefaciendi: ut. s. dictum fuit: et tunc calefacit sicut allea: et aliquid est quod primo. s. antequam per substantiam transmutetur mutat in frigiditate. id est reducit ad actum in frigidandi ut. s. dicitur: et tunc in frigidat eius manente specie ut lactuce: sicut talis frigida medicina cum in sanguinem conuertitur plurimum operatio eius est calefacere: propea quod in sanguine efficit augmentum. quod non calefaceret cum iam sit facta calida respectu humani corporis et expoliauerit se. id est fuerit expoliata sua frigiditate non totaliter. Et dicit ulterius quod vnicuique medicinarum talium: et postquam sunt conuerse in sanguinem associat aliquid de qualitate inata. id est quam habebat medicinae ex quibus sanguis est generatus: quoniam in sanguine quod generat ex lactucis aliquid remanet ifridatio: et in sanguine quod generat ex alleis aliquid remanet calefactio: sicut hoc est usque ad tempus: quod tandem assimilantur etiam per qualitate membrorum per primam conclusionem existentibus nisi multa sit reiteratio. Et tu prius habuisti quomodo sanguis ex lactucis generatur ifridat spiritus et cor et plusquam deberet sanguis temperatus et alia membra ut. s. dixi. Ex his ergo habes quod iste medicinae transmutat corpus earum manente specie. Et etiam quomodo postquam sunt in sanguinem conuerse.

Medicinarum propterea nutrimentum alia est quam medicatio magis existit propinquum: alia est quam nutrimento est vicinior. Quoadmodum ipsorum nutrientium alia sunt quorum natura vicinior est sube sanguinis: sicut vinum et ouorum vitelli et aqua carnis: alia sunt quam parum sunt longinqua sicut panis caro. Et alia sunt quam sunt valde longinqua sicut nutrimenta medicinalia.

Nunc ponit diuisiones. Et diuidit in duas secundum duas diuisiones: sicut dico totum simul. Et dicit ergo quod medicinarum nutrientium alia est magis vicina nutrimento et alia est quam magis est propinquum nature medicinarum absolute: sicut est in ipsis nutrimentis aliquid est valde vicinum conuersioni ad sanguinem sicut vinum et vitelli ouorum et aqua carnis: aliquid sunt quam parum sunt longinqua: sicut caro: aliqua sunt valde longinqua sicut nutrimenta medicinalia: ut cucurbita et filia. Et ex hac diuisione tollitur dubitatio vtrum omnes medicinae nutritiue sint eque faciles conuersionis in substantiam membrorum vel alteratiue

*Nota rationis per quas aliquis videtur ma
gis arduum ad pariter conuenire in suba mem
brorum
et per allea*

Doc. II.

equaliter. Et respondeatur quod non: quia aliquid magis appropinquat et. Ubi nota quod medicina cuius pauca quantitas conuertitur in sanguinem et cuius qualitas in sanguine remanet fortis: plus appropinquat nature medicine. Illa vero cuius pauca virtus alteratiua remanet: et multa pars in sanguinem et cito conuertitur in ipsum est propinquior nature nutrimenti. Et non 2. quod cibum est vicinior substantie sanguis est cibum per leuiorem transmutationem vel a debiliori virtute et in tempore minori: et secundum plures partes est aptum conuertere in sanguinem: hoc potest contingere vel merito complexiois: quia sit calida et humida temperamento vicina: vel merito modi substantie: quia sit subtilis ligida: vel merito proprie tatis currentis inter cibum et corpus. Et per hec tria vinum et quod dicta sunt appropinquat sanguini. Caro. n. et si filiorum sit carni quam vinum vel aqua carnis actuali similitudine non est propinquior modo dicto: de quo hic intelligitur et.

Amplius dicemus quod nutriens mutat corpus dispositionem qualitate sui et quantitate. Qualiter vero qualitate sui mutet iam sciuitis. Quantitate autem quoniam aut augmentabitur et conueniet ex eo ad fastidium et oppilationes: et postea ad putrefactionem: aut minuetur et conueniet ex eo ad pituitam. Sed augmentum in quantitate ex nutriente specie est ifrigidans: nisi conueniat ex eo putredo et calefactio que calefacit: sicut. n. putredo non accidit nisi propter calorem extraneum: ita propter ipsam etiam calor accidit extraneus.

Nunc in tertia parte principali ponit diuisionem nutrimenti: et est quod nutriens siue medicinale siue non mutat aliquid corpus sua qualitate: aliquando sui quantitate: quomodo autem mutet sui qualitate dictum est modicum supra: sed sui quantitate mutat: quoniam aut augmentabitur nutriens: ultra. s. debitam quantitate: vel si dicat augebit ille. s. qui nutritur augmentabitur quantitate nutrimento modo dicto: et tunc conueniet ex eo ad pituitam. s. vniuersalem corporis exiccationem. Et dicit 2. quo ad hanc partem quod augmentum in quantitate ex nutriente specie in frigidat nisi conueniat ex eo putredo et calefactio: quia sicut putredo non accidit nisi propter calorem extraneum: ita ex ea conuenit calor extraneus. Ubi considera quod prius fuit dictum quod medicina nutriens mutat corpus per sui qualitate: fuit etiam dictum quod cibum non mutat corpus. Posset ergo quod dubitare vtrum medicina nutriens alio modo mutet corpus quam prius dicatur. Et vtrum cibum absolute quoquo modo sit causa mutatiois corporis. Et istorum dubiorum habet solutio per hanc distinctionem ut vides. et ideo vtrum ista continuatione textus. Et non 2. quod mutatio quam facit cibum sui diminuta quantitate est priuatiue: et per accidens. Nam cibum parue quantitate sumptus non est per se vel positue causa pituitis vel macrefactionis: sicut calidum dissoluitur cum non habet debitam recompensam. Et non 3. augmentum in quantitate cibi semper esse in frigidans dupliciter solet saluari. Unus modus est quod augmentum in quantitate cibi in comparatione ad virtutem semper est in frigidans: et hoc dicitur esse verum: quia hoc augmentum semper est cum multitudine superfluitatis. Sed iudicio meo hoc non est verum. Nam stat plus augeri sanguinem quam superfluitates. Propterea stat superfluitates esse calidas ut nos videmus colericas superfluitates multiplicari in estate et tunc calefacere. Secundus modus est quia cibum multum in frigidat oppilando et calorem suffocando esto quod ex ipso solus sanguis generetur. Modus autem est quia tanta occurrit cordi multitudo sanguinis quod oportet multam partem spirituum a corde expelli. Et quia maior est resistentia in multo sanguine quam in mediocri: ideo et propter resistentiam et paucos presentes spiritus non potest tantus generari quantum generatur ex temperato cibo: et ideo resolutio

*Philosophus dicitur in galina
quod talis multum est
Et per hoc quod totum
tunc. l. aliter quod hoc
est in dicitur*

prioribus et non genitis novis corporibus frigiditas et sequitur ad remanentia aquae et flatibus humiditatis et supfluitatis et digonibus quae resoluuntur nisi esset multae sanguine humiditatis puritas. Augmentum quoque nutritivum est in sanguine diversum est frigiditas. Sed quia in sinocha sine putredine cum multae caliditatis et inflammationis est multitudo sanguinis sine putrefactione: non semper augmentum nutritivum in modo est in frigiditate. Puto ergo supponendum de illo nutritivo quod solum per quantitatem est corporis immutativum: quod de cibo absolute. Puto et intelligendum esse de cibo exteriori et non de sanguine vel solidis humiditatibus: tunc tale augmentum nutritivum in operatione ad virtutem semper est causa indigonis. Indigo autem est causa frigiditatis et multi flatibus. Aliis ergo causis adductis multiplicare nutritivum absolute sumendo. scilicet plus de cibo quam virtus sufficit digerere semper est causa multiplicationis flatibus et non colere: cum colera per supflua decoctioem generatur: ut prima huiusmodi. cap. de humoribus. et isto modo in frigiditate: nisi inde putrefactio sequitur: etiam si multus sanguis generatur: ex nutritivo autem medicinali posset sumi quantitas nimium calefaciens sicut ex alibi. Circa ultimum dictum ubi dicitur quod putredo non accidit nisi per calorem extraneum: et ita ex putrefactione accit calor extraneus. Non quod putrefactio est corruptio prope caliditatis ab aliena caliditate. Et per alienam caliditatem intelligimus omnem caliditatem agentis non intendendo determinatam formam mixti: cum ergo caliditas aliena agit corrumpendo proportionem innatam mixti: ista actio vocatur putrefactio: et dispo illa putredo. Non ergo accit putredo immediate nisi ex caliditate extranea: ab ipsa est provenit calor extraneus. nam omne mixtum isto modo alteratum est alterativum sibi propinquum extranea caliditate: quia iam illam recepit: vapores est ab illo mixto elevati calefactivi sunt eius quod tagunt etc.

Bicemus est quod nutritivum aliud est subtile: aliud est spissum: aliud est rparum. Et subtile quod est illud ex quo sanguis generatur subtilis: et spissum ex quo sanguis generatur grossus: uniuscuiusque autem horum divisionum aut est eius nutritivum multum aut paucum. Exemplum subtilis et multi nutritivi est aqua carnis et vinum et ova sorbilia calefacta: aut tementia. Ista enim multi existunt nutritivi: quoniam plura substantie ipsorum in nutritivum convertitur. Exemplum spissi et pauci nutritivi est casus et caro salita et melongia et his similia. Res enim que ex eis in sanguinem convertitur est paucum. Exemplum subtilis et pauci nutritivi est iuleb et olera que in substantia sui temperata existunt et in sui qualitate. Et ex fructibus maciana et mala granata et que eis similia. et exemplum spissi multi nutritivi est ova lixa et caro vaccina. Cuiusmodi etiam barum dictionum alie sunt que sunt boni chimi: alie sunt que sunt mali chimi. Exemplum subtilis multi nutritivi boni chimi ovorum vitelli et vini et aqua carnis. exemplum subtilis pauci nutritivi et mali chimi pulmo et caro anaguid. exemplum spissi multi nutritivi boni chimi ova lixa et caro annualis agni. Exemplum spissi multi nutritivi mali chimi caro vaccina et caro anaris et caro egna. exemplum spissi pauci nutritivi mali chimi caro salita: in hac autem summa invenies temperativum.

Ponit hic quedam species divisiones nutritivi: et heredit tota parte. Primum quod nutritivum: aliud est subtile: aliud grossum: aliud temperativum: et subtile dicitur ex quo sanguis subtilis aptus est generari: et pro-

portioabiliter grossum et temperativum. Dicitur etiam quod sub quolibet istorum membrorum cadit divisio quod aliud est multi nutritivum: aliud paucum: aliud temperativum in quantitate suppleendum. Exemplum subtilis nutritivi est vinum aqua carnis vitelli ovorum tremetes. Ista dicuntur oia multi nutritivi: quia sunt plura partes eorum in sanguine convertuntur. Exemplum grossi nutritivi et pauci sunt melongia et caro salita et casus: quia ista sunt pauca partes convertuntur in sanguinem vel in nutritivum. Exemplum autem subtilis pauci nutritivi est iuleb olera temperata in sui substantia et qualitate: et poma maciana et mala granata et filia. Exemplum autem spissi multi nutritivi sunt ova lixa et caro vaccina. Dicitur etiam quod in quibuslibet istorum membrorum cadit alia divisio: quia aut est boni chimi aut mali: et exemplum multi subtilis nutritivi boni chimi sunt vinum et aqua carnis: et vitelli ovorum sorbilia. Exemplum autem subtilis modici nutritivi boni chimi sunt lactuce maciana et mala granata. Et per maciana intelliguntur poma dulcia siluestria. Exemplum autem subtilis pauci nutritivi mali chimi sunt pulmo et caro anaguid. i. noniter natoz. Exemplum autem spissi multi nutritivi sunt ova lixa et idurata: non tamen ut humiditatem totam perdidit: et caro agni annualis. Exemplum spissi multi nutritivi mali chimi sunt caro vaccina et caro anatium et caro egna. Exemplum vero spissi pauci nutritivi mali chimi est caro multum salita. Addita ultio quod tu invenies temperativum inter ea que invenitur posita in hac summa exemplorum. Ubi non primo quod aliud est esse aliud multi nutritivi: et aliud est nutritivum esse multe quantitatis. Nam cibus qui sunt plures partes est aptus in sanguinem converti est multi nutritivi: sicut ubi generatur: unus ovorum vitellus. Libet autem tate quantitatis ut non bene digeri possit dicitur nutritivum multum ad expositum sensum sicut multa quantitas pulmo dicitur cibum multum modici nutritivi. Non igitur ova tremetia esse multi nutritivi: et vinum et aqua carnis pro tres additiones et supradictas. Per aquam autem carnis non brodium carni nec illud quod ex assatis carnis exprimitur: sed succum qui ex carne distillat cum in duplici vase sine aqua secum juncta coquitur. Non igitur pro caseum pauci nutritivi precipue intelligimus veterem multum salitum et siccum. Non igitur pro olera temperata in substantia intelligi olera que non multum sunt grossa et dura vel viscosa sicut est lactuca vel borago respectu caulium vel cucurbitarum. Et temperata dicuntur in qualitate: quia non multum a temperamento recedunt: sed tamen maciana ad temperamentum declinat: et granata dulcia non multum precipue inter calidum et frigidum. Non igitur pro ovorum vitelli sunt boni nutritivi albumen est mali nutritivi et viscosi: ut sumitur a Rasi. 3. almanzoriz. caplo de ovo. Non igitur pro caro vaccina cum ponitur multi nutritivi credo intelligi de non ultimate sene: sed incipiente senescere. Illa enim est mali chimi et non vitulus: ut potest colligi: huius capituli de eo quod comeditur et bibit. Non igitur pro nutritivum lactuce ponitur bonum: quia non obstat quod sit frigidum: eius tamen frigiditas facile corrigitur a virtute. Non igitur pro carnes noviter natoz sunt mali nutritivi: quia plures supfluis abundat: cetera pro se patent. Et hec de presenti capitulo dicta sufficiant.

Suma prima dictionis scilicet de pulsu. cuius sunt. 19. capitula. De pulsu. et est sermo uniuersalis. Cap. I.

Rarus est motus receptaculorum spiritus ex diastole et sistole compositus ad regendum spiritum per aerem attractum.

Ista est prima summa doctrine 3. sen 2. p. mi canonis Aui. In qua postquam superius in precedenti parte huiusmodi sen. Aui. determinavit de signis in generali specialiter. Nunc de vna maniera signorum que multum videntur medicum determinat. scilicet de pulsu. Et dividit in partes duas. Nam primo determinat de eo ponendo suam descriptionem et generales conditiones attendendas et observandas in eius perceptione generales etiam pulsuum diversitates. secundo specialiter

o va subilia... qd oba q' arrotatibz g'nduz pnt oba multi... q' abing... galinae lar... q' d'brat... abis... q' quato abis... q' m'liora... q' p'abo... q' ruz... q' ruz... q' ruz... q' ruz...

...no habent...
indiguit...
...in aqua...
pulsu...

fit certius q̄ signum sumptu ab yrina. Et videtur q̄ sic. qz signa sumpta a pulsu sunt ab opationibus. Supra aut ab yrina sūt ab exeuntibus. Ad signa supra ab opationibus sūt prima et p̄seuerantia: nō sic aut illa q̄ sūt sumpta ab exeuntibus: vt sumit cap. p̄mo hui⁹ doctrine. Et idē v̄ sentire Daliab. 7. sue practice. cum dicit. q̄ pulsus est p̄co verus qui multa refert etc.

¶ In oppo^m arguit. qz significatio sumpta a pulsu est magis variabilis: vt p̄z ex gal. i. inductorio pulsu. dicite q̄ nō est adeo parua cā q̄ pulsū nō diuersificet et permutet.

Ad hec dubia r̄ndit. et primo. Ad primū d̄r gal. loco allegato non velle motū esse pulsū cōtinuū vere: sed q̄ p̄tinue. i. in oī nobili parte etatis pulsus est motus: sed nō est sic de iectigatione q̄ non affligit nisi cū interpolatiōib⁹ notabilib⁹: vt p̄stat intelligenti.

¶ Ad 2^m d̄r q̄ pulsus aut sumit p̄ pulsu cordis aut p̄ pulsu arteriarū q̄ sētū i brachio et extremitatib⁹. Si p̄mō pulsus ē magis vtilis q̄ anbelit⁹ cū anbelit⁹ i illū ordiet tanq̄ in finem imediatū p̄ quē fit cordis refrigeriū. Sed si de pulsu arteriarū q̄ tangunt sit sermo: constat q̄ anbelit⁹ est magis vtilis: et hoc voluit gal. loco allegato. ¶ Ex q̄b⁹ p̄z solo ad obiecta cum p̄ anbelitū m̄ris deseruiat fetui i ytero: et i nō h̄ntib⁹ pulmonē aliqd sit refrigerans loco anbelitus.

¶ Ad 3^m d̄r cōcedendo illud d̄ns: et d̄r q̄ dilatatio et restrictio ventriculorū cerebri nō est pulsus p̄prie loquēdo vt h̄ loquimur. Nec cerebri est receptaculū spūs vt hic sumit: qz hic accipit p̄ illo in quo plimū de vitali cōtinet. et ordi nato p̄ncipaliter ad vitalis cōseruationē et generationem. Nec auctoritates allegatē hoc dicūt: cū gal. illū motū loco allegato vocet anbelitū cerebri et nō pulsū.

¶ Ad 4^m negat p̄na prima. Et rō est. qz pulsus inuenit vbi nō ē maior necessitas. Nam et si arterie pulsent p̄ p̄prietatē cōmoditatē. tñ ē p̄pter refrigeriū spūs cordis attrahūt aerem: et in corde maior est semp stante vita necessitas q̄ in aliquo alio membro: vt p̄z ex gal. i. libello de vtilitate pulsus dicente. Et si cordi quidē in frigidato itantū q̄ aial tendat ad p̄nitē intendas et vnū ventriū p̄foras: et p̄cipue fini strū eius ventrē: et digitū tuū intrōmiseris in ipso iā senties in eo calore nimīū excedere q̄ non in ceteris membris pōt inueniri i sua nāli dispōne p̄manētib⁹ qm̄ quātitas vna caloris est cordi sūme modica: et reliq̄ mēbris sūma valde. Ex hoc p̄z q̄ nō solū fm̄ v̄rietatē p̄prie necessitatis variatur pulsus arterie.

¶ Ad 5^m d̄r negado. q̄ nō sufficiēter exprimat finis p̄prie quē est pulsus. Nam nō oī diffinitioe oēs tales fines scōario intētos exprimere: nec fit pulsus nisi p̄prie eū spūs regimē su at p̄ aerē attractū lz ad hūc finē aly q̄nq̄ p̄tingant.

¶ Ad 6^m d̄r q̄ tremor et si sit p̄prie regimē spūs: tñ nō p̄ aerem attractū: quō aut fiat a virtute cum sola iectigatione fiat a solo morbo d̄r q̄ gal. sufficit aliquā iectigationē a solo morbo vel a materia morbi fieri.

¶ Ad 7^m dixit Dinus p̄notado q̄ in p̄paratiōe ad v̄lem dispositionē corpis multe signorū diuersitates inueniuntur: q̄dam. n. significāt sup salutē vel mortē: q̄dā sup spēs morbi: q̄dā sup digestiōne vel indigestiōne. ¶ 2° notat q̄ sig^m esse certius pōt esse scōi: vel i se: vel quo ad medici p̄siderationē. Et tunc r̄ndit q̄ significatio sumpta a pulsu quo ad significandū spēm morbi: vel salutē vel mortē est certior i se: vel significatio supra ab yrina. Hoc p̄bat de salute vel morte: qz pulsus significat sup opationē p̄ncipij vite. Et de spē morbi p̄bat p̄ gal. 2° de criss. dicentē q̄ nulla est certior significatio sup tertiana q̄ pulsus. Si v̄o loq̄mur i cōparatiōe ad medici cognitionē: tūc certior est significatio supra ab yrina: qz significatiōes pulsus sunt occulte et regrunt in medico excellentiā tactiue virtutis et bonitatē imaginatiue. ¶ Jacobus aut r̄ndit absolute q̄ certior est significa-

tio sumpta a pulsu q̄ ab yrina i p̄paratiōe ad dispositiōes sup quib⁹ rā pulsus q̄ yrina h̄z significare. Nam certū est: q̄ sup aliqua dispōne h̄z yrina significare sup q̄ nō significat pulsus: vt v̄bi grā. scabies vesice leuis. Et h̄c p̄clonem p̄bat p̄mo auctē Dalia. supra allegata. 2° qz p̄riantib⁹ indicatione sumpta ab yrina et sumpta a pulsu seq̄ debem⁹ pulsus iudiciū: vt 2° quarti. tractatu 2° de iudicijs sumptis ab yrina. et cap. de iudicijs signorū malorū. Et idē in carmine d̄r yrine fraudes aperit discretio pulsus: certificatq̄ fidem.

¶ Dicit 2° q̄ dispōnes et differentie pulsus q̄bus mediantib⁹ significam⁹ sup corporis dispōne sūt difficilioris cognitiōis apud nos q̄ dispōnes yrine. Et i veritate dixit q̄ Dinus dixit nisi q̄ primā p̄clonē posuit ita v̄lem vt sit falsa. multe. n. sunt dispōnes sup q̄bus significatur ex pulsu et ex yrina i q̄bus est certū iudiciū sūptū ab yrina. Et multe i q̄bus est eō: quēadmodū in apate renū p̄uerso i adubelati: in icteritia i ipregnatiōe. ¶ Credendū est igit q̄ sup aliq̄s dispōnes yrina significat certius q̄ pulsus: et eō sup alias. Sed tñ significatio ḡnalis q̄ membrū est egrū est fortior ex lesiōe opationū. Nam yrina significat egrā vesicaz p̄o quāto significat lesā opationē. v̄n signū sumptū ab yrina simili loture carnis. dixit aui. esse ab opationibus supra ca. primo huius doctrine.

¶ Cōsideratio aut que attendit in pulsu aut est v̄lis aut p̄ricularis fm̄ vnāquāq̄ egritudine. Et nos qdē hic de v̄lib⁹ regulis scie pulsus loquemur: et p̄culares ad loquēdū d̄ egritudibus p̄ricularibus i posterioribus reseruabimus.

¶ Dic dat intētionē sūme hui⁹ dicēs: q̄ cōsideratio q̄ attendit in pulsu est duplex. vna est v̄lis: alia p̄ricularis q̄ attendit fm̄ vnāquāq̄ egritudine. ¶ Dicit 2° q̄ cōsideratio de pulsu i isto loco erit v̄lis: sed p̄ricularis reseruabit postea cum erit loquēdū i p̄riculari de egritudinib⁹: vt i 3° et 4° canōn. ¶ Vbi nō q̄ nō obstāte q̄ qdā p̄ cōsiderationē p̄ricularē intelligat oēm cōsiderationē de pulsu p̄ctam ad d̄terminatā corpis dispōne fm̄ spēm: tñ i v̄itate hoc mō nō intelligit aui. cum in hac sūma determinat de pulsu p̄clonū. et temporū et p̄gnatiū. q̄ sunt dispōnes fm̄ spēs determinate: sed intelligere debemus cōsideratiōes v̄les illas q̄ sūt cōes sanis aut egris: aut egris nō p̄ctis ad aliquā spēm determinatā. Particulares aut q̄ limitant ad aliquā spēm morbi vt hic Aui. dicit. Cōsideratio aut pulsus sanorū d̄r cōis: qz illam oī h̄re i mēte rā p̄ cognitionē sanorū q̄ egrorum.

¶ Bicem^o ergo q̄ q̄sq̄ pulsus ē p̄posit⁹ ex duob⁹ motib⁹ et duabus quietibus. Dis nanq̄ pulsus ex diastole et sistole est p̄positus. Post hoc nō necē ē vt iter oēs duos p̄rios mor⁹ quies i terueniat. Imposse est nāq̄ q̄ mor⁹ vn⁹ alij motui p̄tinuet postq̄ spacio eorū applicat termin⁹ et extremitates in effectu: hoc tñ i scia nāli d̄clarabit. Postq̄ igit hoc ita est ipossibile est quin in vnoquoq̄ pulsu aīq̄ ali⁹ consequat quatuor iterueniant partes. s. mor⁹ duo et quies due. s. mor⁹ eleuationis et quies iter ipsā et d̄p̄ssiōis et mor⁹ d̄p̄ssiōis et quies iter ipsā et eleuationē.

¶ Aui. hic docet ex q̄bus partibus pulsus componit. Et diuidit in duas partes. primo facit hoc. 2° docet quō sistoles sentiat. 2° ibi. (D̄p̄ssiōis.) ¶ P̄rio itēdit istā cōclonē: oīs pulsus est p̄positus ex duob⁹ motib⁹ et duab⁹ q̄tib⁹. p̄bat sic. Ex illis partib⁹ est pulsus compositus quas oī necessario interuenire anteq̄ alius pulsus succedat: sed iste sunt

...ordini...
...d̄r...
pulsus

...pulsus...
...diastole...
...sistole...

duo motus et due quietes. igitur et. Maior pars sunt communes modum loquendi medicorum qui partes totius vocant illas que requirunt per esse totum. Et minor pars. quia pulsus omnis est compositus ex diastole et sistole que sunt duo motus trios. sed inter quos motus trios necessario cadit una pars media. que in omni pulsus antequam alius interveniat oportet esse duos motus dictos et duas quietes. Minor autem que inter quoscunque motus trios cadit quies media. probatur per hoc: quod impossibile est quod unum motum alteri continue postquam unum eorum accidit terminus et extremitas in effectu: et hoc est magis considerandum in scia naturali: et sic tandem sequitur quod in omni pulsus antequam alius interveniat sint necessary duo motus et due partes. Circa istam partem considerandum ut dixi supra in diffinitione que philosophi dicunt pulsus esse aggregatum ex motibus et quietibus: et hoc intendunt ex auctoritate Aristotelis. Quod autem diffinitio superior posita apud eos intelligatur dictus est supra. Alii vero dicunt pulsus esse solum duos motus. scilicet dilatationis et contractionis: et apud illos due partes non sunt partes vere integrantes pulsus et de eius essentia: sed solum duo motus. Et apud hos dicimus pulsus ex quietibus compositum: quia quietes sunt necessarie ad esse pulsus sibi unum succedentium: et hoc largo modo dicimus sanguinem et flumina esse partes corporis humani sed sint inanimati: et iuxta viam communem pili hoc modo sunt partes capitae: ut prima tertia: sunt tamen aliqua primum modum sequentes assignantes hanc rationem que aggregatum ex motibus et quietibus est pulsus et non solum motus: quia pulsus est totalis operatio cordis et arteriarum facta ad spiritum debite evadendum et mundificationem que non est nisi aggregata ex talibus duobus motibus et duabus quietibus: que vltima est quies sequens sistole et precedens diastole sequentes pulsus. Ego autem apud istos non video quod in quiete sequente sistole fiat mundificatio: cum tunc non expellantur fumi vel aer nec evadatur: cum tunc ita calefiat spiritus ut in eius complemento insurgat necessitas evadere. propterea nec semper in pulsus debite evadatur nec mundificabitur spiritus. Nota 2°: quod in pulsus sunt duo motus trios: quia reflexi super eadem lineam ut motus elevacionis et motus depressiois parietum arterie. Nota 3°: quod motuum triorum quidam sunt super eadem lineam rectam sine reflexione: ut si lapis per lineam rectam moveretur sine reflexione vel ad centrum et ultra centrum de directo transiret. Quidam autem tem super eadem lineam circulari: ut si lapis super semicirculi circumferentiam moveretur quoniam ad longam distantiam procyet cuius semicirculi utraque extremitas ad terram terminarentur in plano: et medius punctus esset altissimus. Quoniam autem sunt isti motus trios per reflexionem super eadem lineam. Sic in utroque casu. Quidam sunt a voluntario movente quodammodo non cognoscite. Et itere quidam fiunt non concurrente impedimento extrinseco: quidam autem aliquo impedimento extrinseco concurrente. Exemplum primum. in ista vltima distinctioe: ut cum lapis sursum procyet et permittit redire sine impedimento. Exemplum secundum. ut cum faba sursum piecte supericidit lapis magnus descendens. Nota 4° distinctio. duplur contingit aliquid moveri duobus motibus trios. Uno modo quod utroque illoz moveatur per se. Alio modo quod utroque moveatur vel altero per aliud. Exemplum primum est clarum. Exemplum secundum. ut cum homo in navis ex oriente in occidentem et per primo motu. In his distinctioibus habitis tres invenio modos glossandi et intelligendi illam propositionem hic positam. scilicet. necesse est quod inter quoscunque motus trios cadat quies media. Unus est Marsilius qui convenit cum burleo in scriptis physicorum quod inter quoscunque tales trios motus cadit quies media que non est moveri: et est saltem instantanea. nam per instanti quo incipit moveri motus trios motui primo aut moveatur ambobus aut nullo: quia nullo modo dicendum est quod ambobus ut aristoteles vult. scriptis physicorum. id restat quod nullo: sed istud non oportet durare per tempus: ut ibi arguit burleo. et probatur in multis casibus de faba ascendente: et lapide descendente super eam. Et de violentia nova voluntarie agentis. Et de musca ascendente super lanceam incipientem

videtur magis probatur quod aqua in tempore de huius
filluere.

cadere. Secundus modus est Dini virtualiter hunc modum limitatis. Et est quod non est verus vltimus: sed est bene verus de motibus trios quibus aliquid moveatur per se et non per motum alterius. Nam non est inconveniens quod idem moveatur motibus contrariis. Uno modo per se. Alio modo per motum alterius ut constat in celis qui motu proprio mouentur in motum primi mobilis: quo tamen motu primi mobilis moveatur per accidens continue. Tertius modus est Jacobi de Forlivio qui videtur intelligere Aristoteli hic loqui de quiete temporali: et certe de quiete temporali loquitur Aristoteles scriptis physicorum. vbi vult quod inter quoscunque motus reflexos cadit quies media. et commentator. commento. si. Sed tunc dicit hic doctor debere intelligi de motibus trios reflexis non voluntariis deductis inuamendis et impedimentis extrinsecis. Rationem autem assignat ex naturali philosophia: quia si graue moveatur sursum violenter: tunc si debet deorsum descendere deducto impedimento oportet hanc virtutem minorari intantum quod gravitas illam virtutem excedat: et idem aliquando gravitas illius et virtutes erunt equeles. per illo igitur instanti mobile non moveatur sursum nec deorsum: cum ibi non sit sufficiens proportio gravitatis ad illam virtutem nec econtra: et postquam est per tempus quiescat: quia cum illa virtute sursum trahente resistit medium. Et idem tempus erit antequam super gravitas illa medium et virtutem sit: et idem tempus quiescat. Si autem impedimentum extrinsecum superueniret non oportet quod per tempus quiescat ut cum faba ascendente occurrit lapis molaris cadens.

Mihi vero videtur quod hic modus et si magis sit ad mentem Aristoteli que precedentes in quantum loquitur de quiete temporanea tamen non sit vltimus verus. Nam sepe contingit quod medium non resistit. Nam si lapis procyet in medio quod continue moveatur deorsum: et in primo motus lapidis vel lapis motus versus orientem vel locus que navis in qua est ipse: moveatur versus occidentem vni formiter tardaret motum suum quousque tardius moveatur que navis. Et si ut ad experientiam videmus fieri quotidie ne deest vacuum aqua per canalum egrediens de magno vase statim necessitate vacui cessante revertitur deorsum. Et idem puto quod Aristoteles per motus trios inter quos vult cadere quietem mediam intelligit motus naturales eiusdem mobilis ad terminos per se intetos vltimate a virtute illius mobilis: et hos vocat hic motus quorum spacio applicatur terminus in effectu: et de istis solis procedit ratio Aristoteli et commento scriptis physicorum loco allegato: et sufficit proposito numero: cum tam diastole que sistole sint motus naturales ad determinatos terminos per se intetos a virtute: et tu hoc examina et videbis hec sufficere aristoteli. volenti probare quod non est motus vnus perpetuus per reflexionem super lineam vnam rectam: et quia hec minus distant a medicina non amplius me extendo. Nota 4°: ut subtiliter dixit Dini quies media inter motus que sunt in pulsus non solum interuenit ex necessitate mediandi inter motus contrarios: sed est de intentione nature per fines et utilitates. Nam quies post diastole ordinatur in refrigerium spiritus cum mora frigiditatis aeris permixti cum spiritibus faciat ad illorum infrigidationem: et hec mora est per quietem. Quies autem post sistole et si non deserviat evadentia et mundificationi: deseruit tamen spirituum generationi et augmento caloris in gradu: et idem per fines fiunt quietes a virtute per quod incomode dixit Dinus quod ille quietes possunt dici motus in relatione ad virtutem vitalem: quia sunt operationes eius sic tenere manus rectas et stare dicuntur motus locales a Galieno scriptis de accidenti. et in libello de tremore et iectigatione et spasmo. Et puto quod quilibet sane mentis rationes assignatas de mediatione quietis iudicabit esse meliores que sunt rationes Jacobi sic arguentis: sunt alia applicacionem virtutis facit contractionem: et sunt alia dilatationem. igitur completa dilatatione tempus erit antequam debite applicetur per contractionem. constat enim per villos laterales fieri constrictionem et dilatationem per longitudinales que attractioni deserviuut: et idem stat applicatam esse virtutem: sed non operata fuisse constringendo per non indigere constrictione sed quiete. Nec oportet alias suas rationes adducere.

C Depressiois vero morus apud plurimos medicorum nullo modo sentitur: sed apud alios est cum aut in forti pulsu sua fortitudine sentitur aut in pulsu magno propter elevationem sui: aut in duro propter multam sui refrenationem: aut in tardo propter longinquitatem temporis sui morus. **S.** quoque dixit longo tempore non fuisse sollicitus ex depressione. postea vero non genui tangendo donec ex eo aliquid perciperet et postea illud complevit. nam postea porce pulsus mihi aperte fuerunt. **Q**ui vero ista studuerit ut ego percipiet illud quod persecutus fuit: et hoc fit ita ut dicitur in plurimis tamen dispositionibus depressio non est sensu percepta.

C Dic facit quod dicitur est. Et primo dicit quod motus depressionis apud plurimos medicorum non sentitur. **C** Dicitur secundo quod apud alios contingit sentiri: et hoc est aut in forti pulsu qui sua fortitudine sentitur: aut in magno propter elevationem suam: aut in duro propter suam refrenationem: aut in tardo propter temporis longinquitatem sui motus. **C** Dicitur tertio quod Galenus dixit se longo tempore non fuisse sollicitum de cognitione depressionis: sed postea non quiescit donec de illa aliquid apprehendit et postea complevit cognitionem eius. Nam postea porce pulsus fuerunt aperte: et dicitur quod ista studuerit sicut ipse poterit consequi quod ipse persecutus est. **C** Dicitur quarto quod ista fuit sicut dicitur Galenus tamen in pluribus dispositionibus non sentitur sistoles. **C** Circa quam partem nota primo quod ratio siue motuum antiquorum fuit: quod solum ille morus tactu percipitur: propter quod obm applicat organo tactu aliter et aliter: sed propter motum depressionis recedit obm ab organo et non applicat. id est motus depressionis non sentitur. Isti in minoribus decipiuntur: quod hoc quiescente digito recedat ab organo tactu per depressionem quoniam tamen arteriam digito insequente stat continue sufficiens applicari: propterea hoc recedat a digito: tamen non subito per depressionem cessat eius impressio in digito: imo paulatim et per illam aliter et aliter applicat. Digito. n. propter immetem arteriam: et arteria est non ex toto cadente aliquid modo partes digiti comprimuntur. Et cum arteria incipit stringi incipit quibusdam digiti partibus primo compressis cedere: et illo modo aliter applicat et aliter sentitur recte si vtriusque plenum clausis oculis comprimere et inciperet vter euacuari sentire ipsum sub digito comprimere: et id non sufficiens dixerunt. **C** Nota 2° quod quatuor ponuntur conditiones pulsus facientes ad depressionis cognitionem. Prima est fortitudo pulsus. Et causa est: quod pulsus fortis multum resistit digito comprimenti arteriam: vnde digito est pro parte ab arteria deprimi multum respectu eius quod fit a pulsu debili: et id cum incipit arteria comprimere cessat depressio digiti que erat fortis respectu aliarum: et id sentitur melius quam debilis. **C** 2° est durities pulsus. Et hec est eadem causa. **C** 3° est magnitudo. Et causa est: quod si pulsus sit mollis et magnus et diastole multe parte digiti occurrit arteria: et cum recedit paulatim percipit recessus arterie a digito melius quam si pro suo spacio tetigerit. **C** 4° est tarditas: quod cum non sit prius et percipit est pro mediis aliquid si velociter fieret effugeret cognitionem sue quantitatatis. Tarditas igitur in pulsu et percipit in sistole est causa perceptiois eius. hoc in multis motibus nimia tarditas fit causa occultationis morus: ut patet in quibusdam rotis horologiorum tardi morus. **C** Nota 3° quod dicitur Avicenna in pluribus dispositionibus sistole non est sensu percepta: contra vnde dicitur Galenus de accidentibus causa 2° cum dixit. Inter dilatationem et constrictionem pulsus que dam sequitur quies que sensu percipit nisi cum formiculosus fuerit. Cum igitur ges illa non percipiat nisi motus percipiat: sequitur quod morus constrictionis percipit: nisi cum pulsus fuerit formiculosus: et cum in pluribus dispositionibus non sit formiculosus: sequitur quod vnde plurimum sentietur. **C** Dicitur igitur pro concordia: quod hec ges erat sensu percepta a Galenus sed non in pluribus dispositionibus tangentium et pulsuum. **C** Nota quarto ex quer.

4. colliget. quod oportet debent recte iudicare de motu depressionis habere tria in se. primo cognoscere omnes differentias pulsuum. secundo multo tempore exercitari in eis. tertio quod habet tactum optimum. **I**sta autem in pluribus dispositionibus non inveniuntur.

C Causa vero ob quam statutus fuerit tangere venas brachij et facilitas prebendi ipsum: et quod homo non est sollicitus ut ipsum discooperiat et rectitudo situs ipsius propter rectitudinem cordis et eius quod est iuxta ipsum.

C Dic dicitur causa quare tangitur pulsus in brachio. Et dicitur quod sunt tres. Prima est facilitas prebendi brachium medico. 2^a causa est: quia non est multa cura in brachio discooperiendo siue propter verecundiam siue propter timorem nocumendi. 3^a causa est quod recte respicit arteria brachij aut cor aut quasi. Et potest addi 4^a causa quia in brachio sunt arterie discooperte propter carnis paucitatem in illo loco. Ex quibus sequitur quod rectus et melius iudicium habetur de pulsu per tactum arterie brachij quam per tactum pectoris vel arteriarum thoracis: quod directius respiciunt cor ille brachij quam ille thoracis: et quod in pectore tangimus mediante parte valde grossa et dura propter ossa.

C Et oportet quidem ut sit tactus manu super latus existere: quoniam si manus super vola platea extendatur in latitudine augmentum prebet et ex elevatione diminutionem facit et etiam diminuit ex longitudine et proprie in macilentis: et resupinata augmentat in elevatione et longitudine. **O**portet propterea ut tactus fiat in hora qua ille cuius pulsus est sit ab ira remor et gaudio et exercitio et omnibus passionibus et saturitate que grauedinem facit et fame et dispone relinquendi consuetudines et renouandi vsus. Et oportet etiam ut sit de pulsu experimentum temperati nobilis. ita ut aliquid ei comparetur.

C Dic ponit conditiones obseruandas in tangendo pulsum. Et ut mihi videtur ille conditiones in tangendo pulsum ut cognoscat pulsus qui est regula aliorum. Et iste sunt tres quas hic ponit Avicenna. Prima est quod tactus sit manu lateraliter posita: ita quod pollex sit in superiori parte: et causa est: quod si tangatur manu ex parte supra vola sua pulsus apparet latior et minor alius et minor longus: et si stat manus resupina apparet altior et longior et minus latus. **C** 2^a conditio est quod tangatur dum homo est remor ab omni excellentia passionum anime. scilicet: gaudij: timoris etc. et cum homo non exercitatur aut repletur repletione stringente: aut quoniam est renouandi vsus aut relinquendi consuetudines. **C** 3^a conditio est quod sit tactus pulsus hominis temperati nobilis in plene: ut per illi pulsuum reliquis cognoscamus. **C** Nota igitur quod causa prima solet assignari a doctoribus antiquis: quia manu posita super vola arteria in parte inferiori erit: et ideo ad eam currit multus de sanguine et impletur de latitudine et prohibet elevatione pulsus si aut ponit resupina tunc minus generatur virtus: et id elevat in altitudine et addit in longitudine. **C** Dic modus non est verus: quod virtus minime grauat in situ naturalissimo brachij qui est cum brachium stat super latus: ut isti dicunt. 2° non est verus de cursu sanguinis ad arteriam quia non oportet tunc quod hec maxime esset in macilentis. **C** Moderni autem dicunt causa esse quia manu posita super vola comprimatur multum arteria a parte brachij super arteriam que est valde grossa: et id dilatatur arteria et prohibet elevatione eius et longitudo pulsus. **E**t autem quoniam ponit resupina quia parum de carne generat super arteriam et fit pulsus altus et longus. **S**ed dum est super latus est medio modo. Et hoc est falsum: nam caro et ossa non grauant et comprimunt arterias

brachio posito super volam: dūmodo teneatur suspensuz. ¶ 2°: plus grauat cutis sup arteriā cū ē brachiū resupinuz q̄ dum stat lateraliter: qz constat q̄ non comprimit a cute versus profundum brachy: ideo non cresceret altitudo per situz resupina brachy: p̄pterea hoc mō iste varietates plus fierent in habētib⁹ multā carnē q̄ in macilentis: cū cum plus eēt aptum grauare id quod arterie supeminet.

¶ Melius est igitur imaginari q̄ cū man⁹ tenetur super latus tūc brachium est in ei⁹ situ nāli sine tortura. Cum at voluitur sup vola torquei ita vt inde isequat arterie tortura: ideo in illa sit pars arterie iuxta rasettā latior 2 min⁹ alta vt notuit experiētia. Sed quando non ccontra ponitur brachium resupina manu: tunc in loco dicto ex tortura arterie accidit contrariū. s. q̄ sit arteria eleuata in altum: et stricta in latū. vnde fit q̄ sentit longus pulsus in brachio recte si hēmus intestinū vacuum a re corpulenta: sed aere plenu 2 torqueamus inueniemus i quadā parte latificari 2 in alia eleuari: 2 pro hoc ista sufficiunt. Maxime aut aparet hoc in macilentis: qz arteria nō cōstricta a multa carne magis mutat in eis situm suū ex tortura in cubito q̄ in multam carnē habentibus in quibus arteria in pprio situ tenet iuxta manum p̄pter constringentiā circumdantia.

¶ Circa scōdam condiōem attende q̄ non ē mens Auic. q̄ nullo mō debz medic⁹ considerare pulsum illoz q̄ alterati sunt aliquo modoz. Nā infra docebit pulsus istorum accidentium cognoscere: sed est eius intentio q̄ i humido in mente modū pulsus qui est regula alioz debem⁹ tangere in boie nō pmutato vebemēter ab aliquo dictoz accidentiū: 2 sic de tertia condiōne ē dicendū: q̄ consideratio pulsus tempati ad hunc finē dz esse. ¶ Ex quo pz q̄ ex pte eius cuius pulsus tangit. Dic tangunt sufficienter 2 condiōes regite ad habendū regulā oium pulsum i mēte. Sicut n. tempatus non alteratus ē regula in cōplexiōe oium alioz: ita pulsus eius ē alioz pulsum regula cōplexione cuius dicūt: aut magni: aut parui: aut aliarū denoiatōnū: 2 iō condiōes quedā que hic addūtur a quibusda3 doctorib⁹ auctoritate Egidy nō sunt ad supplendū Auic. descim in pposito suo. Nam primo dz q̄ debemus pulsum boium distemporū in nāli dispōne tangere: 2 hoc ē vtz p cognoscendo eorum pternāles dispōnes: nō pro regula vli oium alioz pulsum qūo loquitur hic Auic. ¶ Scōdo dicit q̄ non statim cū ad infirmū vadimus debemus tangere pulsum: qz forte verecūdia vel gaudio vel alia passione pmutatur in aduetu medici: 2 hec reducitur ad scōdam condiōem suprapositā. ¶ 3° addit qz non statim duab⁹ aut tribus percussionib⁹ perceptis. Dimittam⁹ qd ē verissimū: sed in egris fit istud ad p̄cipiendū diuersitatē q̄ qniz nō nisi in centesima percussione p̄cipit sicut in pulsu quietem habēte sepissime sum expertus: sed ista p̄prehendit i verbo consideratio. Nā si dz eē consideratio bona 2 reā illa non hēbitur nisi multotiens tangam⁹ 2 multuz expectemus. ¶ 4° dicitur q̄ man⁹ sinistra medici sustētet brachū: que p̄ditio ē vā in infirmis ne ex debilitate tremendo corrūpatur iudiciū medici: sed in pposito nō ē necessaria: qz tēpatas non hz hāc debilitatem. ¶ 5° addit q̄ caueat ne egrotans hēat arteriam constrictā: 2 hoc ē vtz 2 datur intelligi per primā condiōem. ¶ 6° addit q̄ primo leuiter cōprimat arteria. 2° fortius paulatim quousqz videamus in quo mō cōpressionis maxime in digitis imprimat: 2 in illo p̄stam⁹: 2 ista ē ex parte medici tangentis. ¶ 7° additur q̄ medicus sit sanus. ista ē ex pte medici tangentis 2 non tacti. Sufficienter igit tetigit 2 condiōes attendēdas in illo qui tangitur nō p oī pulsu sed p pulsu equali qui est vli 2 alioz regula.

Circa tamen hec decē cadūt aliqua dubia. -Pri^mo quia Auic. in hac summa videt suis

se supflu⁹ aut diminutus. Nam si non intēdit de pulsibus morboz determinate supflue determinauit de pulsu dolozum 2 apatum. Si aut ḡnalerit et de pulsibus morboz determinare intēdebat: constat q̄ fuit diminut⁹: quia nō determinauit de pulsib⁹ febriz nec i ḡnali nec i spālī nec de pulsibus: vulnerum.

¶ Scōm dubium. qz dcm est supra q̄ nā intēdit quietez determinati t̄pis quē admodū 2 motus s̄m finis exigētia. ¶ Contra. ex hoc sequitur q̄ stantibus causis cōtentiuis pulsuuz oīno silibus: nō tñ inde alys deductis extrinsecis impedimētis pulsus differentiē silēs puenirent: nōs iposibile: vt dicem⁹ infra: 2 probat q̄ nā: supposito q̄ in sorte 2 platione vtutes sint eque fortes 2 necessitates euentādi 2 mūdificādi equales: 2 instra eque obedientia: sed in sorte causa incitans ad quietez pulsus sit fortior q̄ in platione: 2 sint in constricto eē arterie vtriusqz eque primo: 2 sequit̄ tota conclusio: vt constat: qz ges erit longior in sorte. 2 iō pulsus rarior. ¶ Sequeret̄ scōdo q̄ nō q̄ncūqz insurgit in corde vel arteryis necessitas efficax euentādi cōstāte v̄tute 2 obediente instrō fit vel incipit fieri diastoles dōducto impedimento.

¶ Tertū dubiū. quia nō vt q̄ sistoles sit quoquo modo a nobis tactu perceptibil. Nā per sistolē arteria recedit ab organo tactus 2 nō de nouo p̄tibus alys tactus occurrit: iō nō sentitur: p̄pterea aut in sentiēdo digitus comprimeret̄ vt sequat̄ arteriam aut nō. si nō. tūc nō vt quō motus sentiatur partiū separataz a digito. si sic. aut eque velociter: aut velocius aut tardius: si tardius ita nō sentit ac si non sequeret̄ digitus arteriā. si precise eque velociter: tūc p̄cise eodē mō applicaret̄ digito: et sic non appareret moueri tactui: si velocius ita motus digiti cōfunderet motū arterie 2 p̄ueniret illuz: 2 sic illius pprium motū nō sentiret.

¶ Ad primū dz q̄ de pulsibus febriz dedit ḡnales reglas cum dixit pulsus complexionū. Vulnera aut non mutant pulsum perseuerāter nisi aut pp apostēata ipā: aut p̄pter malaz complexionē aut debilitatē virtutis: 2 iō de illis nō fuit oportunū hic d̄terminare: s3 apostēata hnt spālē modū permutationis 2 dolor. ¶ Ad scōm conceditur conclusio que ē apud oēm viam est concedēda: puta si in pn^o dilatationis arterie sortis sit in eo maior necessitas euentādi q̄ in arteria plationis in p̄ncipio sue dilatationis: sed p̄ min⁹ q̄ excedat necessitas euentādi in p̄ncipio diastoles sortis suamet necessitatē in p̄ncipio quietis post sistolem.

¶ Ad tertium dicitur q̄ sistoles sentitur per accidēs a tactu nō per se sicut tangit man⁹ socratis aut filij tui.

¶ Amplius dicemus q̄ genera ex quibus medici pulsus dispositionem cognoscunt scōm q̄ ipsi referunt sunt decez q̄uis eis fuerit necessarium vt potuissent ea nouem. Genus quidem quod est sumptum ex quātitate diastoles: et genus quod est sumptum ex qualitate percussionis vene in digitos: 2 genus quod est sumptuz ex tēpore cuiusqz motionis: 2 genus quod est sumptum ex essentia instrumenti. Et genus quod est sumptuz ex eius euacuatiōe aut repletionē 2 genus quod est sumptum ex caliditate tactus ipsius aut frigiditate: 2 genus quod est sumptuz ex tempore quietis: 2 genus quod est sumptum ex pulsu equalitate aut diuersitate: 2 gen⁹ quod est sumptum ex eius ordinatione in diuersitate sui aut inordinationē: 2 genus quod est sumptum ex pondere.

hanc rāg x̄p̄ti
dicit quodidit rāgū
h̄puz sui dmi
m̄z rāg h̄b̄f̄im̄
v̄iḡ rāg nāllim̄
v̄ois ḡnos̄r̄t̄

C
m
ra
ra
C
su
re
pri
su
fū
tu
fi
te
de
ab
gen
C
illu
tur
suer
nō
a gb
riali
tant
pos
trib
spof
plur
do: f
litie
q̄ di
bec
tant
tione
tent
a qu
litat
Si p̄
gnun
mota
sus
sus
ne pa
2 eru
cōdit
te p̄r
mod
plent
quāti
nō ita
ment
natio
sigilla
C
tatib
do
nē p̄
C
in. io. p
alie p̄
variet
spēs.
2° ibi
q̄ gen
diam

Dec est 6^a pars huius capituli. in qua ponit rationes a quibus sumuntur genera pulsuum. et non sumitur hic genus proprie: sed per generale seu communi ratione. et dividitur in duas partes: quia primo has enumerat. 2° sigillatim exequitur. ibi 2^a (Generis vero quantitatis.)

Dicit primo quod genera ex quibus cognoscuntur dispositiones pulsuum sunt. io. 53 quod dixerunt medici quibus sit necessarium eis dicere quod sufficiunt novae. Dicit 2° quod haec sunt illa. io. genera. primum est genus sumptum ex quantitate diastoles. secundum est genus sumptum ex qualitate percussione vene in digitos. tertium est genus sumptum ex tempore utriusque motus componetis pulsuum. quartum sumptum est eentia et modo substantie instrumenti. scilicet arterie quod sit dura aut mollis. quintum est sumptum a plenitudine vel vacuitate instrumenti. i. arterie. sextum a qualitate tangibili prima in arteria considerata. septimum a tempore getis. puta frequens et rarus. octavum ab equalitate et unequalitate partium pulsuum ad invicem. nonum genus sumitur ab ordine et iordinatione. decimum a pondere.

Nota igitur primo. quod omnis pulsus iordinatus est unequalis: et ideo illud genus quod ab ordinatione vel iordinatione sumitur pertinetur sub pulsuum equali vel diverso. Non obstante tamen quod isti posuerunt genera decem tamen nonum comprehenditur sub octavo: et ita non nisi 9. sunt necessaria.

Nota 2°. quod istarum dispositionum a quibus sumuntur genera pulsuum: quaedam concomitantur pulsuum essentialiter quaedam accidentia. Et illa dicuntur essentialiter concomitantia quae ipsum sequuntur et conveniunt sibi. puta est motus ille compositus cum interpositis getibus. Illa vero dicuntur accidentia attribui pulsuum quae sibi attribuuntur ratione alicuius accidentalis dispositionis iuente in organo vel in instrumento eius. Exemplum primi. ut velocitas: tarditas: magnitudo: puitas: spissitudo: fortitudo: equalitas. Exemplum secundi. sicut durities: molities: caliditas: frigiditas: plenitudo: vacuitas. Ex quibus appetuntur dispositiones essentialiter pulsuum concomitantes a quibus genera haec sumuntur sunt. 7. Nam tres assignavi accidentia concomitantes. Nam aut sufficiuntia hoc modo haberi potest. Iste dispositiones aut sunt accepte ab accidentia aut essentialiter concomitantibus. Si ab essentialiter hoc est tripliciter: quia vel sumuntur a quantitate virtutis ad modum Averoy 4° colliger. vel a qualitate percussione: ut hic Avic. aut a quantitate dimensionum. Si primum est fortis vel debilis. Si secundum est pertinens ad magnum et parvum. Si tertium aut est sumptum a tempore mesurante motum: et sic est velox et tardus aut a quantitate quietis: et est spissus et rarus aut a proportione partium: tunc est equalis aut diversus sub quo est ordinatus et iordinatus.

Si vero a proportione partium ad illius habitudinem in quo pulsus invenitur: et sic est podus et erunt sex principales subintellecta septima.

Si vero sint conditiones non essentialiter concomitantes: tunc aut sumitur a qualitate prima tangibili in instrumento: et est calidus aut frigidus aut a modo subiecte: tunc est durus aut mollis aut a contento et est plenus et vacuus.

Nota 3°. quod unum genus dicitur sumptum a quantitate diastoles. scilicet magnitudo diastoles aut puitas: sed non ita intelligatur quod etiam a quantitate sistoles sumatur: ut in commento pulsuum. ca. de pulsuum somni sumitur a Gal. ut hic nominavit diastole tanquam notioze. Reliqua sunt in sequentibus sigillatim declaranda.

Genus vero quantitatis pulsus significatur ex quantitatibus suorum trium diametrorum quae sunt ipsius longitudo et latitudo et eius profunditas. sunt ergo in eo novae pulsus disponentes simplices et compositae.

Hic exequitur sigillatim de dictis generibus. Et dividitur in. io. partes secundum quod. io. genera sunt. 2^a ibi (Generis vero) Et alie partes patebunt. prima in tres. primo ostendit novae sumantur varietates et significatioes in isto genere et numerat simplices species. et sigillatim declarat. 3° de compositis determinat species. 2^a ibi (Et novae gdem) 3^a ibi (Compositarum) Dicit primo quod genus pulsuum quod sumitur ex quantitate significatur quantitate suorum diametrorum. scilicet longitudinis: latitudinis: et profunditatis. Dicit

2° quod ex hoc sequitur quod in hoc genere sunt novae species pulsus simplicis: et sunt etiam compositae alie. Nota igitur primo. quod spatium descriptum ab arteria in pulsuum est corporeum: et ideo ex eo sunt tres dimensiones quae Avic. hic vocat diametros. Nam primo in diastole imaginamur spatium iter locum ubi est arteria quae est in stricto esse et locum ad quem venit per dilatationem versus domesticum brachium et versus digitum tangentem: et hoc spatium dicimus profunditatem vel altitudinem in pulsuum. 2° imaginamur spatium a loco ubi est paries arterie in stricto esse et situm ubi sunt parietes arterie in dilatato esse versus utriusque focile brachium: et hanc distantiam iter utriusque dicimus latitudinem. 3° imaginamur secundum brachium longitudinem per quantum spatium potest percipi pulsuum horum sui motus: et hanc totam distantiam dicimus longitudinem: unde licet tota arteria dilatae secundum totam suam longitudinem non dicimus totam arterie longitudinem esse longitudinem pulsus: sed longitudinis eius tamen quod sentitur in brachio. Et ab harum trium diametrorum quantitatibus quod infra dicam sumuntur pulsus in hoc genere species.

Nota 2°. quod causa quae sunt novae simplices species vel differentie est: quia in vnaquaque istarum trium diametrorum contingit pulsuum aut equari temperato aut excedere temperatum aut deficere ab illo: et ideo respectu vniuscuiusque istarum tres fuerunt simplices differentie.

Nota 3°. quod hic triplex invenitur species. vna dicitur. Sunt igitur in eo novae pulsus differentie et novae compositae et illa est corrupta et falsa quia plures novae sunt compositae. 2^a dicitur novae simplices et compositae non ponendo numerum compositarum: et haec est comior et verior: quia vltra simplices invenitur compositae. In 3^a vero species quae invenitur ponitur numerus compositarum. et dicitur. 27. compositae. Et si ita dicatur est vera: ut potest colligi a Gal. in libello de diversis pulsuum: et tu combinando potes illas colligere coniungendo primo longum et latum et variando profunditatem tribus modis. 3° longum et mediocrem iter strictum et latum variando ite profunditatem tribus modis: et sic erunt novem cum longitudine: et novae cum brevitate compositae: et novae cum mediocritate et non plures erunt. igitur. 27.

Et novae quae simplices sunt longus curvus et mediocris et latus et strictus et mediocris et profundus aptus et mediocris. Longus autem ille est cuius partes in longitudine plus sentiuntur quam naturalis absolute quae est per certo eius quae complexionem habet temperatam aut naturalis quae est eius quae huic est propinquus: et est temperatus cui est propinquus. et tu quae iam propinquus sciisti differentiam iter eos. Curvus vero est eius contrarius. et iter eos est mediocris. et tu quae indicabis secundum hanc regulam in sex quae remanserunt.

Hic exequitur de simplicibus. Et primo narrat de speciebus sumptis a quantitate simplici. 2° specialiter illas declarat. ibi 2^a (Longius autem.) Dicit primo quod novae species simplices sunt longus: certus et mediocris. Alius profundus et mediocris.

De 2^a parte dicit quod longus est ille quae sentitur in longitudine plus quam naturalis absolute. Et ille naturalis absolute per certo illius quae habet complexionem temperatam. Aut longus dicitur ille quae sentitur magis quam ille quae est naturalis: sed non absolute. Et iste est illius quae est propinquus huic. scilicet tato. Et tu iam sciisti diametrum iter illum quae est temperatus et illum quae est vicinus tato. Certus autem est huic certus et mediocris est medius iter eos.

Dicit 2° quod simili modo tu poteris habere regulam iudicare quae sunt descriptiones ponende in sex diversis simplicibus quae remanserunt. Circa istam partem non primo quod iste diversae dicuntur simplices disponentes pulsus: quia sumentes denotationem in quantitate: ut sic solus ab vna diametro sumuntur et est dicuntur compositae.

Nota 2°. quod quia in quilibet trium diametrorum contingit aut mediocritas in pulsuum aut excessus aut defectus: in eo cum tres sint diametri novae causantur pulsuum simplicium disponentes.

Nota 3°. quod pulsus quae denotant aliquod

Sen. II.

extremay dispositionū dicit talis cōparatiōe pulsus nālis in dispositione illa. Nālis autē ad quez cōparat pōt eē duobus modis. Aut nālis absolute. i. nālisimus: aut nālis. i. cōueniens corpori pax a tēperamēto pmutato sicut ē sanum et multū. Et iō dixit Aui. q. pulsus longus cui ptes in lōgitudine magis sentiunt q. nālis absolute q. f. naturalis absolute ē illius q. p. certo hz complexionē tēperatam aut nālis supple nō absolute. sed q. ē illius q. hz cōplexionē tēpato vicinam. ¶ Nō 4°. q. qz nā et regula oīum lapsar. cōplexionem ē cōplexio tēpata: iō pulsus dispositio fm quez pprie fit cōparatio alioz ē pulsus tēperati. Et iō dixit Aui. Et est tēperati cui ē ppriū vt cōparatiōe eius dicat longus pulsus aut curtus: et ita itelligat de alyz pulsuum differentys. ¶ Nō 5°. q. nō itelligim⁹ hic tēperatū solū de scōdo mō eqtatatis: sed cū latitudine: et iō etiā in longitudine et magnitudine tēperati pulsus et alyz dīys dare est latitudinē quādam. Ex quo pz fm Aui. mentē nō dici pulsū absolute longū nisi longiorē pulsū tēperati. et dicunt cōiter doctores q. magnitudo diastoles attendit penes trāsitiōē termini nālis in dilatatione. Et s̄r magnitudo sistoles penes trāsitiōē termini nālis in cōstrictione et nō penes spatiū p̄trāsitū a partibus arterie. Sed de his videbit̄ ifra 2c.

Compositay vero ex his simplicib⁹ qdā sunt q. nomē habēt: et quedā q. noie carēt. Ille. n. q. i. longitudine et altitudine et latitudine ē augmentatus vocat magnus: et q. in his oibus est diminutus vocat paru⁹: et q. iter eos existit tēperat⁹. Qui vero in latitudine et altitudine ē augmentatus vocat grossus. et q. in eis est minut⁹ dī subtilis: et q. ē inter eos est equalis.

Determinat de spēbus cōpositis. Et dicit p̄mo q. cōpositarū dispositionū pulsus in quātitate qdā sunt currētes noie sicut q. ē longus et altus: qdā aut sunt q. habent noia sicut ille q. angmētatus ē in trib⁹ diametris. f. longitudine: latitudine et pfunditate: et vocat magn⁹ et pius ē sibi p̄zius et alt⁹ et latus vocat grossus: et subtilis est sibi p̄zius. ¶ Ubi nō. q. iux mentē Sal. in libello de dīys pulsū nō debem⁹ pulsū augmentatū solū in vna diametro dicere magnū absolute: s̄ s̄z diametri rōez diceat aut lōg⁹ aut lat⁹ aut alt⁹. Et magn⁹ absolute dz in qualibz hāz excedere tēpatūz: ita q. pulsus equalis tēperato in alyz diametris. f. altus nō ē magn⁹: sed denominandus altus. ¶ Aliū vō modū qdā dicunt q. pulsus ē magnus q. in oibus diametris excedit temperatū aut actualr aut equialēter: ita q. pulsū in vna diametro excedentē tēperatū actualr ita q. cōputatis oibus tantus est vt valeat in quātitate pulsū maiorē tēpato in aliquanto excessu dicunt illū magnū absolute. Et ad hūc itellectū dicunt hic Aui. fuisse locutum.

Circa presentem partē cadūt aliqua dubia: qz nō vident̄ eē tm̄ decē genera pulsū. P̄mo: qz Aueroys 4°. colliget nō numerat nisi septē. 2°. Aui. dicit q. ē necessariū q. faciant ea nouem.

Secundū dubiū: qz nō vt q. sint nouē spēz pulsus simplicis: cū nullus sit pulsus q. nō cōtineat sub aliq. spēz cōpositay supius noiatay: vt cōstat calculanti.

Tertium dubiū: qz si pulsus nō est longus aut altus aut latus nisi excedat tēperatū in aliquo diametroz: sequit̄ q. si. a. pulsus ē maior. b. q. e. b. sit minor. a. qz stat cū antecēte q. b. nō sit pius: seqt̄ 2°. q. penes recessū a nāli termino magnitudis attendere magnitudo: et sic sequit̄ q. in ifinitū maior tēperato eēt aliq. pulsus finitus: quēadmodū sequit̄ q. ifinite parū magn⁹ est aliq. pulsus maior tēperato qz in ifinite parū aliq. talis excedit tēperatū. ¶ 4°. sequit̄ q. sistoles nō dicere magnā: qz nō lata nec alta. Nā si ē la

Boc. III.

ta aut dī fm latitudinē quaz hz in principio cōstrictionis: et hoc nō aut penes latitudinē quā hāz in fine cōstrictionis: et hoc nō: qz quanto essz maior tanto essz strictior. et ita de altitudine cōstat. ¶ 5°. videt̄ q. si pulsus ē magn⁹ rōne supra dicta q. aliq. est pulsus q. nec ē pius nec magnus: nec mediocris: v̄puta lōgus et strictus aut longus tm̄.

Ad hec dubia respondeat ad p̄mū dī q. in veritate genera pulsū sunt nouē vt Aui. inuit: quozū vnū nō p se sub alio cōtineat et sufficientiā dixim⁹ p̄us. Sal. aut in libello de differentys pulsū posuit ea decē ad maiorē expressionē morozū diuersitatis. vn̄ posuit ordinatū et iordinatū aliud genus. Aueroys aut nō numerat nisi genera eētialia ad modum supra dictū q. sunt septē ad modū Sal. ¶ Ad aliud dī q. nō ē i re aliq. pulsus q. nō sit sub aliq. spēz cōpositay. s̄z tamē spēz simplices differūt a cōpositis: qz stat pulsūz remanere sub eadē spē simplicis: et pmutari in cōpositis. ¶ Ad tertium dī q. vere s̄z Sal. viā: et veterū nō est pulsus magn⁹ aut altus vel longus absolute nisi excedēs tēperatū. Et cōcedit 2°. q. fm locutiones medicoz ad hoc q. vn⁹ pulsus dicitur maior altero nō regit̄ altez eoz: aut vtrūq. esse magnū: sed sufficit q. vterq. ē quātus. Et vn⁹ eoz ē pius alter magnus: aut vnus tēperatus: et alius magn⁹. Aut si vterq. q. est pius vn⁹ ē minor alio: aut si est magn⁹ vnus est maior alio. Si qz tm̄ vellet vocare pulsū magnū modo dictū et se qui pprietate sermonis nō dicit aliq. eē pulsū maiorē tēperato. Et cōcedet p̄babilr q. ifinite parū magn⁹ ē aliq. pulsus supra tēperatum: s̄z nō q. ifinite maior eēt tēperato aliq. pulsus. ¶ Ad quartū dī q. sistoles est alta et nō s̄z latitudinem arterie in principio cōstrictionis nec fm eius latitudinē in fine: sed fm q. transit stringendo se in latitudine terminum temperate sistolis: et ita in altitudine. ¶ Ad vltimū dī q. apud Sal. 9°. est cōcedenda: vt pz in afrozismo penul. secūde pticule. In magnitudine corporis 2c.

Generis at qd ex qualitate percussionis vene in digitos sumptū ē: tres sunt spēz: fortis: et ipe ē q. apud diastoles tactui resistit: et debilis: q. ē ei oppositus. et equalis q. est iter eos.

Dic exequitur de secundo genere dicens q. in genere qd sumitur ex qualitate percussionis vene in digitos sunt tres: sensus: scilicet fortis: debilis: et mediocris. Et fortis ē ille pulsus qui apud diastolem resistit tactui: sed debilis est illi contrarius: et inter eos est mediocris. ¶ Considera igitur primo vt dicit Salie. in de pulsuum differentia. q. in iudicio pulsus fortis sepe medicus errat. nam pulsus magnum putat fortem: quia magnus est motus: et putat pulsū altum fortem: quia multum eleuat arteriam et pulsū durum putat fortem: quia multum resistit comprimēti. Sed vere ille dicitur fortis pulsus qui ex virtutis fortitudine hora eleuationis arterie resistit tactui: modo stat virtutem eleuare arteriam: et tamē debilitat respectu temperati: sicut si puer nitatur manum suam leuare super mensaz velociter vt q. tuoz: et per pedale erit motus magnus veloc. Sed si bos nitatur caput eleuare per quartam pedis et velociter vt duo erit minor et tardior: sed pueri motus erit debilior motu bouis. Nam manu tua facilius poteris eleuationem manus pueri deprimere: sed non ita caput bouis. Et ita medicus debet cum diligentia hec considerare: et ex multo vsu tangendi. In duro autem comprehenditur arterie durities modo ifra dicendo. ¶ Ex quo patet. q. hoc genus sumit̄ ex qlitate percussionis vene in digitos: qz etiā forti⁹ pcutit digitū pulsus fortis q. debilis: esto q. aliq. tardi⁹ et min⁹: sicut si musca velocissime volādo pcutiat faciē tuā: et equ⁹ ambulādo cū suo capite obuiet tuo: forti⁹. n. erit equi percussio s̄z mot⁹ esset minor. ¶ Nota 2°. hūc locū dupliciter exponi. Uno mō ap̄ Dinū: q. ita absolute itelligat vt iā

et littera. Sed p̄ mediocrē nō intelligimus illū q̄ dispōni mediocri corporis est cōueniēs. S; illū q̄ est medi^o inter extremā debilitatē et extremā fortitudinē: et hic nō ē pulsus tēperati corporis vt infra dicit. ¶ Ali^o ē Marsily modus exponēdi q̄ inuit q̄ fortitudo ī pulsu ē duoz modoz. Nā aliqua est fortitudo vera et p̄seuerās: et ista est illa que correspōdet mediocri p̄plexioni: et respectu istī nō intendit Auic. hic q̄ aliquis pulsus sit mediocris. Et de hoc intendit infra: ca^o. de pulsu nāli. Alia est ficta et nō p̄seuerās: et de hac cōtigit aliquā eē extremā: et hoc modo loq̄t̄ h. ¶ Nō q̄ s̄stoles etiā pōt cōprehēdi fortis quāq; arteria nō exsistente dura. Nō tñ hora s̄stoles facilliter cōprimi dīgito: sed q; hoc ē difficillimū: ideo Auic. hoc tacuit: s; sit ita fortitudo in s̄stole sicut in diastole.

¶ Generis quoq; q̄ ex tēpoze cuiusq; motio nis sūptū ē tres sūt spēs veloc; et ē q̄ motū ī breuī tempore cōplet: et tardus ei p̄trarius: et eāq; lis inter eos existens.

¶ Pōne hic spēs ī tertio genere. s. in genere quod sumit̄ ex tēpoze mēsurāte motū. Et dicit q̄ in hoc etiam genere sunt tres spēs. vna ē pulsus veloc; et est ille q̄ ī breuī tempore cōplet motū suū et tardus: et hic est ille q̄ motū ī multo tēpoze cōplet. Et mediocris q̄ medio mō se h; . ¶ Ubi nota hūc locū dupliciter intelligi. quidā. n. absolute intelligit̄ vt hic dicit̄ q̄ velocitas pulsus attēdit̄ penes p̄uitatē tēpozis mēsurātis motū: et tarditas penes magnitudinē siue motus ille fiat sup magno spacio siue sup paruo. et h; hūc modū concedunt q; . a. pulsus est velocior. b. pulsus: tñ b. pulsus ē velocior mot^o q; . a. pulsus: puta vbi. a. pulsus cōpleret motū suū ī medietate hore: et b. ī duab^o tertijs hore sed ī duplo plus de spacio describeret: nūc enī p; cōclusio intelligenti. ¶ Sc̄ds aut̄ modus exponēdi ē q̄ veloc; pulsus est ille cui^o motus cōplet̄ in tēpoze paruo nō absolute: sed motus supra equale spaciū. Nam mot^o velocitas attēdit̄ penes paruitatē tēpozis mēsurātis motū nō absolute: sed ī cōparatiōe ad spaciū. Et s̄m hāc viā nō eēt cōcedēda cōclusio dicta. Et hec secunda iudicio meo est verior et magis ad mentē doctorum. ¶ Nota sc̄do: q̄ sicut apud medicū non dicit̄ pulsus magnus nisi excedēs ī magnitudine tēperatū. Ita nō dicit̄ pulsus veloc; nisi excedēs ī vlocitate tēperatū. Et tu super hoc funda cōclusiones q̄ proportionabiliter eliciunt̄ hic: sicut supra cū de magnitudine loquebamur.

¶ Generis vero q̄ ex essentia istrumēti sumit̄ tres sūt spēs: mollis q̄ ē recipiēs reditū ad interiora: et cōpressiōe facile: et durus q̄ est ei p̄trarius. et inter eos est mediocris.

¶ Nunc declarat species sub genere sumpto ab essentia istrumenti sub quo genere etiā cōtinent species tres: vna est pulsus mollis. Et hic est cū pulsus propter arterie molliem facilliter recipit cōpressionē ad intra. Alia est pulsus durus et est contrarius huic. Alia etiā ē pulsus mediocris qui modo mediocri se h; . ¶ Ubi nō. dupliciter resistere arteriam cōprimenti. Uno mō ratione fortitudinis eleuationis vt in pulsu forti dictū est. Alio modo ratione duriciei arterie. Dic intelligimus de sc̄da resistētia. Nā p̄ima cuz solum est cum hac resistētia sed cū forti p̄cussione vbi secunda non oportet esse cum forti percussione: oportet igit̄ medicum assuescere ī tactu. Et illū pulsū cuius arteria cum p̄cutit videt̄ ad modū carnis dicere mollem. Illū autē cuius ad modū corrigie tense videt̄ dicere durum: vt Gal. in introductorio dixit.

¶ Generis aut̄ q̄ ē sumptū ex eo q̄ p̄t̄t̄ tres

sūt spēs. Plen^o et ipse ē q̄ sentit̄ sicut si in eius foramine eēt hūoz iplēs d̄ quo sollicitant̄. ē vt pure esset. et vacu^o ei h̄ri^o: et iter eos mediocris.

¶ Dic determinat de spēsbus quinti generis dicens: q̄ in hoc genere q̄d sumit̄ a dispositione eius quod cōtinet̄ ī arteria sunt tres species. s. plenus: vacuus: et mediocris. Plenus est ille qui sentit̄ ac si ī foramine. i. in concavitate esset humor replens. ¶ Et de hoc humore sollicitandum est vt pure euacuet̄. Vacuus autē ē ei cōtrarius et medius est inter eos. Ubi nō. q̄ in arteria quando dilatat̄ quandoq; apparet esse ad tactum plenitudo rei humoralis: q; ī ea cōprehēdit̄ multa res grossa. Et quāq; apparet plenitudo rei aeree cognoscit̄ differētia ista tactu sicut vesica plena aere et plena aqua discernunt̄: s; igit̄ nō deē vacuū veri: s; semp pulsus et arteria sit plena: tñ nō sp̄ plena corpoze sensibili ī eo ad modū hūozis. Et de hac plenitudine loquit̄ Auic. et de vacuitate opposita. ¶ Nō sc̄do: q̄ hec plenitudo d; euacuari pure. i. ita vt purificet̄ arteria a tali plenitudine: q; repletio ī arterijs ē deterior pp̄ calorīs fortitudinē: et est periculū suffocatiōis: d; ē cito euacuari pp̄ piculū: et ideo sollicitandum est de eoyt pure euacuetur.

¶ Et generis quidē q̄ ex suo tactu sumptū ē tres sunt species. calidus: et frigidus: et tēpat^o.

¶ Exemplificat de spēsbus sexti generis dicens. q̄ in hoc genere sunt tres species. scilicet calidus: frigidus: et mediocris. Et hi sunt noti.

¶ Generis vero q̄d est sumptū ex tēpoze getis spēs sunt tres. Frequēs et ipse ē in quo tēpus sensitū q̄d existit inter duas p̄cussiones ē breue: q̄ etiā vocatur p̄ns et spissus. et ei cōtrarius rarus q̄ etiā dicit̄ laxus et resolutus et iter eos mediocris: et hoc quidē tēpus ē h; q̄ ex s̄stole cognoscit̄. Si vero s̄stole nullo mō cognita fuerit erit tempus q̄d inter oēs duas diastoles continuatur. et si ipsa cognita fuerit erit secundū duo tempora duozum extremozum.

¶ Determinat de 7° genere dicens. In genere sumpto ex tēpoze cuiusq; quietis sunt tres species. s. frequēs: et ē ille in quo temp^o sensitū inter duos motus est breue: et hic vocatur etiā spissus et ei contrarius q̄ vocat̄ lassus et resolutus et mediocris. Dicit sc̄do: q̄ hoc tempus sensitū inter duos motus est duob^o modis diuersū apud tangentem s̄m q̄ tangens p̄cipit s̄stolē aut non percipit. Nam in eo q̄ non p̄cipit s̄stolē totū tempus est inter vnam p̄cussionē et reliquā siue inter duas diastoles: ita q̄ si hoc tempus est magnum pulsus est rarus apud nō p̄cipiētē s̄stolē: et si temp^o est paruum pulsus est spissus. Si aut̄ quis cognouerit s̄stolē: tunc pulsus dicit̄ spissus aut rarus s̄m duo tempora duarum quietū in pulsu perceptaz. ¶ Nota igit̄ p̄ grossis medicis differentia iter pulsū velocē et spissū. Nam pulsus dicit̄ veloc; rōne paruitatis tēpozis in quo ē mot^o: et dicit̄ spissus ratiōe paruitatis tēpozis quietis. nā formicam tarde ambulante ad locū: et ab illo cito recedente dicimus frequenter redire. S; irundinez velociter volante et multū in nido gescante dicimus raro redire. ¶ Et tu ex isto potes ostēdere q̄ possibile est vnū pulsū esse alio multū frequentiorē: et tamē in eodez tēpoze multum pauciorib^o vicibus pulsantem. Ubi non obstante paruitate temporum quietis tēpoza motus sunt multum maiorā. ¶ Nota 2°. q̄ nō incōuenit vnū in eundē pulsū apud vnū tangentē esse rarū: et apud alium esse frequētē. vbi. n. totū tempus iter duas s̄stoles sit maius tempera.

Sen. II.

to p. a. sed tempus sistolis sit maius sistole mediocri plusq̄
per. a. verificatur s̄ de duobus: quorum vnus percipiat
sistolem: alius non percipiat.

¶ **S**ensus vero qd̄ ē sumptū ex eqlitate z diuer-
sitate ē aut egle aut diuersus. s. ieq̄le. z hoc qd̄
ē p̄ cōparationē similitudinis: aut dissimilitudinis
pulsuum: aut partium vnus pulsus aut vnus
partis pulsus in quinq; rebus: magnitudine z
paruitate: aut fortitudine z debilitate: z velo-
citate z tarditate: spissitudine aut raritate: duri-
tie z mollitie: donec contingit q̄ vnus pulsus
ē postrem⁹ sue diastoles citi⁹ pp̄ uehementem
calorē. aut debilioz pp̄ debilitatē. Quz si volueris
dilatabis sermonē z p̄siderabis ieq̄litate z di-
uersitate ī trib⁹ generib⁹ p̄dicis alias pres. s̄ cō-
siderationū fortitudo ad istas reducta ē. Pul-
sus vero eglis absolute ē ille q̄ ī oib⁹ ē eglis q̄ si
ī aliquo eoz solo fuerit eglis eo solo dicet̄ egl-
lis: sicut si dicerem⁹ equalē ī virtute aut eglez in
velocitate. z sicut diuersus ē ille q̄ nō ē equalis
aut absolute aut in aliqua re.

¶ **N**unc notificat octauū generis sp̄s. Et dicit q̄tuor. Pri-
mū ē q̄ in h̄ genere sunt due sp̄s p̄ie. s. eglis z diuersus.

¶ **D**icit 2⁹ q̄ illa equalitas vel diuersitas ē p̄ cōparationē
similitudinis z dissimilitudinis aut pluriū pulsuum adinuicē
aut pluriū partium vnū pulsus aut vnū partis vnū pulsus.
Et hoc ī. s. rebus. s. aut ī magnitudine z paruitate: aut ī fortitu-
dine z debilitate: aut in velocitate z tarditate: aut in fre-
quētia z raritate: aut durtie z mollitie. Et h̄ q̄ d̄r̄ cōside-
rat̄ cōparatio similitudinis ī vna parte vnū pulsus: z ideo qz
ista p̄siderant̄ donec pueniat̄ ad cognoscendū q̄ p̄tingit
q̄ vnū pulsus z vnū partis eiusdē ē extremū sue diastoles
citius pp̄ uehementiā necessitatē aut debilius pp̄ter sup-
uenientē debilitatē. ¶ **D**icit 3⁹ q̄ si tu volueris dilatabis
sermonē z p̄siderabis ieq̄litate z diuersitate in illis trib⁹
generib⁹ dictis alias pres. s̄: tñ fortitudo p̄siderationū
ad istas reductā. ¶ **D**icit 4⁹ q̄ pulsus eglis absolute ē ille
q̄ in oib⁹ p̄dictis ē equalis. Et si ī aliq̄ istoz fuerit equalis
solūmō: tūc ī eo solūmodo dicet̄ eglis: vt si dicerem⁹ eglē
in virtute aut eglē ī velocitate. Et sicut diuersus pulsus est q̄
nō ē eglis aut absolute aut ī aliq̄ re. ¶ **C**irca primū attē-
de q̄ ī respectu eglitatis nō ponunt̄ ī pulsu duo extrema
diuersaz denotationū: sed vnū. s. diuersitas simpliciter: sp̄-
ent̄ diuersitas ī suscipiēte dispositionē magis z min⁹ ē per
hoc q̄ in vno ē plus: z in alio ē minus: z ideo ī omni ieq̄li-
tate ē plus z min⁹. ¶ **N**ō circa vnū dictū q̄ pulsus dicet̄
diuersus z eglis p̄ cōparationē alioz ī pulsu iuentoz: z hoc
trib⁹ modis: vnū cōparādo vnū pulsus alteri pulsui. 2⁹ cō-
parādo diuersas ptes eiusdē pulsus adinuicē. 3⁹ cōparādo
vnā ptes vnus pulsus sibi ipsi quo ad diuersa in ea. Exē-
plū primi. sicut si cōparem⁹ diastolē vnā alteri diastoli.
Exēplū secūdi. sicut si cōparem⁹ partē vnū diastolis que
correspondet vnī digito alteri pti q̄ correspondet alteri digito.
Exēplū tertij. sicut si cōparem⁹ vnā partem diastolis sub
vno digito sibi met quo ad principū z finē. Ea igit̄ q̄ cōpa-
rant̄ ī pulsus eglitate vel diuersitate: aut sunt diuersi mo-
tus aut diuersa ptes eiusdē pulsus correspondētes diuersis
digitis aut vna p̄ vnū pulsus: s̄ scōm diuersa eius tēpora
Ex q̄bus collige simul ēt cū bis que dicunt̄ ifra in capitu-
lo sequētī: q̄ nō denomiāt̄ pulsus diuersus ex cōparatio-
ne sistolis ad diastolē vel tēporis getis ad tēpus mor⁹ vel

Doc. III.

tēporū getis adinuicē. ¶ **N**ō 2⁹ circa hoc q̄ illa ī q̄b⁹ hec
cōparant̄ dicēdo pulsus eglē vel diuersus sunt sp̄s q̄nq;
genēz nominatoz ī textu: s̄ in alijs etiā possint cōparari
vt ifra dicet̄. ¶ **N**ō 3⁹ q̄ illa pars donec cōtingit q̄ vnus
pulsus zc. pōt̄ exponi duob⁹ modis. vnus ē q̄ vnū pulsus
postrem⁹ id ē sequēs aliū sue diastoles. i. ī sua diastole est
citius. i. velocior pp̄ter uehementē calorē aut debilioz p̄-
pter vtutis debilitatē. Et ista ps̄ ē exēplificatio p̄ie. s. cō-
paratiōis pluriū pulsuum adinuicē. 2⁹ mō potest̄ itelligi q̄
sit exēplū diuersi pulsus ī vna parte vnus pulsus. Et sensus
est iste. Donec cōtingit. i. sicut cōtingit q̄ vnus pulsus
est postremus sue diastoles citior. i. velocior pp̄ter uehē-
mentiā caliditatis aut debilioz pp̄ter debilitatē: z hoc se-
cundū plus mihi placet. Nā h̄az diuersitatuz manerēs
habebis ifra. ¶ **C**irca tertij dictū cōsidera q̄ dupliciter
potest̄ exponi. vno modo cōparādo ad id qd̄ imediate ē
dictū. s. donec contingit zc. Et erit sensus q̄ si tu volueris
dilatāre sermonē in exēplis potes p̄siderare alias partes:
id est alias cōsideratiōes ī tribus dictis generibus supplē
de quib⁹ nō est exēplificatū de velocitate z de fortitudine
z nō de quātitate aut frequētia aut durtie: z ideo in istis
tribus generib⁹ p̄dictis poteris etiā exemplificāre. ¶ 2⁹
pōt̄ itelligi q̄ dicit de generib⁹ in q̄bus p̄siderat̄ eglitas
z diuersitas. Et erit sensus q̄ si tu voles poteris p̄sidera-
re alias pres. i. alios modos cōparationū ī trib⁹ dictis ge-
nerib⁹ alijs ab istis q̄nq;. Nā supra noiata fuerūt decē ge-
nera: z ī isto octauo nō cadit cōparatio vt dicat̄ pulsus egl
aut diuersus. Nec in 9⁹ qd̄ sub isto 8⁹ continet̄. ergo restat
q̄ solū pōt̄ cadere in octo generib⁹ ista cōparatio de q̄bus
fuerūt noiata quinq; z ideo tria remāserūt in q̄bus pote-
ris dilatāre sermonē. s. calidus z frigidus zc. plenus z va-
cu⁹ z pōdus: z h̄ac scōaz puto viorē. ¶ **E**x 4⁹ aut dicto po-
tes cōprehēdere q̄ stat aliquē eē pulsus q̄ nec absolute ē
eql̄ nec absolute ē diuersus. ¶ **C**irca oia tñ attēde q̄ ī pul-
su eglī nō o3 eglī ptes eiusdē pulsus iuicē: ita q̄ tēpora ge-
tis sint eglia vel velocitates duoz motuū sint egles. Nā
ī rei vitate vt sumit̄ ex Gal. ī libello d̄ vtilitate pulsus ges
sequēs p̄strictionē ē diuturnioz q̄ ges sequēs dilatationē
ī nālī dispositionē sic ī hanelitu māifestū ē. ¶ **E**x q̄ sequit̄
s̄ Jacobū circa hūc locū nō vere dixisse pulsū cui⁹ vna q̄
es nō ē alteri eglis eē diuersus. s̄ dāt̄ at sup̄ h̄ q̄ cū Auic.
dic̄ q̄ pulsus ē diuersus ex cōparatiōe similitudinis aut dissimili-
tudinis partium vnū pulsus: h̄ nō pōt̄ itelligi nisi getē ad q̄
etez cōparādo aut sistolē z diastolē qd̄ fundamentū ē fal-
lax cū partes diuersas vnū pulsus dicat̄ Auic. partes eius-
dē diastolis diuersis digitis correspondētes: vt p3 sequēti-
ca. ¶ **E**t tu ex h̄ vides solutionē quorūdā falsoz sophis-
matū: puta q̄ ī ql̄ lapsa p̄plone simplici alijs deducti eēt
pulsus diuersus vt ī hūda tñ ē maior sistoles q̄ diastoles:
z ī calida tñ maior diastoles q̄ sistoles: nā pstat ex dictis
q̄ ista iequalitas non facit pulsus diuersum.

¶ **S**ensus aut qd̄ ex ordiatiōe z iordiatiōe sum-
ptū est duas h3 sp̄s: diuerse ordiat⁹: z diuer-
se iordiat⁹. Ordinat⁹ at ē ille cui⁹ diuersitas h3
ordinē p̄uatū sup̄ quē trāsit. z ē h3 duos mo-
dos: aut ordiat⁹ absolute: z ē cū totū illd̄ qd̄ ex
eo puenit nō h3 nisi tñ diuersitatē vnā. aut or-
dinat⁹ q̄ ē pp̄rie: z ip̄e ē q̄ h3 duas diuersitates
aut ples sic si ibi ess̄ circulus z ali⁹ circul⁹ ab
eo diuersus: s̄ abo ad suū redirēt ordinē: sic si
ess̄ vnū circul⁹. z iordiat⁹ ē q̄ est ei h̄z. Quz
certificaueris iuenies q̄ h̄ decimū gen⁹ est sic
esset noui gnis species it̄as sub inequali.

Declarat nonū gen^o dicens q̄ in hoc genere sunt due species: vna ē ordinatus. Alia est pulsus iordinatus. **D**icit z^o. et ille ē ordinatus cui^o diuersitas h̄z ordinē cōseruatū super quē transit: et hoc ē duob^o modis. vnus ē vt pulsus dicatur absolute ordinatus: q̄n. s. nō h̄z diuersitatē vnā: aut ē ordinatus cū h̄z duas diuersitates vel plures sicut si eēt circulus aut alius circulus diuersus a p̄mo ita q̄ ambo ad suum ordinē redirēt: iordinatus aut ē ei cōtrarius. **D**icit z^o. si bene cōsiderabis iuenies q̄ hoc decimū gen^o ē sicut spēs noni itrans sub equali: siue diuerso. Dicit aut^o decimū non Auic. narratione: sed Gal. et tu ex hoc collige q̄ oīs pulsus ordinatus ē iequalis: et iō ē abusio in locutione cum medici grossi pulsus equalē vocant ordinatum.

Bebras aut scire q̄ in pulsu reperit nā musice: q̄n quēadmodū ars musice p̄plet p̄ adiunctionem sonoz p̄z p̄portione cōitantes eos inter acuitatem et grauitatē p̄ circulos casuū et temporū q̄ sunt iter eoz p̄cussiones: sic ē dispositio pulsus q̄z p̄portio suoz temporū in velocitate et spissitudine et debilitate et in q̄titate ē sicut p̄portio adiunctionis eius. et quēadmodū tēpus feriēdi et quātitas sonoz ē cū sunt p̄uenientia: et ē cū nō sunt p̄uenientia. sicut ē cū ibi diuersitates sunt ordinate: et ē cū sunt iordinate. et p̄portio etiā dispositio pulsi in fortitudine et debilitate: et i q̄titate ē cū est cōueniens et ē cū nō: imo diuersa ē: et hic q̄dē ē egrediēs a genere p̄siderādi ordinē.

Dic exequit de vltimo genere. Et diuidit in duas ptes. p̄mo ponit q̄dā p̄ambula. z^o de genere sumpto ex pondere. Ibi z^o (Gal. vō q̄d ex pondere) p̄ima diuidit in tres ptes Nam p̄mo ostēdit q̄ in pulsu reperit nā musice. z^o ostēdit q̄ sunt p̄portiones musicales quas dicit Gal. sentiri posse i pulsu. z^o ostēdit q̄ ipse credit de istis sensib^o cōprehensibilibus. z^o ibi (Gal. q̄dē) z^o ibi. (Ego vō.) **D**e p̄ima igiē pte p̄mo p̄ponit q̄d itendit dicens q̄ tu debes scire q̄ i pulsu reperit nā musice. **D**icit z^o. q̄ hoc ē isto mō: q̄ sic ars musice cōplet p̄ mixtionē sonoz cū debita p̄portione iter acuitatē et grauitatē eoz p̄ circulos casuū tēporū q̄ sunt iter p̄cussiones: silis ē dispositio in pulsu: q̄z p̄portio suoz tēporū mor^o i velocitate et spissitudine ē sic p̄portio sonoz i musica: et p̄portio illozū tēporū motus in quātitate: et in fortitudine et debilitate ē sicut p̄portio acuitatis et grauitatis adiūctorū in musica. **E**t etiā quēadmodū p̄tingit q̄ pulsus feriēdi vel p̄cutiēdi instrū musicale et q̄titas sonoz sunt q̄n q̄z cōuenientes ad cōsonatiā: et q̄n q̄z icōuenientes: ita cōtingit in pulsu q̄ aliquī ille diuersitates sint ordinate et aliquī non: et etiā p̄portio dispositionū pulsus in fortitudine et debilitate: et in quātitate ē p̄ueniens etiā corporis dispositioni: et q̄n q̄z nō: s̄z ē diuersa ab ista q̄ est p̄ueniens corpori: et p̄stat q̄ cōsideratio de partib^o pulsus p̄m quē ipsuz sub dicta rōne cōgnoscim^o ē egrediēs a genere p̄siderādi ordinem. **C**irca primū attende q̄ in pulsu reperiri nām musice itelligit q̄ in pulsu reperiunt dispositiones a medico p̄siderāde silis dispositionib^o reptis i p̄sonatū et tonis q̄ p̄siderāde sunt a musico. **N**ota z^o. q̄ musica ē vis vel facultas differentias sonoz vel vocū sensibili rōne p̄pendens. et ita a Boetio describit. Sed ab Ysidoro z^o ethimologiarū describit q̄ musica est peritiā modulationis cantu sonoz cōsistēs. **P**onit aut cōiter triplex musica: mūdāna: humana et organica. Mūdāna ē debita hītudo partiū mūdū p̄stituētū et maxie p̄ncipaliū vt in celis. Humana aut ē debita p̄portio partiū et vtutū corpis humani. Organica aut ē illa quaz

descripsi. **N**ota z^o. quasdā diuersas voces nāliter ta-lem habere p̄portionē: vt ide nāliter sensus human^o delectet. et ille dicunt cōsonantie et illaz vocū aggregatio d̄ cōsonatiā. Quasdā aut nālr aptas ad faciēdū tristitias in auditu: vel saltē nō delectare: et istaz aggregatio d̄ dissonantia. Itē etiā cōtingit i pulsu q̄ q̄dā sunt suarū partiū p̄portiones q̄ sunt cōuenientes et q̄dā sunt q̄ sunt discōuenientes: et ita in pulsu reperit nā musice. **C**irca secūdū dictū considera vt dicit Dinus q̄ Aui. vult ostēdere similitudinē dispositionū pulsus cū dispositionib^o cōsiderandis a musico. Et dicit p̄mo q̄ musica cōplet id est attingit finē p̄ cōiunctionē sonoz p̄m p̄portionē comitantē eos in acuitate et grauitate: et supplē i magnitudine et puitate eoz: et cū hoc p̄ debitos circulos casuū tēporū q̄ sunt iter eoz p̄cussiones: p̄ q̄d etiā vult q̄ itelligam^o et circulos tēporū mēsurantiū p̄cussiones: q̄z hec ē sunt in musica multū p̄siderāda. **D**icit z^o. q̄ silis est dispositio in pulsu supplē p̄siderāda a medico. Et p̄ declarat: q̄z p̄portio suoz temporū i velocitate et spissitudine id est tēporū q̄ p̄siderant p̄ velocitate et spissitudine et sic p̄portio sonoz musice: id est tēporū cōsideratoz i sonis. Nā tēpora p̄siderata in sonis musice sunt tempora feriēdi vel sonādi et tempora gescendi: tempus aut velocitatis ē tempus motus et tēpus spissitudis ē tempus getis. **D**icit z^o. q̄ p̄portio dispositionū pulsus in fortitudine et debilitate et in quātitate ē sicut p̄portio adiunctionis sonozū musice. i. est sicut p̄portio p̄siderata i ratiōe sonozum vt sunt magni vel p̄ui acuti vel graues p̄iuncti adiucem nō p̄siderando tempus mensurans. **D**icit z^o. q̄ quemadmodū in sonis de q̄z bus p̄siderat musica q̄n q̄z cōtingit q̄ p̄portio temporū feriēdi et quantitates sonozum. s. magnitudines et acuitates quandoq̄ sunt cōuenientes et quandoq̄ nō: ita p̄tingit i pulsu q̄ aliquādo diuersitates eius. i. diuerse ptes eius sunt ordinate. i. debite. Et q̄n q̄z inordinate. i. idebite. **E**t tu hoc p̄sidera q̄ duob^o modis pōt p̄tingere q̄ p̄portio temporū et sonozum nō est p̄ueniens. Uno modo: q̄z est talis et nullā facit consonantiā. Alio modo vt aliquā faciat p̄sonantiam sed nō p̄portionatā fini quem itendit musicus vel nō p̄portionatam auditui illius: p̄pter cuius delectationē musicus pulsat: vt verbi grā: alia p̄sonantia vtēdum est in tristitia funerū: alia in nuptijs: alia in bello. **S**icut duob^o modis cōtingit istas dispositiōes in pulsu esse discōuenientes. Uno mō q̄z nō sunt cōuenientes alicui p̄plexiōi nāli hoīs. Alio modo q̄z sint conuenientes: sed nō in illo in quo iueniuntur. et p̄z modo q̄z cōsideratio istarū p̄portionum partiū pulsus scdm q̄ referunt ad nām vel etatē corporis in quo est pulsus: ē alia a cōsideratione ordinis. hic tam multa dixi quia textus est intricatus.

Saleno at v̄ q̄ id q̄d pōt sentiri ex p̄portioalitatibus pōderis est p̄z vnā p̄portionē musicaliū noiatāz aut nō noiatāz. Noiatarūz vero aut p̄z p̄portionē totius: et q̄n q̄z ē p̄portio tripli cū ē p̄portio dupli adiuncta cū p̄portionē addentis medietatē: et ipsa ē que d̄r p̄portio p̄ q̄n q̄z. et p̄m p̄portionē q̄ est p̄ totū et est dupla et p̄m p̄portionē q̄ est p̄ q̄n q̄z et ē addens medietatē p̄z p̄portionez q̄ est p̄ quatuor: et est addens tertiā et p̄z p̄portionē addētē quartā postea nō sentit. **M**odo ostendit quomodo Gal. dixit musicalem dispositionem in pulsu cōprehendi. Et dicit p̄mo q̄ Gal. vidēt q̄ illud q̄d potest sentiri de pondere in pulsu est scdm vias p̄portionum musicaliū et maxime: imo solum scdm aliquaz de. 5. dicendis. p̄ma est p̄portio totius et 5. et ista est in reueritate p̄portio tripli. Et rō est quia tripla p̄portio ē onpla

Proportio cui adiuncta est proportio addentis medietatez. i. p/ portio sexgaltera. i. tripla est composita ex dupla et sexgaltera
 2^a proportio est proportio p totum: et ista est proportio dupla: 3^a proportio est proportio p gnq: et illa est proportio addens medietatem. i. illius qd continet totum et medietate eius sicut tria ad duo: et vocat sexgaltera. 4^a est proportio p quatuor: et ista est proportio addens tertia ptem: et vocat sexgtertia. 5^a est p/ portio addens quarta ptem: et illa est proportio sexgquarta.
 ¶ Ubi no. q. proportio describitur 5° elementoz euclidis q. e duoz quantecūq fuerint quantitatē certa alterius ad alterū hūdo. Et diuidit in pportione equalitatis et unequalitatis. Proportio autē unequalitatis diuidit in pportione que est proportio maioris unequalitatis: q. est proportio maioris quantitatē ad minozē: et pportionez minozē unequalitatis et illa est ecōtra. Proportio autē maioris unequalitatis diuidit in rōnalem et irrationalē. Rōnalis est q. pōt in numeris iueniri. Ir rationalis autē nō pōt vt diametri quadrati ad suā costaz.
 Rōnalis proportio maioris unequalitatis distidit in multis et in superparticularē et superpartientē et multiplicez superparticularē multiplicem suppartientē. Iste sunt gnq: ei⁹ spēs. ¶ Multiplex est quādo maior quantitas cōtinet minozem multis vicib⁹ adequate vt dupla vel tripla. ¶ Superparticularis est quādo maior continet min⁹ semel et aliquā vnā ptem ei⁹ aliquotam adequate: sicut si cōtinet totum et medietate ei⁹: vt se habz quatuor ad tria quia continet semel et tertiā ptem. ¶ Superpartientis est cum maior continet minozē et aliquas partes aliquotas adequate que tamē ptes simul sumpte nō cōstituunt vnāz partē aliquotā vt gnq: ad tria quia. 5. continet tria et duas ptes aliquotas et nō sūt vnā pars aliquota que aliquotiens sumpta adequate redat totū. Et p. que dicatur multiplex superparticularis: et q. multiplex superpartientis. ¶ Nota 2°. q. apud grecos proportio dupla in qua maior continet totum bis dicitur diapason: qd est dictuz per totum. Nam dia. i. per et pason totum: et ideo sic dicitur quia vltra minozem quantitatez continet et eam alia vice totam minozē adequate. ¶ Sed proportio in qua maior cōtinet minus semel medietatem dicitur a nobis sexgaltera: et a grecis diapente. Et diapente est idē: ac si diceret p. 5. et hec proportio ideo sic dicitur: qz iuenit in quinta corda in monacordio ad illā que p. quinta distat ab ea. Ista autem in qua maior continet mai⁹ semel et tertiā partē dicitur diateserō. i. p. quatuor: et hoc: qz ista iuenit in quarta corda monacordij. ¶ Nota vltimus ex gnqto elementoz euclidis q. gbuscūq duob⁹ extremis datis interposito medio proportio pmi ad vltimū componit ex pportione pmi ad secundum et secundi ad tertiū. Ex isto sequit q. proportio tripla componit ex pportione dupla et pportione sexgaltera. Nam capio pportione triam ad vnum: et quia extrema sunt tria et vnum interpono mediū qd est duo: et sequit iuxta regulā dictaz q. proportio illa cōponit ex pportione triū ad duo: et duoz ad vnum. mō proportio triū ad duo est proportio sexgaltera: s. duoz ad vnum est dupla: et sic proportio tripla est cōponenda ex pportione dupla et sexgaltera. Et hec est causa quare proportio tripli dicitur apud grecos diapason diapente: et ab Aui. proportio totius et. 5. Idem. n. est dicere q. est proportio composita ex dupla et sexgaltera. ¶ Et tu scōz hunc modū itelliges textum. Nam sentit pmo pondus fm pportione q. est totius et. 5. et ista est proportio tripli: et ideo dicitur proportio tripli proportio totius et. 5. cuz pro: qz ipsa est proportio dupli addita. i. adiuncta cū pportione addente medietate: et ista est proportio p. 5. Reliqua sunt clara.

¶ Et ego qdem miroz qno pportioes iste p tactū discerni possunt: dico tñ q. ei est facile q. i gradu tangēdi cōsuevit et pportionalē sonos p partes postq. erit ei potētia cognoscendi musicā acqsi

ta et cōparabit sem p notū. homo etiaz iste cū suā itentionez ad pulsum redierit huiusmodi poterit discernere pportiones p sensuz.

¶ Dic ponit Aui. qd sibi videt circa banc mām. Et dicit primo q. ipse mirat quomodo possunt ille pportioes p tactū discerni. ¶ Dicit 2° q. tamē est facile dicere ei q. cōsuevit in gradu tangēdi et cōsuevit pportioare sonos p artē postq. est ei acquisita potentia cognoscendi musicam. i. musicalia. Et ille cōparabit factū id est pportione factā a nā in pportionib⁹ pulsus p notas. i. pportiones vel notas ab eo i tangendo cordas. Nam iste homo cū rediit itentionē suā ad pulsus poterit discernere in eo dictas pportiones.

¶ Genus vero qd ex pondere est sumptū est p pparationem pportionis q. titatū pportionū q. tuoz tēporū q. sūt duob⁹ motib⁹ et duab⁹ q. etib⁹. et si sensus totū hoc discernere nō potest: tñ est p cōparationem pportionis q. titatū pportionalium tēporum diastoles ad tēpus qd est iter duas diastoles et ad vltimū tēporis in quo est motus ad tempus i quo est quies.

¶ Dic declarat gen⁹ sumptū ex pondere et spēs eius: et diuidit in quatuor partes. Primo ostendit vnde sumit genus ponderis in pulsu. 2° remouet circa banc mām vnū supfluum modū. 3° ostendit in quo d. i. iueniri musicalis pportio. 4° enumerat spēs huius generis. 2° ibi. (Qui aut ponunt) ibi 3° (Et pōdus) ibi 4° (Et Dicem⁹). ¶ Dicit pmo q. genus qd sumit ex pondere sumit a cōparatione pportionis quantitatē pportionum quatuor tēporū q. sūt duob⁹ motibus et duab⁹ q. etib⁹. Et si sensus nō pōt hoc totū discernere. i. quatuor tēporū: qz nō cognoscit sistole: tunc erit p cōparationem pportionis quantitatē pportionis tēporum diastolis ad id tempus quod est inter duas sistoles et in breui tēporum motus ad tempus quietis. ¶ Pro intellectu illius partis attende vt supra dicit q. in pulsu cōsideramus pportionem que est iter tēpora existētia in pulsu taz quietum q. motuū. ¶ Consideram⁹ 2° habitudinem istius pportionis ad dispositionē nālem siue etatiuā corporis in quo est ille pulsus. Tunc stante textu vt cōiter iuenit: hoc modo exponem⁹. ¶ Genus vō qd ex pondere sumptū est supple sumit p cōparationē. i. p cōsiderationē nostraz q. cōsideratio est pportionis id est habitudinis quantitatū pportionum quatuor tēporū que sūt duob⁹ motib⁹ et duab⁹ quietib⁹ supple ad dispositionēz corpis in quo est pulsus et. ¶ Sed apud conciliatorē lra est facilior. Nam vbi nos habem⁹ quantitatū pportionū ipse habuit quantitatū pportionabiliū: et tunc sensus est clarus. i. genus qd ex pondere sumptū est sumit p cōparationē pportionis quantitatū pportionabiliū quatuor tēporū et. p cōparationē. i. istarū pportionū ad corporis dispositionē. ¶ Nota iux mētem conciliatoris. differentia. s. q. magis possum⁹ sensu percipere pportione motus ad quietem sibi imediatā i pulsu q. pportione motus ad aliū motum succedentē. ¶ Et hui⁹ causa est: qz motus opponit quieti et opposita iuxta se posita magis elucescūt et discernunt. et potest addi 2° causa quia tempus motus imediat tēpori quietis: nō autē tēpori motus. Nec tēpus quietis in pulsu imediat tēpori quietis. et ideo ille pportiones possunt sensu discerni i pulsu. Nō aut pportiones q. etum aduicem aut motuz aduicem. ¶ Et id dicit Aui. q. attendit genus solū in cōparatione tēporis motus ad quietē: qz igit tēpus q. etis apud nō pprehendentes sistole est totū tēpus qd est inter duas diastoles: ideo apud eos sentit pondus ex pportioe istoz tēporū ad corporis dispositionē. Sed apud cōprehendentes sisto

lem tēpus diastoles cōparat ad tēpus quietis sibi imedia-
te: et ita tēpus sistoles. Pōdus igitur sumit in pulsu a propo-
tione tēporis motus ad tēpus quietis oīo sicut Avic.

¶ Qui autem ponit in hoc caplo cōparationē tēpo-
ris motus ad tēpus motus: et tēporis quietis ad
tēpus quietis mittunt caplū in caplo: huiusmo-
di missio sit tolerabilis et nō sit iconueniens: s; tamē nō est bona.

¶ Remouet hic vnū modū supflūū. et dicit qd illi qd in caplo
de pōdere pulsus ponit cōparationē tēporis motus ad tēpus motus
vtpote diastole ad sistole et tēporis quietis ad tēpus quietis
iducunt caplū in caplo. et h; h; imissio sit tolerabilis tamen
nō est bona. **¶** Ubi pmo nō qd Aliabas 7°.theo. posuit istā
cōparationē: et Sal. in libello de differētis pulsuum; hoc ma-
nifeste voluit in caplo de pulsu spisso et raro: cuz dixit apud
comprehēdentes sistole. **¶** Ritimū autē s; tēpus diasto-
les simul cū gete que est scdm ipsum cōparatū tēpori sisto-
les simul cū tēpore eius que post ipsam quietis. est autē qn
est tēpus diastoles solius tēpori sistole solius cōparates ita
ritimū generari dicunt. Mirū est igitur qd expositores s; so-
lum Daliabati iponunt. **¶** Nec pōt dici qd hoc Sal. dicat
alioz auctoritate quia in eodē ca. Isra. ex. pposito hoc affir-
mat: sed vt dixi sicut modū cōciliatoris Avic. visum est qd s;
sit impossibile sensu discerni. Cum igitur loquendo de pulsu
vt medici: debeam dicere de sensibiliū: et ille pportioes de
qbus isti dicunt nō sunt sensibiles vel sensu pceptibiles. iō
hoc est superflūū in medicina: et iō dicit qd isti ponunt caplū
in caplo: qd illud qd dicitur esse de caplo itellectiue cognitionis
ponunt in caplo de signis qd debent sensu pcepti: est tñ missio
tolerabilis: qd de istis pportionib; dicunt isti veritatem qd
possunt esse cōueniētes et icōueniētes. sed tñ hoc nō pcepti
sensu. **¶** Et iste est modus cōciliatoris in exponēdo hūc lo-
cum. Dinus autē aliter exponit et dicit qd hoc totū sic dictuz
pōt itelligit duob; modis. **¶** Unus est qd illi qd dicūt in pō-
dere cōsiderari pportionē tēporis motus ad tēpus motus
volunt dicere qd est cōparandū tēpus diastoles ad tempus
sistoles: et tēpus quietis post diastole ad tempus quietis post
sistole. Et hoc modo Avic. vult qd isti errant et ponunt ca-
pitulum in caplo. i. illud qd nō est ponēdū. Rō qd cōparat
tēpus quietis post diastoles ad tēpus sistoles: et ista cōparatio
nō est nota sensui cum nec est notū tempus quietis nec tē-
pus sistolis. Et h; ista missio sit tolerabilis apud cognoscē-
tes sistole tñ nō est cōueniens neq; bona apud plimos: qd
plimi hanc nō cognoscunt. **¶** Hec pma expositio penit
nihil mihi placet: cū idem fuisset supra ab Avic. dicenduz de
frequentia qd nō fecit. pterea iam dictū ē qd hoc fit apud co-
gnoscentes sistole.

¶ Secundus modus expositionis Dini ē qd p cōparationē
tēporis motus ad tēpus motus et quietis ad getem intelli-
mus cōparationē vnus diastoles ad aliā: et tēpus iter vnā
et aliam ad tēpus isequens: et hoc mō peccant isti ponentes
capitulū in caplo: qd ponūt illud qd ptnet ad gen^o ordinis
in caplo ponderis. Nam cōparatio ista ptnet ad gen^o ordi-
nis: et ista expositio min^o videt vera qd pcedens. Nam Sal.
expresse itellexit de gete post sistole cōparata geti post dia-
stole et de cōparatione diastoles ad sistole. Et nō ē putā-
dum Avic. hoc ignorasse. et etiā alia est cōsideratio pportio-
nis: alia est ordinis.

¶ Marsilius autē duos dixit modos: vn^o ē mod^o prim^o Dini
Alius ē qd cōparatio motus ad motū ē supflua: et sicut getis
ad getem: qd si motus ad getē ē debita proportio: et motus
ad motū erit debita et quietis ad getē. Et ista 2° est falsa. Nā
pone qd motus ad getem dicitur esse proportio dupla et motus ad
motū dupla: et ponam qd diastoles. ad sequētē getem sit et
dupla: sed diastoles et sistoles sunt equales. Et p; qd erit de-

bita proportio motus ad quietē imediate sequētē tñ nō erit
debita proportio motus ad motum.

¶ Jacobus autē de forliuio voluit qd pma cōparatio dicitur esse mo-
tus ad getem imediate sequētē et illius secundi motus ad
quietē imediate sequētē. et istis scitis scim^o proportionez
motus ad motū et quietis ad getem. **¶** Quidā qd dixerunt qd
pmo cōsideranda est pportio motus ad motū: deinde quietis
ad getem. Et ex istis scire qd est pportio motus ad getē. et
isti ponunt caplū in caplo: qd illud qd dicitur esse in posteriori
caplo ponūt in priori: et iste fuit vt dicit Daliabas 7°.theo. c.
4°. **¶** Et ista expositio ē nō videt bona: qd Avic. dixit supra
assignando vn^o gen^o istud sumit: qd est cōparando tēpus in
quo ē motus ad tēpus istud in quo ē quietis: et nō dixit qd ab
hoc icipere debeam. pterea nec Daliabas dixi qd icipe
debeam a cōparatiōe tēporis motus ad tēpus motus: ptere-
rea qd nō esset tolerabilis error: sed falsus. Et iō vt meli^o
transire cū expositione ciliatoris et qd Avic. credidit qd nō
sentiant iste cōparationes: sed solo itellectu cognoscunt in
genere et tolerat pp dicta supra. **¶** Nō vlteri^o qd patz ex di-
ctis qd ē in alia pportione dixit Sal. cōsistere ritimū de
qua nullā mētionē fecit Avic. s. in pportione tēporis aggre-
gati ex diastole et gete imediate sequēte ad tēpus aggrega-
tum ex sistole et gete imediate sequēte. **¶** Sed ptra expo-
sitionē cōciliatoris arguit: qd ex mēte Avic. pōdus in pulsu
cōsiderat in pportione fortitudinis ad fortitudinē et magni-
tudinis ad magnitudinē: sed constat qd in fortitudie nō ppa-
rat nisi motus motū: igitur in pōdere cōsiderat pportio mo-
tus ad motū. **¶** Sic dicit qd in pondere cōsiderat pportio
motus ad motū: s; nō tēporis motus ad tēpus motus nisi in in-
tellectu: et hoc loquēdo de motib; vni^o pulsus in qd ppter
paruitatē eoz et difficultatē cōsideradi nō pōt illa pportio
bene tactu cōprehēdi. **¶** Poss; tñ alit^o et facilius exponi qd
illi qd ponūt cōparationē tēporis motus ad tēpus motus in eo-
dem pulsu et. mittunt caplū in caplo. i. nimīū. plōgāt māz
et nō cū vtilitate multa. Maior. n. est labor in faciēdo se do-
ctum ad hec discernēda qd vtilitas in hec cognoscēdo. fit qd
illoz missio tolerabilis: et nō icōueniens. qd nō dixerunt in
nā qd ritimū siue pōdus in pulsu pōt cōsiderari: mō dicto: s;
tñ illa missio nō ē bona. i. vtilis pp plus poni laboris i istis
cōprehēdendis qd inde sequat vtilitas.

¶ Et pondus qdem ē illud in quo pportiones
musice cadunt.

¶ Nunc declarat in quo dicitur iueniri musice pportio: et dicit
qd pondus ē illud in quo pportioes musice cadūt. i. iueni-
unt vel sunt. **¶** Sic locus pōt itelligi duob; modis: primo
vt ponit differētiā iter pulsum habētē pōdus: et pulsum nō
habētē pondus. et dicit qd pōdus in pulsu ē illa eius dispo-
sitiō in qua pportioes musice cadunt: s; tñ cū nō cadūt p-
portiones musice. i. in qbus nō est cōsonātia nō ē ibi pōdus.
¶ Alius modus exponēdi ē: qd remoueat dubiū: qd n. dixit
qd hoc gen^o sumit p cōparationē tēporis motus ad tempus
quietis poss; qd addere qd cōsideratio pōderis i pulsu nō esset
nisi in istis. **¶** Ad hoc igitur tollēdū dixit qd gñalr pondus
pulsus dicitur oīs ppatio partiū ei^o sensibilis in q cadūt vt apte
sunt cadere sensibilibiter pportiones musice: et ideo etiā cō-
paratio motus ad motum nō in tempore durationis: sed in
fortitudine et magnitudine in quibus cadent pportioes
musice vt dictum est.

¶ Et dicem^o qd pulsus aut est boni pōderis: aut
mali ponderis. Et illi^o qdem q est mali ponde-
ris sūt tres species. Una est illi^o cui^o pondus est
mutatū et est iuxta pond^o et iste est cui^o pondus
est pondus etatis que est iuxta etatem illi^o cui^o
est pulsus. sicut cuz iuuenes habent pond^o pul-

sus puerorum. et altera est separati ponderis sicut cum pueri habent pondus pulsus sic senis. Et tertia est egrediens a pondere et ille est cuius ponderi pulsus hominis non similes. et multa egressio pulsus a pondere magnam in dispositionibus significat mutationem.

¶ Dic spes enumerat sub isto genere contentas. ¶ Et dicit quod sub hoc genere primo comprehenduntur due spes. scilicet pulsus boni ponderis et pulsus mali ponderis. Et est trium modorum. ¶ Unus est quod pondus in pulsu est permutatum a bono pondere: sed est prope bonum pondus: ut puta si pondus senis iuenit in iuvene vel e contra. 2° est ut sit pondus permutatum multum: ut si pondus senis reperiat in puero vel e contra. 3° est ut sit permutatum: sed ad nullum pondus conueniens alicui dispositioni naturali hominis: et ideo pondus eius non similes ponderi pulsus hominis: et iste quique appellatur absque pondere. ¶ Subdit ultimo quod multa in pondere permutatio magna significat mutationem in instrumentorum pulsus dispositionibus. Hec omnia mihi satis clara videntur ex precedentibus.

¶ De pulsu equali vel diuerso. ¶ Caplm. I.

¶ Scunt quod diuersi pulsus diuersitas aut est in multis percussionebus aut in vno pulsu. Sed quod in vno pulsu diuersificatur aut in multis diuersificatur partibus. scilicet in locis separatis in quibus cadunt digiti: aut vna parte. scilicet

in locovnius digiti.

¶ Post determinationem de pulsu generali Avicenna particulariter de pulsu exequitur determinando. et in tres diuidit. Primo enim specialiter de diuersi pulsus speciebus determinat. 2° quis sit naturalis pulsus declarat. 3° de dispositionibus pulsuum causas determinat. ibi 2° (Quibus generibus) 3° ibi. (Causarum pulsus) Prima pars bipartita est. In prima. n. quaedam dictorum pulsuum ponit diuisiones. In 2° spes quaedam diuersi pulsus nomina habentes declarat sequenti capitulo ibi. (Ex eis est.) Presens capitulum in duas diuidit partes. primo. n. quaedam ponit distinctionem. 2° membra distinctionis subdividendo declarat. 2° ibi. (Et illius quod est.) ¶ Dicit primo quod auctores medicine dicunt quod diuersi pulsus diuersitas aut est in multis percussionebus aut in vno tempore. Et diuersitas cadens in vno pulsu aut in partibus diuersis vni pulsus. scilicet in diuersis partibus cadentibus sub diuersis digitis: aut in vna parte vni pulsus. scilicet in locovnius digiti. ¶ Non igitur primo quod 13 genera pulsus sint superius posita. Avicenna non fecit speciale capitulum nisi de equali et diuerso prope duo. primum est: quod illud genus omnia quasi alia genera comprehendit seu continet. 2° quod in isto cadunt plurime diuersitates specierum: non sic autem in alijs generibus. Et hec eadem est causa quod rubrica eius intitulatur de pulsu equali et diuerso: tamen non prosequitur nisi de speciebus pulsus diuersi. ¶ Non 2° quod diuersitas quod attenditur in multis percussionebus intelligitur comparando vnum pulsum proprie dictum ad alium pulsum: sed illa quod attenditur in vno pulsu non attenditur nisi comparatione ad vnum motum illius pulsus non comparando sistole ad diastole: ut dicit Iacobus. Et si potes percipere ex modo loquendi hic: et Galienus in libello de differentibus pulsuum vbi nunquam notat aliquem pulsum diuersum ex comparatione sistolis ad diastole: nec Avicenna. etiam. Et constat quod diuersitatem attendendam in vno pulsu diuiduntur ratione plurium partium eiusdem pulsus secundum quod partes ille correspondet diuersis sitibus arterie sub diuersis digitis: et non dicunt diuersitatem inter sistole et diastole. ¶ Non 3° quod licet per vnam partem Avicenna exemplificet intelligi locum sub vno digito: tamen debemus intelligere diuersitatem quod non est prope varietatem in diuersis partibus arterie: et hoc colligitur ex Galieno libro de differentibus

pulsuum. Cum diuersitatem pulsus in vna parte dicit non esse imaginabile nisi in diuersis partibus temporis. unde sic ad istam dicit. Incipientes ab ea. scilicet diuersitate que secundum vnam particulam existit. Manifestum est autem quod non secundum idem tempus. Impossibile. n. est vna et eandem particulam in vno et eodem tempore non sibi apparere moueri. ¶ Ex quo per intellectum Iacobi de pulsu intersecto et continuo et reciduo esse malum cum intelligat ista ad diuersas partes arterie que sunt aut in extremo aut in medio digiti correspondentes. ¶ Summa igitur est ista: quod diuersitas aut attenditur in multis percussionebus sibi inuicem comparatis: aut in comparatione plurium partium vnius pulsus que sunt partes differentes secundum situm arterie: aut secundum vnam partem vni pulsus in qua non consideratur diuersitas secundum situm arterie. scilicet in successione. Quod autem dicitur de vno digito et de quatuor ponitur pro exemplo ut intelligatur mens diuisionis.

¶ Et illi quod dicitur quod in multis diuersus existit pulsus est diuersus gradatim equaliter currens. et ipse quod dicitur est quod ab vno incipit pulsu et permutatur ad maiorem eorum: aut ad minorem: et procedit sic secundum hanc regulam donec peruenit ad finem in diminutione aut in augmento per similem ordinem: deinde intersectatur et ad primam magnitudinem redit.

¶ Hic exequitur de membris dictarum diuisionum. Et primo de primo membro prime diuisionis. 2° de 2°. 3° de 3°. 2° ibi. (Diuersitas vero) 3° ibi. (Ex diuersitate.) Prima pars diuiditur in quatuor. primo enumerat vnam speciem pulsus diuersi in pluribus percussionebus attendita diuersitate. 2° illam speciem vno modo subdividit. 3° illam eandem speciem alio modo subdividit. 4° alio modo 2° ibi. (Aut rediens.) ibi 3°. (Et est cum ad finem.) ibi 4°. (Cum intersectatur.) ¶ De prima parte dicit quod vna spes illi pulsus quod diuiditur in pluribus percussionebus est pulsus diuersus gradatim equaliter currens. ¶ Dicit 2° quod ille pulsus quod nominatur diuersus gradatus et equaliter currens est ille quod incipit ab vno pulsu et permutatur ad maiorem eorum aut minorem: et procedit sic aut augmentando aut diminuendo equaliter et simili ordine donec perueniat ad finem augendi aut diminuendi: deinde intersectatur et redit ad primam magnitudinem. ¶ Ubi nota primo quod hic pulsus dicitur primo gradatus quod inter pulsus est excessus primi ad secundum: et secundum ad tertium et cetera. sicut in gradibus scalarum: et dicitur equaliter currens. quod versus ad intersectionem semper excessus pulsuum immediatorum sunt equaliter. ¶ Nota 2° quod ad hoc ut pulsus dicatur hoc modo requiritur primo quod sit diuersus in pluribus percussionebus. Requiritur 2° quod sit ibi equalitas excessuum primi ad secundum et secundum ad tertium: et sic versus ad intersectiones. Requiritur 3° quod intersectetur et reddatur ad pristinam dispositionem: et vbi aliquid istorum deficiat non erit huius speciei. ¶ Nota 3° quod non solum in magnitudine et paruitate continetur hec diuersitas: sed et in velocitate et tarditate: in fortitudine et debilitate et alijs dicitur suscipiendis magis et minus et cetera.

¶ Aut rediens ex paruitate sua simili reditu in ambabus dispositionibus ad primam regulam aut diuersificans postquam venerit a principio quod est huiusmodi ad finem quod est huiusmodi.

¶ Ponit primam distinctionem istius speciei dicens quod hic pulsus cum intersectatur et redit supplet ad diuersitates gradatas quandoque redit simili reditu in ambabus dispositionibus ad primam regulam. scilicet quandoque redit ad simile terminum a quo et peruenit ad simile terminum ad quem per regulam primam. scilicet prime diuersitatis: ut si primo incepit a magnitudine ut vnum et sex vicibus venit ad magnitudinem ut sex ita directe faciat in 2° reditu. Et duo termini sunt illi ambe dispositiones de quibus loquitur. aut diuersum fa-

est ad hoc postquam incipit a certo principio: et terminatus fuerit ad certum finem.

¶ Et est cum ad finem peruenit.

¶ Ponit secundam distinctionem dicens quod in secunda via ad modum secunde scale ad quam redeunt post intersectionem: quandoque intersectat quando peruenit ad terminum ad quem: et quandoque intersectat antequam ad illum terminum veniat: et quandoque transit illum terminum antequam intersectet: ut si primo inciperit ab uno gradu magnitudinis et peruenit ad sex quandoque in reditu intersectat veniendo ad sex: quandoque ad quinque intersectatur: et quandoque venit usque ad septem.

¶ Et est cum intersectatur ante ipsum: et est cum addit supra ipsum donec intersectat in medio cessando et est cum agit ab hoc diversus et illud est ut in medio sui interueniat motus: et pulsus quodam cessatione habens est diversus in quo expectatur motus et venit quies: et ille qui in suo medio habet motum est diversus in quo expectatur quies et venit motus.

¶ Ponit tertiam distinctionem illius speciei dicens quod hic pulsus quando intersectat quandoque intersectat cessando a motu in suo medio: quandoque faciendo alio modo: quod non faciendo quietem in medio: et hoc est: quod in medio interueniat motus et pulsus habens hanc cessationem est diversus in quo expectatur quies et venit motus: et aliter est in quo venit quies quando expectatur motus. Et uterque istorum vocatur intersectus: sed non eodem modo quo infra dicitur.

¶ Diversitas vero pulsus in multis partibus unius pulsus aut est in situ suarum partium aut in motu suarum partium. sed diversitas que est in situ suarum partium est diversitas proportionis partium vene ad partes: et quam partes sunt sex erit illud quod in eis cadit ex diversitate similiter: diversitas autem que est in motu: aut est in velocitate et tarditate: aut in consecutione et preuentione. scilicet ut moueat pars eius ante horam sui motus aut post horam: aut in fortitudine et debilitate aut in magnitudine et puitate. Et hoc totum aut curet secundum ordinem equalitatem aut diversum in augmento et diminutione: et illud quidem aut erit in duabus partibus aut in tribus aut in quatuor. scilicet in casu digitorum. Et tu quidem componere poteris et ordinare.

¶ Dic exequitur de pulsu diuerso cuius diuersitas est in pluribus partibus unius pulsus. Et dicit primo. quod talis diuersitas aut est in situ duarum partium. scilicet arterie aut in motu suarum partium. **¶** Dicit secundo. quod diuersitas que est in situ partium est diuersitas positionis vene. id est arterie ad partes alias: et quod partes sunt sex. scilicet sex extrema diametrorum: id est illud quod cadit in istis partibus de diuersitate erit similiter in sex extremis trium diametrorum. **¶** Dicit tertio. quod diuersitas que est in motu aut est in velocitate aut tarditate aut in consecutione et preuentione. In consecutione quando pars mouetur post horam sui motus. in preuentione quando mouetur ante horam sui motus aut in fortitudine et debilitate aut in magnitudine et puitate. **¶** Dicit quarto. quod hec tota diuersitas aut currit secundum ordinem equalitatem in augmento aut diminutione aut secundum ordinem diuersum. **¶** Dicit quinto. quod hec diuersitas quocumque modo de istis contingat aut erit in duabus partibus pulsus: aut in tribus: aut in quatuor. id est in partibus arterie super quibus

cadunt quatuor digiti. Et tu ex his principis poteris elicere numerum specierum tam simplicium quam compositarum diuersitatis que sunt quasi innumerabiles: ut colligitur ex Galieno in libello de differentis pulsuum. **¶** Nota quod arteria in loco ubi tangitur pulsus habet situm suum secundum quem debet naturaliter sentiri pulsus et quelibet partium eius potest permutari ita ut in ea sentiat aut magis altus aut magis profundus aut magis latus versus superius: aut versus inferius: aut magis longus versus manum: aut versus grossum brachii aut minus. In omnibus igitur istis modis contingit diuersitas in pulsu ratione situs partium pulsus: vel arterie. Iste igitur sunt sex partes de quibus dicit Aui. **¶** Nota circa tertium dicitur quod naturaliter omnes partes arterie debent simul eleuari. Ille igitur qui prius dilatatur eleuantur ante horam sui motus: et ille qui post eleuantur post horam sui motus eleuantur. Reliqua hic dicitur sunt facilia. **¶** Nota tamen quod in omnibus istis contingit unum pulsuum esse diuersum: ut est vndosus: de quo dicitur infra.

¶ Ex diuersitate vero pulsus in vna parte est ille qui est intersectus et reditus et continuus.

¶ Dic Aui. declarat alium membrum puta diuersum in vna parte unius pulsus. Et duo facit. primo hoc ponendo diuisionem huius membri. Secundo declarando. scilicet ibi (Intersectus et) **¶** Dicit primo. quod ex diuersitate que est in vna parte unius pulsus surgunt tria genera. scilicet intersectus reditus et continuus. **¶** Ubi nota iuxta Galienum in libro de differentis pulsus quod diuersitas in vna parte unius pulsus: aut est manifeste interueniente gente in medio: et iste vocatur intersectus: aut tota diastole apparente continue dilatari: et ille est continuus aut diastole antequam manifeste quiescat apparente redire a profundo: et iste est reditus et est diuersus a prima specie: quia in prima specie non apparet a profundo redire sed quiescere et iterum moueri. In hac autem apparet a profundo venire et percutere.

¶ Intersectus autem est ille qui in parte vnam cum primo motu separatur: et partis vnius que ex eo intersectatur cum quiete est cum duo extrema diuersificantur in velocitate et tarditate et in similitudine.

¶ Declarat istas tres species et diuidit in tres. scilicet ibi. (Reditus) tertia ibi (Continuus) **¶** Dicit primo quod ille pulsus est intersectus qui in parte vna separatur cum paruo motu id est quando motus sit paruus cum quiete ita quod breuiter pulsus ille est intersectus in quo quies interuenit inter vnam partem dilatationis et aliam antequam tota dilatatio compleatur et media est quies: extrema vero sunt due partes diastoles. **¶** Dicit secundo quod in isto pulsu quandoque contingit quod extrema sunt similia: quandoque quod sunt diuersa in velocitate et tarditate et in similitudine. Et nota quod si sole tres partes ponantur: tamen potest esse quod sint plures et due quietes: et tres motus: et hoc modo pulsus integer non solum erit compositus ex duabus partibus et duobus motibus: sed quandoque ex pluribus valde. **¶** Uterque secundum Galienum non percipitur in eadem diastole omnia nisi trium partium. Nam ipse dicit se obscura imaginatione quandoque comprehedisse quatuor. Et ideo continuum non diuidit nisi in tres partes. Et quidam dicunt hunc pulsuum bis pulsantem. Sed de hoc in sequenti capitulo.

¶ Reditus vero est ut pulsus magnus rediendo fiat paruum in vna parte. deinde in reditu subtili redit. Et huius quidem modi est ille cuius quedam species in alias ingrediuntur: et hoc est ut sit vnus pulsus sicut duo propter diuersitatem: aut duo sicut vnus propterea quod alie in alias ingrediuntur: et istud quidem est secundum similitudinem eorum qui in hoc non conuenerunt.

Declarat pulsum reditiuū. Et dicit q̄ hic est pulsus qui in vna parte sui est magnus ⁊ redeundo p̄uus fit. i. qui p̄mo facit magnam percussione in vna parte arterie: deinde redeūdo retro facit vnā aliā percussione parua directe: sicut cū pcutimus ab alto cū malleo post primā percussione resilit malleus in altū ⁊ redit ad pcutiendū sc̄da vice in eūdē: deinde reditu subtili idest occulto redit ad debitū si tū arterie sicut post sc̄das percussione notabile q̄busdā facti paruis agitationibus quiescit malle⁹. **D**icit sc̄do. q̄ pulsus reditiuus est ille cui⁹ quedaz species ingrediunt̄ alias species: ⁊ hoc est vt sit vn⁹ pulsus sicut duo: idest quia iudicat de vno pulsu sicut si essent duo pp̄ diuersitatez. Aut de duobus sicut de vno: propterea q̄ alie in alias ingrediunt̄. **T**ertio dicit. q̄ hoc sc̄dm̄ dcm̄: sc̄z q̄ q̄dā illius sp̄s ingrediuntur i alias ⁊ c̄. infra est dcm̄ sc̄dm̄ sententiā illoꝝ qui nō conuenerūt in isto: sc̄z q̄ iste nō debz dici pulsus diuersus in vna parte vni⁹ pulsus. Sed dixerunt q̄ ille ē diuersus diuersitate cadente inter plures pulsus. **P**ro intellectu p̄tis nota p̄mo q̄ pulsus intersectus vt sic nō dicit Hal. contineri sub isto genere: imo expresse dicit q̄ non est de isto genere: vt colligit̄ ex dictis suis in libro de differentibus pulsū. Nam p̄mo ponit distinctionez supra positā de pulsu diuerso sc̄dm̄ vnam partez arterie: vel vnus pulsus in tres species: quaz̄ p̄ma fit intercedente motum arterie quiete: secūda vocatur cōtinuus continuo apparente tali motu: tertia vocat̄ superrediens ⁊ postq̄ de duab⁹ speciebus determinauit: determinat de tertia q̄ est reditiu⁹. Et dicit q̄ sūt illi quos archigenes discretus dixit: ⁊ tamē nominat eos sicut vnū pulsū. Postea parū dicit de isto quietem habente in medio q̄ non est discret⁹ hoc textu. Nam eos q̄ in vna diastole deficiūt nequaquē dices duos eē pulsus: ⁊ nimiz̄ bis pulsant. apte enī in eis mot⁹ p̄cedēs q̄ cōtinuū imobilitate media intercidit: sed genus q̄dē discretorū. Nō ita igitur vult q̄ gen⁹ discreti pulsus nō ita faciūt sic intersecti. ⁊ iō intersecti n̄ sūt discreti ⁊ p̄ n̄s nō reditiui. **E**t ex istis p̄prehēdes quātū lōge a mēte Hal. ⁊ per se quēs Aui. hūc locuz̄ exponat̄ cōiter doctores. **N**ota se cūdo. q̄ i isto pulsu reditiuo p̄mo fit dilatatio arterie: ⁊ postea recessus pu⁹ a digito: ⁊ postea redit puo redito. **O** aut̄ hoc mō fiat pōt esse tribus modis: vn⁹ modus ē q̄ fiat p̄ma dilatatio magna: deinde fiat cōstrictio ⁊ sistoles a natura itendēte cōstringere: sed puula interueniēte gete ⁊ q̄ si subito redeat ad diastolādū. **S**c̄do modo cōtingit. q̄ fiat dilatatio magna ⁊ velox aut virtute intātū vt a sua fortitudine dilatatione resiliāt parietes ⁊ cōcidāt parū ⁊ subito redeant ad p̄mā dilatarōez. **T**ertio q̄ facta dilatatio arteria cōcutiat̄ ⁊ nō fm̄ nature itentōez cōtingēt̄ mouē̄ elenādo se versus dextrū ⁊ sinistrū sicut accidit in corde quādo subito tēdunt̄ q̄ ip̄e cōcutiunt̄ vt fit in pulsu concussiuo: ⁊ accidit in istis: vt vtar̄ exēplo Hal. sicut si ramus ligni attraherem a suo loco plicādo deide subito dimittere rediret ramus ad locū suū ⁊ nō subito ibi quiesceret: sed cōcuteret̄ reuertēdo: ⁊ itez̄ redeūdo donec in locū suo gesscet. **I**stoz̄ ergo triū modoz̄ duob⁹ vltimis fit pulsus reditiu⁹. P̄mo aut̄ mō sunt duo pulsus ⁊ nō vnus: nā ibi inter vnā percussione ⁊ aliaz virtus cōstringit arteriā q̄ nō fit in istis duob⁹ vltimis modis: sed aut nō cōstringit̄: aut si cōstringit̄ est pp̄ vehemētiam tēsonis q̄ fit in dilatando vnde percutiunt̄ p̄ctes arterie etiā versus itus. **N**ota 3⁹ q̄ ḡdaz̄ antiq̄ medici: vt Hal. narrat: dicto loco dixerunt istū pulsū reditiuū eē diuersū ⁊ nō vnū esse s̄z plures ⁊ fm̄ istos sp̄s istius pulsus ingrediunt̄ alias sp̄s ⁊ quō ē hoc sc̄z. q̄ vn⁹ pulsus qui vere est vn⁹ apud illos sint duo: ⁊ duoveri pulsus ponunt̄ apud illos ita se hēre sicut iste qui est vere vn⁹: p̄pterea q̄ in isto vno alie alias ingrediuntur. idest iste alie ⁊ diuerse percussiones ingrediunt̄ alias tota

les dilatationes vel alio mō dicat textus. p̄pterea q̄ alie alias ingrediunt̄. i. ponunt̄ sub alijs speciebus ab istis. ⁊ q̄ vt dixi iste igressus specieꝝ species: ⁊ q̄ vnus est sicut duo est apud sententiā illoꝝ qui nō cōueniūt in hoc q̄ iste pulsus debeat dici vnus ⁊ diuersus in vna parte. Et tu nota omnia ista sumenda ex Hal. loco allegato que hic a doctoribus exponentibus sunt ommissa. Et loco eoz̄ sunt posite imaginationes false: aut littera est in exposita dimissa: ⁊ et confert intellectum sequētis capituli.

Cōtinu⁹ aut̄ est ille cuius diuersitas est ordinata in cōtinuitate non sensu percepta separatione in eo ad q̄d̄ ip̄a mutat̄ ex velocitate ad tarditatem aut e contra. aut ad equalitatez. aut in equalitatem in eis aut ex magnitudine aut paruitate aut equalitate i eis ad aliquod eoz̄ ad q̄d̄ mutat̄: ⁊ hoc quidē est cū sc̄dz̄ similitudinē sui procedit. ⁊ est cū accidit vt cum continuatione sua fit in aliquibus suarum partium plus diuersitatis ⁊ in alijs minus.

Declarat pulsū continuū. Et dicit q̄ hic est ille qui est ordinata dimensus nō percepta separatione in cōtinuitate motus est velocitate ad tarditatem ⁊ c̄. Et totū est notū nisi q̄ tibi relinquo q̄ cōsideres quō sit diuersitas in magnitudine in vna parte quin pari mō ois pulsus magnus posset dici in magnitudine diuersus. Ego aut̄ pulsū fm̄ vnaz̄ partem vnus pulsus diuersū nō memini legisse a Hal. diuersum in magnitudine vel frequētia s̄z in velocitate. imo plane ab eo colligit̄ q̄ in magnitudine nō pōt esse diuersitas in vna parte vnus pulsus in libro de differentibus pulsus Hal. ita dicente. Si vō vna particula arterie non cōsistat fm̄ hoc genus. s. quātūtat̄ anomalia. i. diuersitas fm̄ vnū pulsū. anteq̄ enī in finē deueniat motus nōdū magnitudo manifesta: sed solum hoc genus pulsuum in cognitione fine indiget. hec Hal. **N**ota vltērius Hal. in isto tres cōsiderasse partes: ⁊ dicere q̄ quandoq̄ occulta imagiatio ne vel obscura sunt sibi vise comprehendendi quatuor: sc̄dm̄ quarum veritatē multiplicat species.

De sp̄ibus pulsus diuersi que noia h̄nt̄ pp̄ria. Cap. III.

Hic est gazellāns qui est diuersus in vna parte cum fuerit tardatus ⁊ deinde intersectat̄ ⁊ fit velox.

Postq̄ superius Aui. determinauit de pulsu diuerso magis generaliter: h̄ magis specialiter determinat de speciebus pulsus diuersi habentibus nomina. Et ita debet dicere rubrica ⁊ non debet dicere cōtinui. Diuiditur in duas. P̄mo facit hoc. secūdo se excusat in fine. ibi. (Pulsuum vō). P̄ma diuiditur in tot partes fere quot sunt sp̄s nisi q̄ quādoq̄ mixtum de quibusdā speciebus multaz̄ affinitatez habentibus determinat ⁊ patebunt partes in legendo. **D**icit ergo p̄mo. q̄ de pulsibus diuersis est gazellāns ⁊ ipse ē pulsus qui cū sit diuersus in vna parte vnus pulsus p̄mo est tardius: deinde intersectatur ⁊ fit velox ita q̄ omnis gazellāns est intersectus per quietem inter partes vnus diastolis: ⁊ q̄ intersectus aliquis erat cum similitudine partiuꝝ: aliq̄s cum vna velociori hic gazellāns est cū altera parte velociori. sc̄z secūda nō prima: ⁊ dicitur sic per similitudinez motus gazele quod est animal multum simile capriolo in suis motibus: p̄mo facit vnum saltum tardum: deinde alium velocem.

Et ex eis est vndosus: ⁊ ipse quidem est qui est diuersus in magnitudine partiuꝝ vene ⁊ eaz̄

paritate et elevatione ipsarum ad superiora et in latitudine et in consecutione et precessione in principio motus pulsus cum mollitie que est in ipsa et ipse quidem non est valde parvus et habet latitudinem quandam et assimilatur vndis que alie alias sequuntur secundum rectitudinem cum diuersitate que est inter eas in elevatione earum ad superiora et descensione ad inferiora et velocitate et tarditate.

¶ Determinat hic de vndoso. Et in summa pulsus vndosus est diuersus in pluribus partibus vnius pulsus: et diuersitas eius est in situ partium et motu: scilicet in altitudine: latitudine: velocitate: tarditate: preuentione: consecutione: fortitudine: et debilitate. Sed ad hoc ut cum istis diuersitatibus dicatur vndosus requiritur quod habeat latitudinem manifestam: et quod non sit valde parvus. Requiritur secundo quod sit mollis. Nam cum istis dispositionibus si est valde parvus non est vndosus. Iste igitur similatur vndis quarum alie post alias sequuntur.

¶ Et ex eis est vermiculus qui est illi similis: sed est parvus multe spissitudinis: cuius spissitudo existimatur velocitas: sed non est et formicans qui est valde minor et vehementioris spissitudinis. et vermiculosi quidem et formicantis diuersitas in elevatione ad superiora et precessione et consecutione in sensu est manifestior ipsorum diuersitate in latitudine: imo quasi non apparet id.

¶ Determinat de vermiculari et formicante mixtis quodammodo. Primo dicitur quod vermiculosus est similis vndoso in modis diuersitatis: sed est valde parvus et valde frequens in tempore sui frequentia putatur velocitas: et non est ita.

¶ Dicit secundo quod formicans est minor vermiculoso et spissior.

¶ Dicit tertio quod diuersitas vermiculosi et formicantis in elevatione ad superiora et precessione et constrictione est manifestior diuersitate eorum in latitudine: imo quasi in hoc non apparet. ¶ Ubi primo nota quod causa quare in istis pulsibus non apparet diuersitas siue differentia in latitudinem est quia sunt plurimi stricti. ¶ Nota secundo quod secundum Auicennam dicat hic de vermiculoso quod eius spissitudo apparet velocitas. Et non est ita: tamen Galenus in libro de differentiis pulsuum dicit hoc de formicante et non de vermiculoso: et forte de utroque est verum. ¶ Causa autem est breuitas temporis mensurantis hunc pulsus. Et quia non bene discernitur in eo tempus motus et tempus quietis apparet paruum tempus motus: tamen in rei veritate est tempus quietis paruum: non tamen quin tempus motus sit paruum in comparatione ad spatium. dicuntur autem isti pulsus ita in comparatione ad motum perceptum ex tactu vermibus subterranei qui dicuntur lumbricus et formice. et ambo sunt diuersi in omnibus illis modis in quibus vndosus. Et quis illi omnes comprehendant sensu ut dicit Galenus loco allegato. Differunt autem ab vndoso in magnitudine et non in qualitate diuersitatis.

¶ Et est ex eis ferrinus qui vndoso in partibus diuersitate similatur et in elevatione ad superiora et latitudine et precessione et consecutione sed est durior et cum duricie ipsius partes in duricie diuersae existunt. Et ferrinus quidem est pulsus velox spissus et durus: cuius partes in magnitudine diastole diuersae existunt in duricie et mollitie.

¶ Determinat de ferrino dicens quod hic similatur vndoso in diuersitate: sed est durus et vndosus: mollis: et in duricie est diuersus: et cum hoc oportet quod sit velox et spissus aliter non dicitur ferrinus.

¶ Et ex eis est cauda scorpicina: et est ille qui ordinatur in diuersitate suarum partium ex diminutione ad augmentum aut ex augmento ad diminutionem: et cauda quidem scorpicina est cum est in pulsibus multis et est cum est in vno pulsu in partibus multis aut in parte vna. Et eius diuersitas propria est illa que ex magnitudine pendet. Et est cum est in comparatione velocitatis ad tarditatem: aut fortitudinis ad debilitatem.

¶ Nec patet nisi quod cauda scorpicina in vna parte vnius pulsus non potest intelligi diuersa in magnitudine: sed in velocitate et spissitudine.

¶ Et ex eis est mesalius et ipse est qui ex diminutione precedit ad aliquem terminum in augmento: postea reclinatur inferius ad suum ordinem donec ad primum terminum diminutionis perueniat. Est ergo sicut due caudae scorpicine que continuantur apud maiores eius extremitates.

¶ De hoc satis patet quid dicat Auicenna.

¶ Et ex eis est bispulsans et in ipso quidem discordati sunt medici. Sunt enim quidam qui ipsum vnum pulsus ponunt diuersum in precessione et consecutione. et sunt alii qui ponunt ipsum duos pulsus: quorum vnum alterum consequitur: et ad ultimum inter eos non existit tempus quod dilateat ad colligendum sistolem. deinde diastolem. non enim omne ex quo consequuntur due percussiones oportet ut sint duo pulsus: alioquin ille cuius interfecit diastoles: et deinde redit esset duo pulsus: neque esset oportet ut sint duo pulsus nisi cum incipit et fit diastoles et postea redit ad fundum faciendo sistolem: deinde redit iterum et diastolem facit.

¶ Determinat de bispulsante. Et primo dicit breuiter quod in pulsu bispulsante sunt discordati medici: quia aliqui dixerunt quod est vnus pulsus: aliqui quod duo sunt quorum alter alter sequitur. cito post. ¶ Dicit secundo quod vltima veritas est quod non omnis pulsus ex quo due sentiuntur percussiones est duo pulsus: tunc enim ille qui est intrinsecus esset duo pulsus: imo non sunt duo pulsus nisi cum incipit et fit diastoles a virtute. et postea redit virtus ad fundum faciendo sistolem: deinde redit iterum virtus et diastolando facit diastolem. et de hoc sufficenter habuisti capitulo precedenti. cum dixi de pulsu reditio.

¶ Ex eis sunt quetem habens et cadens in medio quos preduximus. Sed differentia inter cadentem in medio et gazellantem est quod gazellantis secunda ante venit quam compleatur prima. sed in cadente in medio est pulsus qui venit in tempore quietis cum completur percussio prima.

¶ Determinat de duabus speciebus: et per ex precedenti capitulo. Et cadens in medio est diuersus sed gazellans est diuersus in vna parte vnius pulsus: et ideo secunda percussio ante venit quam totalis dilatatio incipiens in prima percussione.

ensione finiatur: et in cadente in medio sunt due integre diastoles: sed fit vna parua et cito veniens in tempore in quo expectabatur quies post primam.

¶ Et ex istis quidem capitulis sunt pulsus spasmosus et tremulus et retortus qui filo quod torquetur assimilatur. et ex capitulo diuersitatis in precessione et consecutione et in situ et in latitudine: et cordosus quidem est ex summa retorti et similatur tremulo: sed tamen in tremulo diastoles est magis occulta: et similiter exitus ab equalitate situs in eleuatione ad superiora est in retorto occultior: sed tensus in cordoso est manifesta et est eius torsio ad vnam partem. **¶** Item non tales accidit quales isti scilicet cordosus et retortus ad vnum latus declinans in egritudinibus siccis. Pulsus vero compositorum species quasi infinite sunt: et neque habentes nomina.

¶ Dic de quatuor speciebus simul determinat. Et primo dicit quod in istis pulsibus et pulsus spasmosus et pulsus tremulus et pulsus retortus: et isti tres duntaxat a similitudine. Nam spasmosus est quando arteria sentit retrahi et remoueri per tensionem a suo naturali situ: aut ad vnum latus: aut ad aliud. **¶** In concussio quod tremulus dicitur hic ab Auienna. sentit moueri arteria iteque a suo situ et forte magis quam in spasmoso ut vult Galenus. sed non sentit hoc modo moueri ac si traheretur et tederetur: imo potius cum mollitie. Retortus autem similatur filo quod torquetur: quod filum etiam in sua positioe non seruat rectitudinem: et ille est diuersus in consecutione et precessioe et in situ prius. **¶** Dicit vltimus quod cordosus est de summa retorti: sed non est ad modum filii sed corde et assimilatur tremulo. **¶** Dicit vltimus quod in tremulo diastoles est magis occulta. Et in retorto exitus ab equalitate situs in eleuatione ad superiora est occultior. sed in cordoso tensus est manifesta: sed aliquid quando eius tensus est ad vnam partem. **¶** Dicit vltimo. quod isti tres scilicet spasmosus: cordosus: et retortus plurimum accidunt in siccis egritudinibus. et hoc non dicit de tremulo. **¶** Postea ponit excusationem a determinatione compositorum. Et totum est clare haberi bonum sensum assimilandi res istas.

¶ De illo quod ex speciebus pulsus est naturalis. Cap. III.

Cuiusque generis prenominatorum in quo est superfluitas augmenti vel diminutionis naturalis est equalis nisi fortis quam naturalis in eo est augmentatus.

¶ Determinat de pulsu qui inter predictas species est naturalis. Et diuidit in tres partes. prima ostendit quis est absolute naturalis in speciebus pulsus suscipiendis magis et minus. secundo comparatiue in eisdem speciebus. tertio ostendit in speciebus non suscipiendis diuisionem per superfluitatem et denominationem. ibi (Et si aliquid aliorum). Ibi tertio. (Aliorum vero). **¶** Dicit primo. quod in omni genere pulsus cuius species sumitur per superfluitatem et diminutionem naturalis est ille qui est equalis. id est medius nisi in genere fortitudinis: ille enim est naturalis qui est fortissimus. **¶** Ubi nota quod in quibusdam prenominatorum generibus sumitur species penes superfluere a medio vel deficere ab illo ut magnus: pius et velox: frequens tardus rarus etc. In quibusdam autem non: ut in diuerso et equo ordinato et inordinato boni vel mali ponderis. De primis autem loquitur Auienna. hic. **¶** La autem quare plus in istis quam in alijs hoc modo species sumantur est dicta supra. **¶** Nota secundo. quod per equalem non intelligimus illum qui opponitur diuerso: sed qui est medius ut mediocris in magnitudine vocatur hic equalis in magnitudine

¶ Nota tertio. quod hic naturalis pulsus potest intelligi dupliciter. Uno modo in respectu ad speciem humanam. et ille dicitur naturalis qui est temperatissimo corpori conueniens: aut respectu illius cuius est. et B modo ille est naturalis qui est conueniens corpori in sua naturalissima dispositione existenti: ut vbi gratia: forti vel platonis: et vtroque modo equalis est mediis: primo mediis absolute: ut inter extrema respectu speciei. secundo medius inter extrema respectu corporis illius. **¶** Nota quarto. quod ratio quare in forti mediis non est naturalis est quia naturalis est ille qui est sequens temperatiorum complexionum. modo fortitudo virtutis sequitur complexionum temperamentum. et ideo fortissimus pulsus est ille qui est temperatissimus: et ideo ille est naturalissimus. **¶** Nota tamen apud quosdam intelligi fortissimum illum qui est fortissimum pueratim. Nam per quibusdam pulsationibus statim per vehementiam conatus fortiorum esse alicuius egrum pulsus temperato pulsu. **¶** Alii vero absolute volunt B intelligi: et dicunt quod plus virtus conuenit ad pulsandum: ex hoc non sequitur pulsus fortior: sed bene maior sed debilior: quia non est conatus talis nisi si cum distemperantia quando necessario sequitur debilitas. Ex quo patet. quod non sequitur: contingit virtute plus conari: igitur pulsus esse fortior: quia non potest alijs paribus plus: sed accidit disparitas: propter quam fit pulsus et virtus debilior. secundo patet. quod non potest esse abundantia virtutis respectu virtutis temperati cum temperatissimus sit fortissimus presertim in virtute virali. **¶** Et si arguitur contra dicta: quia possibile est pulsus mediocris magnitudinis non esse naturalis: quia potest iuueniri in febrile. Concedo conclusionem: sed hic non dicitur quod omnis pulsus medius est naturalis: sed contra. quod omnis naturalis est medius in genere suo etc.

¶ Et si aliquid aliorum generum non augmentum prebuerit nisi fortitudinis augmentum sequens et factum fuerit maior. vbi gratia. ipse erit naturalis pro fortibus.

¶ Facit quod dicitur est dicens. quod si in aliquo genere fiat augmentum in aliqua differentia quod non fiat nisi pro augmentum fortitudinis: tunc illud quod tali modo est augmentatum est naturalis: propter fortitatem. id est propter causas dictas in forti: vbi gratia. quando contingit pulsus magnificari pro augmentum virtutis: tunc pulsus ille maior erit naturalis quam ille qui erit minor propter debilitatem: et ita intelligatur de veloci et frequenti et alijs. Et ideo etiam mediocris aliquis in magnitudine aliquo magno est minus naturalis. Et aliquis mediocris aliquo paruo est minus naturalis. Nam in febrile constate virtute et obediere instrumento fit pulsus magnus: per virtutis debilitatem contingit fieri paruus: igitur stabit fieri mediocrem. **¶** Pono postea. quod fortificetur virtus state equali necessitate et constat quod magnificabitur: et erit magis naturalis: ut statim dicitur. et ita de veloci et frequenti arguere possumus. Non igitur sequitur naturalitas necessario mediocritatem: sed bene si est naturalissimus oportet quod sit mediocris. Quia antequam quidam hic inferunt pulsus variari secundum omnes differentias et continue remanere eam naturalem puto satis possibile ut constat in casibus multis: non tamen quod sit possibile temperatum de secundo modo equalitatis. Nam statim sicut permutat a dispone optima non est amplius de secundo modo equalitatis temperatus.

¶ Aliorum vero generum que neque augmentum. neque diminutionem tolerant naturalis est mediocris et ordinatus et qui est boni ponderis.

¶ Dic docet quod est naturalis in generibus alijs. Et dicit quod in alijs generibus que neque tolerant augmentum: neque diminutionem naturalis est in vno eorum equalis ordinatus et boni ponderis in alio genere qui non est absolute naturalis cum omnis talis sit diuersus. et qui non est ponderis boni. Et nota. quod ista genera dicuntur non tollerare superfluitatem augmenti nec diminutionem. Nam in diuerso non potest minui superfluitatem diuersitatis. Vel melius illa non tolerantur quod prima diuisio eorum in suas species sumatur a pleura vel minori participatione in eadem natura sicut faciunt alia septem.

De causis specierum pulsus predictarum.

Cap. V.

Alisariu pulsus quidam sunt coes ne-
cessarie essentielles in constitutioe
pulsus ingredientis: et vocantur
contentiue: et quedam sunt in con-
stitutione pulsus non ingredien-
tes: et harum quidem alie sunt in-

separabiles quarum permutatione permuta-
tur iudicium pulsus: et vocantur cause insepa-
rabiles: et alie sunt separabiles que vocantur
mutantes absolute.

In hac parte determinat de causis. Et proponendo diuisiones
generales. 2° ostendendo quales dispositiones pulsuum ex istarum
caerum varietate pueniant. 2° ibi. (Lum instrumentu.) Presens
capitulum diuidit in quattuor partes. Primo ponit unam distinctioem.
2° aliam. 3° numerat contentas sub uno membro prime distinctio-
nis. 4° ponit unum canonem. 2° ibi. (Et hanc.) 3° ibi. (Contenti-
ue.) ibi 4°. (Et hanc.) Dicitur per quod causas pulsus quidam sunt
coes necessarie constitutiones pulsus ingredientis essentielles que
vocantur contentiue. Et quidam sunt constitutiones pulsus non ingredi-
entes. Ubi nota quod causas quidam sunt a natura per se intente siue or-
dinate ad pulsus cauendum et sunt immediate. Iste igitur quod in omni
pulsu in suo genere inueniuntur dicuntur coes. Et quod sine illis
non potest esse pulsus dicuntur necessarie: et quod sunt ordinate ad pul-
sum cauendum a natura dicuntur essentielles: et quod sunt cum hoc toto
immediate: id explicande sunt in diffinitione debita pulsus. et id
dicuntur ingredientis constitutiones pulsus. Et quod virtualiter
continent omnes causas pulsus mutantes dicuntur contentiue. De
secunda parte dicitur quod illarum que non sunt contentiue: quidam sunt insepa-
rabiles ut sexus et etates. Et iste dicuntur inseparabiles quod non
possunt per se totum suum genus non esse cause pulsus: quedam autem
non sunt inseparabiles: et ille dicuntur mutantes absolute ut
motus et accidentia anime.

Contentiue vero cause sunt tres. Virtus vi-
talis que est in corde mouens pulsus: et tu qui-
dem iam sciisti eas in capitulo de virtutibus.
et secunda est instrumentum et est vene pulsa-
riles quas iam sciisti cum numerauimus mem-
bra. et tertia est necessitas extinguendi: et est ad-
ueniens per quantitatem notam extinctioem que reno-
uatur in termino caloris opposita in suo incen-
dio aut extinctione aut equalitate sua.

Dic enumerat causas contentiuas pulsus dicens quod sunt tres
scilicet virtus vitalis: et hanc cognouisti sen prima. Et instrumentum scilicet arte-
ria: et istam cognouisti in capitulo de membris. 3° est necessitas eue-
tandi et extinguendi. et ista necessitas est eueniens per quantitates
notam extinctioem. id est accidit quod adest indigentia extinctioem: que ex-
tinctio renouatur opposita termino caloris in suo incendio
aut extinctioe sua aut equalitate sua. id est remittendo calorem et su-
um effectum aut prohibendo exitum ab equalitate. Circa quam
partem non ex Galieno libello de utilitate pulsus quosdam dixit
se restrictionem arteriarum pulsus fieri a virtute. scilicet non dilatatio-
nem: imo dilatationem esse redditam ad naturam situm arterie que est ut
parietes se non contingant. Quod probant: quod in animali mortuo quibus
reperiantur vene pectus se tangentes coarctate: arterie tamen in-
ueniuntur coarctate et dilatate et a nulla virtute. Alii autem fue-
runt qui dixerunt restrictionem non fieri a virtute: sed contingere
cessante virtute a dilatatione sicut apparet esse in hanelitu:
sed Galienus vtraque opinionem improbat. Primum per hoc quod di-
latatio fortis inuenitur stante virtute: et debili existente virtute
inuenitur debilis non obstante quod equalis magna inueniret. Secundo

quodammodo improbat. quod hanc multiplicationis fumorum in arteriis
fit maior restrictio: et hoc non esset nisi fieret a virtute. Et as-
sumptum probat per id quod apparet in somno post multam come-
stionem. Et tu considera quod nullus modernorum fortiores rationes
adducit contra plusquam commentatorem oppositum tenentem: nec
plusquam commentator has rationes soluit. 2° regni. Non 2° quod de
necessitate extinguendi vtrum sit causa contentiua est dubium. Nam pos-
sibile est perseveranter in corde et arteriis esse caliditatem dimi-
nutam ut indigeat continue cor et arterie et spiritus calefactione ad
hoc ut sint in debito temperamento: et tamen in talibus dispo-
sitionibus fit pulsus. Et nulla per tunc est necessitas extinguen-
di: et ideo non est causa contentiua.

Isti sunt plures rationes. una est Marsilius qui vult quod gra-
dus caloris introductus a fumis capinosis non
est eueniens per operationem. Et id indiget ut remoueat: quod igitur in
omni dispositione cordis sunt fumi tamen in corde que in arteriis calefa-
cientes cor et arterias: igitur in omni dispositione indiget euentatione
et extinctioe talis caliditatis. Et ad arguendum admitto quod cor
et arterie et spiritus labantur ad frigidum. Et concedo quod per magnum
tempus in quo est pulsus stat ista esse: et cum arguitur cor et spiritus indiget ca-
lefactione: igitur non indiget extinctioe. Nego arguendum. Nam indiget
calefieri a re proportionata et indiget ut remoueat calor in-
ductus a fumis malis. Contra arguitur: quod stat iter fumos et
cor et spiritus nullam currere malam proprietatem et cor indigere calo-
re actuali. igitur stabit tunc caliditate a fumis introducta non esse
extinguenda. Maior est clara et minor: quod multoties cor indi-
get calefactione ab exercitio per quod solus calor sine alia proprietate
inducitur. Item quod scilicet per spiritus adfuerint fumi calidiores corde et
spiritibus: secundum principium est voluntarie dictum. Aliter dicitur
Jacobus quod dilatatio fit aut per extinctionem et remissionem calo-
ris cordis et spirituum vel arteriarum: aut per preservationem illo-
rum caloris: aut per prohibitionem lapsus possibilis. Quibus autem
attrahit aer per prohibere spirituum resolutionem que sunt sub-
tiles et calidi. Et quibus attrahit ut permisceat fumis capino-
sis et ide fumi facilius expellantur. Et id concedendum est quibus ma-
gis immediata causa dilatationis esse necessitatem mundificandi
que sit necessitas euentandi. Ad arguendum ergo dicitur concedendo quod
pulsat arteria corde indigente calefactione per fines dictos.
Sed sine dubio ista solutio infert quod non spiritus pulsus et dila-
tatio sunt per extinguendi necessitatem. Sed sic necessitas non
est causa contentiua: maxime quod stat spiritus esse grossiores obita indige-
tes subtilitatem. Aliter igitur dico ex his que dixi prima prime
obpabuloem caloris naturalis ab humido radicali: per cuius mixtionem
et adnascitiam cum spiritibus siue spiritus auertuntur appropriati cordis
ita ut cor mediatis illis operetur recte: sic per resolutionem humiditatis
radicalis lichini flamma adberet lichinio debito modo ita ut
succedat ad locum maiorem noua per alterius generatioem. 2° sup-
ponendum est quod in talibus corporibus calidis que cum alio coniunguntur sicut
flamma cum cadela nisi fieret euentatio cito id quod est auersum ad
subtile ex corpore grosso cui calidum subtili inicitur dissolueretur
antequam noua per appareret: secundum principium quod alio non esset causa data que flamma
ma suffocet et cadela extrinquetur in suffocatorio. Ex his per quod
cum omne cor viuens sit vehementer calidum et eius spiritus ut supra allegauimus
ex Galieno libello de utilitate pulsus: igitur in quibuslibet proportione est necesse
cordis euentatio ad hoc ut non nimis cito dissoluatur id quod est propa-
tatum et in vapore auersum ex suba cordis: per cuius presentiam calor preser-
uat et spiritus cordis debite adnascitur. nam est in corde contentum quod
frido cito tale dissoluitur que nouum perperit. spiritus igitur est necesse eue-
tandi. vnde sic videmus quod nec magna nec pura flamma sufficit sal-
uari in suffocatorio. et per hunc modum necesse est extinguendi est causa
necesse et essentialis in omni integro pulsu: sed aliquid cor indigeat calefa-
ctione cum que coniungitur flabellatio illi vaporis. Et alie presentie sumi
solutioes ex parte multitudinis spirituum et subtilitatis supflue ipsorum per
tergendum calorem. Non 3° quod si dilatatio fit per necessitatem se-
cundum stantem virtute et obediens instrumens quod est efficax necesse est ob arte-
ria dilatari obducto impedimento: tamen presentie est falsum: quod tunc in febris

Sen. II.

entibus cum constantia virtutis nulla esset res post sisto- lem. Nam in quolibet instanti post sistolem est necessitas efficax ad euentandum cum sit calor multo maior q̄ in sa- nitate. ¶ Dic r̄ndet Jacobus negādo primā p̄mā. Et iō q̄ vt. s̄. dixerat cā quare quies media inter motus pulsus est necessaria: est q̄ virtus alio modo d̄z applicari q̄n̄ facit diastolē r̄ q̄n̄ facit sistolē: r̄ ideo cōpleta sistole d̄z q̄ tanto tēpore saltez quiescat q̄ virtus sit applicata. ¶ Cōtra hāc rōnem arguit: q̄ ex hac sequit̄ q̄ in febrientibus cōstante virtute pulsus deberet eē frequentior q̄ si virtus nō con- staret. Nam virtus constans potest citius se suo instrumē- to applicare pro fine consequendo q̄ quādo non constat: sed q̄ cito applicat tam cito dilatat: igitur citius post sisto- lem alyis paribus diastolat q̄ quādo virtus est debilis: cō- sequens tamen constat esse falsum: quia vna de causis fre- quentie est debilitas virtutis non potentis velocitate sa- tisfacere r̄ magnitudine vt capitulo sequenti. Melius est ergo dicere sequenter ad dicta in cap. primo. q̄ virtus i- tendit quietem post sistolem: r̄ pro illa vtitur vllis trans- uersalibus r̄ ipsa resistit dilatationi tempore aliquo s̄m q̄ vna necessitas aliam superat.

¶ Et harū q̄dēz causaz p̄tentiūz opatiōes mu- tant̄ s̄m id q̄d adiungit eis ex causis inseparabi- lib⁹ r̄ mutantib⁹ absolute.

¶ Ponit canon. dicens q̄ operationes harum causaz con- tentiuarum variant̄ r̄ permutant̄ s̄m q̄ causis illis p̄iun- gunt̄ cause mutates absolute r̄ cause inseparabiles. Et hic locus intelligit̄ a quibusdam q̄ operationes harum cau- sarūz permutant̄ ex coniunctione aliarum: s̄m q̄ alie per- talem coniunctionem permutant̄. Ego autez dico q̄ stan- tibus causis contentiuis non variatis in suis gradibus p̄- pter accidentia aie r̄ multa alia cōtingit variari pulsus: vt infra dicam suis locis proprijs.

¶ De his q̄ pueniunt ex cāis p̄tentijs solūmō. Cap. VI.

¶ M instrumentūz fuerit obediēs sui lenitate r̄ virtus fortis r̄ neces- sitas ad extinguen̄. vebemens erit pulsus magnus.

¶ Hoc capitulū est dictum de his que p- ueniunt a causis contentiuis solummodo quia in ea determinat̄ de differētjs pulsūz s̄m q̄ ex cau- sis contentiuis pendent non habendo respectūz per se ad alias causas. Et diuidit̄ iudicio meo in .xi. partes. p̄mo tra- ctat de causis magnitudinis. 2.º paruitatis. 3.º velocitatis. 4.º frequentie. 5.º velocitatis cū magnitudine p̄iuncte. 6.º ve- locitatis r̄ spissitudinis p̄iunctaz cū magnitudine. 7.º lon- gitudinis r̄ latitudinis. 8.º de causis tarditatis r̄ spissitudi- nis. 9.º de causis debilitatis r̄ duricie r̄ mollicie. 10.º de cau- sis pulsus diuersi. 11.º excusat se a determinatiōe de pleno r̄ vacuo r̄ calido r̄ frigido. 2.º ibi. (¶ Si virtus.) 3.º ibi. (¶ Si v̄o necessitas.) 4.º ibi. (¶ Si v̄tus.) 5.º ibi. (¶ Si aut̄ virtus.) 6.º ibi. (¶ Et si necitas.) 7.º ibi. (¶ Longitudinē.) 8.º ibi. (¶ Spis- situdis.) 9.º ibi. (¶ Cause v̄o debilitatis.) 10.º ibi. (¶ Et diuersi- tatis v̄o cā.) 11.º ibi i fine. (¶ Et cause quidē pleni.) Dūc mo- dū tenui i diuidēdo voluntarie q̄ debite in .iij. partes diui- debat̄ p̄ncipales. Et ego q̄sdaz partes diuidā. ¶ Dicit p̄i- ma: cū instrumentū fuerit obediēs sui lenitate virtus etiā fortis fuerit r̄ necessitas euētādi vebemens pulsus erit ma- gnus. ¶ Dicit 2.º q̄ de istis tribus causis necessitas est iu- uantior ad pulsūz magnificandū. ¶ Nō igit̄ hunc locūz a- gbusdā exponi q̄ Auic. hic narrat causas req̄sitas ad pul- sus magnitudinē: ita q̄ quecūq̄ istarūz defecerit non erit pulsus magnus r̄ sūt etiā sufficiētes ad pulsūz magnitudi- nē: iō illis positis ponit̄ pulsūz magnitudo. Adibi autē v̄i-

Boc. III.

deē q̄ stat pulsūz eē magnū necessitate nō existente mul- ta vt colligit̄ ex Gal. in cōmēto pulsūz. ca.º. de pulsu tenu- iū expresse: r̄ iō dico ad istas causas deducto impedimē- to sequi pulsus magnitudinē: nō tñ q̄ncūq̄ est magnitudo necessario ille cause inueniunt̄. Et dico notanter deducto impedimēto: q̄ penes me tristitia r̄ somnus r̄ multa alia paruificāt pulsūz r̄ si necessitas euētādi sit multa. ¶ No- ta 2.º q̄ instrumentū est dilatationi obediēs nō p̄ quācūq̄ mollitiē: posset. n. esse nimis molle ita vt parietes concide- rent vnus sup̄ aliū r̄ impediret̄ magnitudo: vt infra pate- bit: neq̄ ēt cū quātalibet duricie: sed d̄z habere mediocri- tatē quandā inter ista: quā Auic. vocat lenitatē in qua me- diocritate est latitudo cū quidā est gradus tēperatissime obedientie quidā maioris r̄ qdam minoris: d̄z igit̄ instru- mentū obediēs q̄ h̄ns mediocritatē ifra dictā latitudinē vel clarius tēperatissime obediēs. ¶ Nota 3.º q̄ nō solū p̄ suaz duricie resistit dilatationi: sed p̄ carnis r̄ pinguedinis multitudinē: r̄ iō intelligat̄ obediēs p̄ priuationez istorūz. ¶ Nota 4.º q̄ virtus dupliciter d̄z fortis. vno mō absolu- te: r̄ ista est cū tēperamēto p̄plexiōis. Alio mō respectu hu- ius determinati effectus. s. magnificādi pulsūz: r̄ tales vir- tutis magnitudinē voluit hic Auic. Nam p̄ma non iuenit̄ cū augmēto necessitat̄. ¶ Nō vltim⁹ vt ifra dicit̄ q̄ per nullā pulsus differentiā satisficit̄: ita necessitati sicut p̄ ma- gnitudinē: ideo semp̄ virtus conat̄ deducto ipedimēto ad faciendū magnitudinē p̄portionatā necessitati. Cum igit̄ necessitas euētandi sit multa: conat̄ ad magnitudinē faci- endā q̄ illi p̄portionat̄. r̄ ideo si adhuc sit fortis r̄ instrumē- tum sit obediēs sequit̄ magnitudo: vt dixi ipedimēto de- ducto. r̄ hoc vult hic Auic. ¶ Et ego nō habeo pro iconue- niētī q̄ v̄tus est fortis: r̄ instrumentū obediēs: r̄ necessitas aucta: r̄ pulsus paruus pp̄ causas magnitudinē ipediētes: nec habeo p̄ iconueniētī q̄ ecōtra p̄tingat̄ q̄ pulsus ē ma- gnus r̄ necessitas nō est aucta: s̄z nō stat q̄ sit magnus: vel cū v̄tutē debilitate vel debilitate vel ipotētia respectu hu- ius effectus p̄ducēdi. ¶ Circa 2.º dictū attēde q̄ duplici- ter solet expōi: q̄ necessitas magis iuuat ad pulsūz magni- tudinē q̄ alia cā de istis trib⁹. vno mō q̄ nō est iuuantior q̄ ad actū causandi: s̄z quo ad modū: q̄ necessitas est cā vt fi- nis: r̄ v̄tus vt agēs. 2.º r̄ meli⁹ q̄ pulsu existēte tēperato per null⁹ dictaz causaz p̄tentiūz mutatiōez pōt̄ ita magnifi- cari pulsus sicut potest p̄mutatōez necessitatis. Nā s̄z vir- tus est fortissima: tñ per eius mutatiōez nō ita magnifica- ret̄. ¶ Itē instrumētū lz per sinobedientiā sit cā q̄ magni- ficef̄ pulsus: non tñ tñ magnificari pōt̄ per instrumētū obe- dientia sicut p̄ augmentū necessitatis: r̄ hoc est ad experi- entiā manifestū. lz igit̄ absolute p̄ virtutis augmentū pos- sit tñ augeri pulsus sicut p̄ necessitatē augmenti: q̄ tamē- stante magnitudine p̄portionata necessitati nō pōt̄ per ali- quā permutatā ita augmentari pulsus sicut per necessita- tis augmentū: ideo dicimus q̄ ipsa est iuuantior.

¶ Q̄ si virtus fuerit debilis pulsus paruitas eā proculdubio sequetur. r̄ si cum hoc instrumē- tum fuerit durū r̄ necessitas pauca erit minor. est etiā cū durities efficit paruitatem.

¶ Pōit cās puitat̄ p̄. 2.º p̄pative. ibi. (s̄z tñ puitas) ¶ In p̄- pte vult tres clusiōes. P̄ia ē illa si v̄t̄ sit debilis necessa- rio pulsus ē puus. Et ista intelligit̄ nō debilitate absolute i- tellectu respectu tēpate v̄tutē. Nā stat q̄ i febre pulsus ē magn⁹ r̄ v̄t̄ debilis: s̄z de debilitate i p̄patoe ad pulsūz ma- gnificandū vel mediocrē faciendū: r̄ h̄ mō clusio est certa: q̄ n̄ fit effect⁹ sine sufficiētia agētē. ¶ 2.º clusio ē. q̄ si cū de- bilitata v̄tute fuerit istri durities: r̄ diminutio necessitat̄ pulsus erit minor: p̄z: q̄ plures cause ad puitatē p̄iuncte fa- ciūt maiorē puitatē alyis paribus. ¶ 3.º clusio est q̄ncūq̄ lo-

la instrumenti durities facit pulsus paruum. Et causa est: quia instrumentum durius difficilius dilatatur quam molle: ut patet in vtribus et calciamentis duris.

Sed tamen puitas cuius causa est durities separatur a puitate cuius causa est debilitas per hoc quod est durus et non debilis: et breuitas eius et profunditas non est mala sicut est cum est virtus debilis. Pauca quoque necessitas puitate efficit. scilicet debilitas ibi non erit: et neque est aliquid harum trium: que plus efficiat puitatem quam debilitas: et puitas quidem duricie cum virtute plus est quam puitas priuationis necessitatis cum virtute. Virtus namque cum priuatione necessitatis non minuit multum ex equali: quam a diastole prohibentem non habet. et non declinat ad hoc ut non multum super tepamentum addat. nisi id quod non multum habet necessitate.

Determinat comparatiue de puitate immiscendo vnam causam puitatis absolute. Et ponit quatuor conclusiones. Prima puitas cuius causa est durities differt a puitate: cuius causa est debilitas virtutis. Primo in hoc: quia puitas sequens duricie facit pulsus durus non debilis: cuius oppositum facit puitas sequens debilitatem. Differt secundo: quia pulsus paruus pro duricie non est multum breuis: nec multum profundus: sicut quando est puitas pro debilitate virtutis. et causa prime differentie est manifesta.

Causa vero secunda est: quia ex quo est fortior percussio. et propter duritiam sensibillior in pulso pro duritie. Contra autem in paruo propter debilitatem: ideo constat quod apparebit magis alta percussio et in aliquo loco sentiet ille pro cooperatur: a carne etiam erit longior. Aliqui volunt causam primi: quia vter cuius parietes ad durities tendunt cum in vno extremo dilatantur facile sequitur dilatationi usque ad aliud extremum. Propterea quod partes dure existentes eleuantur ad eleuationem sibi vicinam: sed in molli non est ita: et cum virtus sit fortis in duro saltem totam arteriam ex conatu subleuando facit apparere pulsus minus profundum: et si ambe cause coniungantur erit res clarior. Secunda conclusio est. quod pauca necessitas est causa puitatis pulsus: et ratio: quia virtus non conatur ad tantum dilatandum: vel tantum aerem frigidum attrahendum: sicut necessitate existente tepata: quia non indiget: sed huiusmodi pulsus non erit cum debilitate: quia virtus non debilitata adhuc: et intelligas tanquam sicut est puitas. Tertia conclusio est. quod nulla istarum trium causarum ita facit puitatem sicut debilitas. Et ista hoc modo intelligat. quod per nullius cause permutationem a tepamento statim alijs potest transmutari pulsus: sicut per defectum virtutis. Et patet per hoc. quia stante necessitate tepata et instrumenti obedientia virtus potest usque ad non gradum diminui: et ita pulsus quam puitas ad non quantum deducit: sed non potest necessitas ad non gradum venire stante virtute. Et ideo nullo modo per solius necessitatis diminutionem potest transmutari: sicut per virtutes decrementum similiter intelligat de instrumenti obedientia. Adde etiam. quod si necessitas extinguenda ad non gradum venire: transmutantur ibi alie cause propter quas fit diastoles. sed deficienti virtute non est agens illas. Quarta conclusio. quod puitas sequens duritiam stante virtute pulsatilis est maior quam puitas sequens diminutionem necessitatis stante forti virtute. hanc conclusionem probat Avicenna. quia stante virtute et diminuta necessitate virtus non multum minuit ex equali. id est ex mediocri: quia non est ibi posituum impediens a dilatatione: et non est ibi causa prohibens ne fiat pulsus magnus: nisi quia ibi non est necessitas sed non positua causa: scilicet causa duricie est causa positua que est resistetia instrumenti. Et presens locus intelligitur duobus modis: vnum est quod durities instrumenti potest multum crescere: constante virtute: quia multa potest fieri tensio in arterijs virtute constante: et ideo potest multum minui pulsus. per

indurationem arterie: sed non ita de diminutione. quia diminuta necessitate si multum sit diminuta necessario sequitur virtutis pulsatilis debilitas: frigiditas enim intensa est mors innati caloris: et propter hoc non potest diminui pulsus transmutate virtute per diminutionem necessitatis sicut per duricie instrumenti. Alio modo potest intelligi. quod constante proportionali lapsu in defectu necessitatis et instrumenti obedientia: propter duricie sequatur minor pulsus ex instrumenti inobediencia quam ex defectu necessitatis: et hoc etiam satis bene toleratur et videtur satis ad mentes Avicenna. Et assignat quidam pro causa: quia diminuta necessitate virtute pulsus non fit solum puitas sed tardus et rarus. Sed inobediencia instrumenti virtus facit pulsus paruum et conatur cum velocitate et frequentia satisfacere. Et ideo cum ibi satisfaciat cum duabus differentijs potest multo magis paruificare: huiusmodi tamen causa est ambigua: quia licet sint ibi differentie ad satisfaciendum: tamen plus est etiam de necessitate. Et alia causa clarior est: quia dilatatio non solum variatur secundum variationem necessitatis euentandi: nec illam solum sequitur: licet igitur necessitas euentandi sit diminuta ad subduplum: non oportet pulsus esse ad subduplum diminutum: sed constat quod sit multum diminutus ut satisfaciat alijs finibus propter quos est diastole: sed cum sit instrumenti obedientia eque proportionabiliter diminuitur magnitudo per quocumque fine fuerit.

Si vero necessitas multa fuerit et virtus fortis et instrumenti obediens propter suam duricie magnitudinem non poterit esse quod fiat velox et velocitati restituet id quod deest ex magnitudine.

In hac tertia parte ponit causas velocitatis. Et dicit. quod si necessitas fuerit multa et virtus fortis et instrumentum inobediens magnitudinem: non poterit esse quin pulsus fiat velox. Et causa est: quia virtus deficienti a satisfaciendo necessitati per magnitudinem. Conatur ad restaurandum illud per velocitatem quod per magnitudinem deficit. Ubi non primo. quod magnitudo est differentia virtuti difficilior quam frequentia et quam velocitas: et ideo tunc ex virtutis diminutione: quam ex instrumenti inobediencia prius desinit virtus pulsus posse magnum aut mediocrem facere quam velocem. Causa autem quare magnitudo est difficilior est primo ex parte instrumenti. constat autem quod vtres dilatationi usque ad quam non est oportunitatem corium extendi parum resistunt: sed cum dilatati sunt usque ad naturalium corum dimensionum extensionem vltiori dilatationi multo plus resistunt quam ante: immo parue vltiori multo plus quam toti precedenti magnitudinem. igitur supra mediocritatem multo plus resistit arteria quam velocitati: que non est cum tanta dilatatione.

Secunda causa est: quia in processu dilatationis spiritus quo iuuante fit dilatatio est minus vnitus. Tertia causa est. quia multum aerem: aut aliud resistens corpus attrahere est difficilior quam paruum velociter. Parua enim virtus sufficit granum frumenti velociter ferre ut fornicata que duo grana nullo modo potest. et ideo instrumento facto inobediencia propter duriciem. contingit impotentem fieri ad magnificandum: sed tamen remanere potentem ad velocitandum. Cum igitur virtus non potest per magnitudinem satisfacere conatur ad melius de possibilibus et facit velocitatem. Et ego hunc locum non intelligo. quod augmentata necessitate parum virtus non faceret velocitatem si esset constans et instrumentum temperatissime obediens alijs impedimentis deductis: sed sufficit quod faciat velocitatem quando non est obedientia instrumenti dilatationi magne: quod puto etiam facere quando est temperatissime obediens et sunt impedimenta deducta. Nec ex isto intelligo. quod pulsus in hoc casu non fiant frequentes. immo puto quod ipsi fiunt.

Sen. II.

¶ Si virtus fuerit debilis et pulsus non poterit magnificari et velocitas in eo non operata fuerit non poterit esse quin fiat spissus quam spissitudine restauret illud quod ei defuerit ex magnitudine et velocitate: et multe vices tenebunt locum unius vicis sufficientis et magne aut duarum velocium. et hoc quod est sicut cum homini necesse est fere rem ponderosam quam si poterit una vice totam ferret: si vero non dividet eam in duas partes et festinabit: et si non: in multas partes ipsam distribuet et feret quaque parte quocumque modo poterit cum spaciositate aut velocitate: deinde non cessabat iter quaslibet duas oneraturas eius sit in eis tardatus. quod si multe fuerit debilitatis stabit tunc et ferret eam festine et redibit cum tarditate.

¶ Ponit causas spissitudinis dicens quod si virtus fuerit debilis: ita quod non possit magnificare pulsum nec facere velocem: et supple necessitas sit aucta: tunc fiet pulsus spissus. **¶** Dicit secundo quod sic est simile sicut debent ferre pondus de uno loco ad alium locum: qui si potest totum pondus ferre: fert una vice. Si autem non potest dividet et portabit tarde: sed modicum quiescet inter unam et alteram et multe vices tenebunt locum unius sufficientis et magne aut plurium velocium. Sed si multe fuerit debilitatis feret tarde et stabit diu inter unam et alteram. **¶** Ubi nota quod ex tribus periculis supra divinis et expositis solet communiter doctores elicere quod augmentata necessitate et constante virtute et obediēte instrumento. primo si a temperamento augeatur acquiratur magnitudo. secundo velocitas. et tertio spissitudo. Nam ex quo in principio dixit quod acquiratur magnitudo et postea quod acquiratur velocitas quando instrumentum est inobediens dilatationi datur intelligi quod in instrumento obediēte non fieret velocitas. **¶** Sicut de spisso dicit quod est spissus si virtus adeo fuerit debilis quod velocitatem et magnitudinem facere non potest. **¶** Sicut ex alijs duobus sequentibus canonibus et exemplum posito. **¶** Isti igitur volunt quod virtus semper facit de possibilibus id quod est melius: et quod melius est per unam viam virtuti satisfacere quam per plures: et per duas quam per tres: id est virtute hoc potest facere satisfacit solum per unam: et cum parum plus est satisfacit per duas: et quod magnitudo est differentia per quam melius satisficit necessitati quam per aliquam differentiam: et velocitas est in secundo loco: ideo pro existente augmento necessitatis illa differentia quam addit est magnitudo cum ista sit differentia per quam optime satisfacit necessitati: et sic per duas facit cum velocitate et magnitudine que sunt differentie ad hoc aptiores et non facit de possibilibus quod melius est. Ultimo autem cum sine eo facere non potest addit frequentiam. Et hanc positionem sequuti sunt antiqui omnes. Contra quam sunt quedam motiva infra dicenda per tertiam opinionem.

Secunda positio fuit narrata brevissime a Benetili supra secunda ter: sed illa Jacobus de forliviio ornauit et dilatavit. Et vult hanc opinionem consistere virtute et obediēte instrumento si augeatur necessitas semper fuerit in pulsu magnitudo et velocitas et spissitudo et tria eque proportionabiliter crescunt. **¶** Et principale motivum est quod tam secundum istos quam etiam iuxta Avicennam nunquam cum istis circumstantiis acquiratur per necessitatis augmentum in pulsu frequentia quam velocitas prius acquiratur et magnitudo: sed semper cum istis circumstantiis necessitate perseverante acquiratur frequentia: igitur magnitudo et velocitas. Maior pars ex dictis perhibetur minor: quia sit a. cor calidum supra temperamentum quantumcumque modicum: et sit nunc primo in contracto esse et b. sit cor temperatum: et sit instrumentum obediens et virtus fortis: et arguitur

Doc. III

sic. **¶** Primo insurgit necessitas efficax ad evitandum tam cito dilatabitur in utroque istorum arterie cum ibi nullum sit impedimentum cum virtus agat secundum necessitatem sed citius insurgit necessitas in a. quam in b. igitur citius incipiet a. dilatari. Et pars minor. quod a. est cor calidius et inflammabilius. b. et sicut spiritus et fumi sui etc. sunt paria: ergo velocius calefit: et sic velocius acquirat gradum caliditatis et necessitatem ad dilatationem efficacem. **¶** Ex sequenti arguitur. citius dilatabitur et eque cito incipit quiescere. ut ponit casus: ergo minor est eius quies post sistole: et sic pulsus frequentior. et ideo maior est et velocior.

¶ Tertius autem modus est magis iudicio meo ad mentem Avicenne. vult enim quod constanter virtute et instrumento obediēte et necessitate aucta supra temperamentum incipiendo a gradu temperati non necesse est in pulsu magnitudo velocitas et spissitudo: ut dicitur 2° post: nec necessario acquiratur prius magnitudo. secundo velocitas: deinde spissitudo verum quibusdam circumstantiis possibilibus cum prima parte stat. quod acquiratur magnitudo sine spissitudine et cum quibusdam stat quod a quolibet pro augmento necessitatis acquiratur omnes iste differentie. Nam temperata existente obediētia et alijs deductis impedimentis aut iuvamentis necessitate crescēte a temperamento quantumcumque parum crescat si necessitas est perseverans et virtus fortis fuerit pulsu magni et veloces frequentes ad hoc ut virtus sufficiat cum proportionatissimis differentiis: videtur enim manifeste in febribus augeri magnitudinem velocitatem et spissitudinem simul: cuius causa non potest clare dari: nisi quod proportionate magis cum illis tribus satisficit. quam si sola magnitudo: amplius tamen adderetur. Et ideo Galenus in commento pulsuum voluit quod calidiores complexionaliter habent deductis alijs pulsu tanto maiorem et velociorem temperato quanto ipsi calidiores existunt. Et in introductory pulsu vult quod in exercitio et balneo calido in usu cibario calidiorum calidis partibus pulsus a principio usque quod ista non nimium excedunt sunt magni veloces et frequentes. Et sicut in libello de utilitate pulsus vult quod qualitercumque corpus calefiat addunt magnitudinem velocitatem et spissitudinem: et dependunt per irritationem sed reliqua que ad has opiniones pertinent que secundo teneantur vbi late hec disputantur.

¶ Prima igitur positio tenet textum vix ut iacet: et ita exemplum cuius causam assignat ut dixi: quod nam quando est fortis facit de possibilibus id quod est melius. Et quia melius est per unam differentiam satisfacere: quando potest: ideo per unam differentiam satisfacit quando modicum est necessitatis augmentum: et per duas quando est parum amplius: et per tres vltimate: et hoc constanter virtute et obediēte instrumento. Et quia illa per quam optime satisfacit est magnitudo: et in secundo loco est velocitas. ideo cum dicitur: primo facit solam magnitudinem deinde magnitudinem cum velocitate etc. **¶** Non 2° quod ut dixi supra omnium istarum differentiarum difficillima virtuti est magnitudo: et secundo loco velocitas: et tertio spissitudo. Et Avicenna notavit in exemplo de portante onera. **¶** Nota tertio. circa vltimum dictum quod communiter exponitur: quod cum virtus fuerit multe debilitatis. tunc virtus stabit et faciet pulsum in quo erit quies in tempore in quo oportet esse motum: et post fieret festine. id est movebitur parum velocius quam prius: sed postea redibit ad suam tarditatem recte sicut debiles faciunt. quod quod qui pausant et post parum magis festinant tandem et tarditatem redeunt. Et ista est tolerabilis expositio.

¶ Dinus autem duas alias posuit expositiones illi vltime pericula: una quod in littera deficiat una negatio. Nam debet dicere non ferret eas festine vbi dicit affirmatiue. Et hoc modo dicitur illud esset repetitio dictorum de his que perveniunt ex multa debilitate: unde primo stat. id est quiescit et non fert festine etc. et iterum redit cum tarditate. **¶** Secunda expositio est tenendo litteram ut iacet: et hoc modo oportet dicere quod hoc est repetitio eius quod dixit de pulsu spisso et est littera parum torquenda quod si virtus multe fuerit debilitatis stabit festine: ita quod ly festine referatur